

ALBA REGIA '77

Az ALBA REGIA barlangkutató csoport

É V K Ö N Y V E

1 9 7 7 .

KÉZIRAT

/zentai pl. /

Készült: 8 példányban

Tartalmaz:⁶⁷ gépelt oldalt

.....¹⁰⁷ db fényképet

.....¹⁴ db térképet

.....⁹ db egyéb mellékletet

T a r t a l o m

	Oldalszám
Szolga Ferenc: Bevezetés	1
Szolga Ferenc: Csoportélet	2
Németh Tibor: Kutatóház TMK, fejlesztés	4
Kárpát József: Szpeleológiai kutatóások a Hárskuti fennsíkön	6
Szolga Ferenc: XXII. Országos Vándorgyűlés a Tési- fennsíkön	14
Szolga Ferenc: Barlanglezárás, kiépítés, állagvé- delem	18
Eszterhás István: Vendégségben a "SZTRINAVA" klub- nál	23
Kárpát József - Solzga Ferenc: Feltáró kutatás	32
Eszterhás István: Az Alba Regia-barlang fauniszti- kai vizsgálatának eddigi eredmé- nyei	39
Szarka Gyula: Meteorológiai kert építése	44
Eszterhás István: Ásatag faunamaradványok a Keleti- Bakony néhány barlangjának üledé- kéből	46
Dr. Kordos László: Jelentés a Tés, Csőszpuszta és Fe- hérvárcsurgó területéről előkerült csont és cserépleletekről	52
Szolga Ferenc: Műszerfejlesztés	53
Zentai Ferenc: REFLEX MESSER	60
Zentai Ferenc: Hangfrekvenciás erősítők a XXII. Ván- dorgyűlésre	63
Szolga Ferenc: Kataszter kiegészítés	66
Szarka Gyula: Vár völgy 6. sz. barlang /V6/	68
" " 7. sz. " /V7/	69
" " 8. sz. " /V8/	70
" " 9. sz. " /V9/	71
Szolga Ferenc: Jövő évi terveink	73
Szolga Ferenc: Zárszó	75
Térképmellékletek:	76

B e v e z e t é s

Nehéz évet tudunk magunk mögött. A néha erőnket meghaladó feladataink végrehajtásán túl, sikerrel oldottunk meg váratlan problémákat és tovább erősítettük kutatómunkánk társadalmi és népgazdasági kapcsolatait is.

"Mai fiatalokból" álló csoportunknak jó próbatétel volt, hiszen bizonyithatta szervezőképességét, munkabíróképességét, ügyszere-tetét.

Még be sem fejeztük 1976-os évkönyvünk készítését, már a két kataszteri pályamunka összeállításán fáradoztunk. Sok-sok kilométer terepbejárás, többszáz térkép, ezernél több fotó, leírás; - de határidőre elkészültünk.

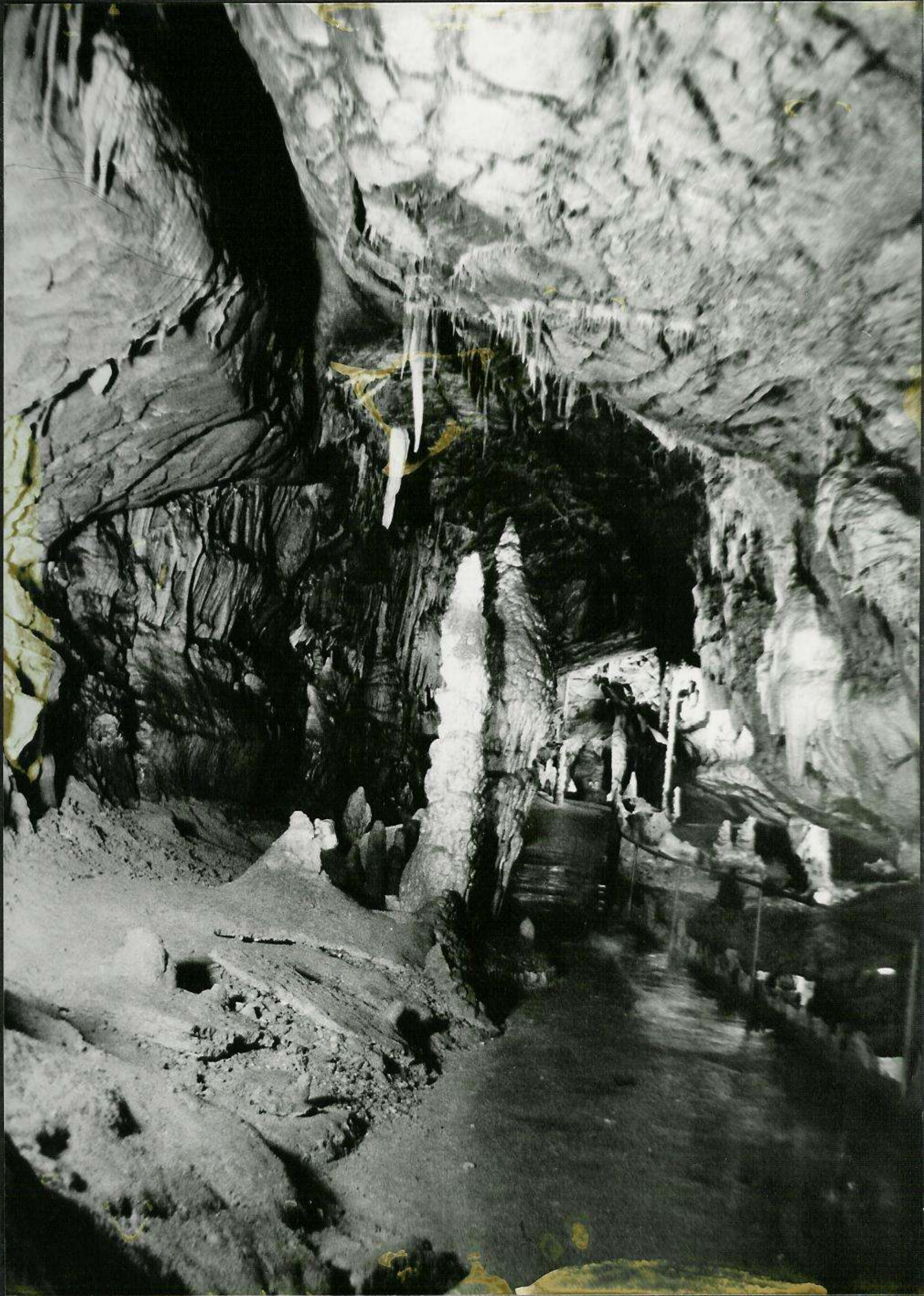
Februárban aztán kiadtuk az új jelszót: "minden hétvégén Csőszpusztán", - és teljes lendülettel a XXII. Vándorgyűlés megrendezésének jegyében betervezett munkákhoz láttunk. Nemcsak a szervezések, de az előkészítő munkálatok is óramű pontossággal folytak.

Közben több előadást tartottunk, kiállításokat rendeztünk, és tavaszi kutatótábort tartottunk a Hárskúti fennsíkron. Megkezd-tük barlangjaink fokozottabb biztosítását és lezártuk az Alba Regia-barlangot.

Aztán jött a XXII. Vándorgyűlés, s mi talpon voltunk éjjel-nappal, - de talán nem hiába! Barlangkutatóink lelkesedése, jó hangulata és a sok-sok köszönet nekünk megért minden fáradságot.

Juliusban aztán kezdhettük a tényleges kutatómunkákat, a barlangokkal kapcsolatos vizsgálatokat, felméréseket, feltáró kutatást és jelentős méretű új barlangot sikerült feltárnunk, melynek a "Szelelőlyuk-barlang" nevet adtuk.

Ennyit bevezetőül, bővebben beszéljenek évkönyvünk cikkei, képei.



A Baradlőben is jártunk ...

Szolga Ferenc:

Csoportélet

Csoportunk taglétszámát tekintve idén is tovább erősödött. A régi tagokon kívül sokan csatlakoztak hozzánk a "nagy hajrák" idején, közülük azóta is többen rendszeresen részt vesznek munkáinkban.

Sajnos három aktív kutatónk sorkatonai szolgálatot teljesít, velük továbbra is tartjuk a kapcsolatot.

Egy tagtársunkat barlangkutatóhoz nem méltó viselkedése miatt a csoportból kizártunk.

Társulati eredményeink: jól szerepeltünk a Társulat pályázatain, így: - Cholnoky Jenő Pályázat I. hely; - oklevél és 5000,- Ft jutalom 1976 évi jelentésünkért. - Barlangkataszteri pályázaton a "Ciclops" és "Collembola" jeligéjű pályamunkánkkal vettünk részt /mely a 4421 ISZTIMÉR és a 4422 TÉS barlangkataszteri egységek feldolgozása/ Mindkét pályázat II. helyezést ért el, ez újabb két oklevél és összesen 8000 Ft pénzjutalom.

Társulatunk közgyűlésén kiemelkedő munkájáért Eszterhás I., Kárpát J., Koch Z., Németh T., Zentai F. kaptak pénz, ill. könyvjutalmat.

A kataszter készítői közül Eszterhás I. és Koch Z. az OTVH Barlangtani Intézetének külön 1000-1000 Ft jutalmában részesült.

Turák:

Külföldi hegymászó és barlangos turáink során Lengyelországban 6, Csehszlovákiában 5 és Bulgáriában 4 kutatónk járt. Hazai karsztterületekre 11 csoportos látogatást szerveztünk összesen 37 résztvevővel. Legsikerültebb /7 fővel/ az Aggteleki-karsztvidéken tett tura /Retek-ág, Vass Imre-bg., Kosuth-bg./ és 10 fővel a Bükki téli-tura volt /Létrási-vizes-bg., Szepesi-zsomboly/, de jelentősek a Bakony más tájaira indított munkaturák is.

Oktatás:

Mivel tagjaink többsége alapfoku barlangi vizsgával rendelkezik már, ebben az évben nem szerveztük meg a rendszeres oktatást.

Két kutatónk viszont részt vett november 19-én, a MTSZ tanács-

termében megtartott elsősegélynyújtó gyakorlati oktatáson.

Publikációk:

Évkönyvünkön és a kataszteri pályázatunkon kívül, több cikk jelent meg kutatóink tollából vagy újságírókon keresztül. Népszerűsítő írás jelent meg: a Turista Magazinban, Fejér megyei Hirlapban, Kincsesi Bauxitban, Hétfői Hírekben, Veszprémi Naplóban, többségük fotókkal illusztrálva.

Előadások:

Az OMBKE Kincsesbányai Csoportjának rendezésében "Karsztkutatás a Keleti-Bakonyban" c. előadásunkkal kezdtük az évet, melyet a fehérvári József A. Kollégium, dunaujvárosi Bánki Donát Szakközépiskola, Kincsesbányai Műv. Ház népszerűsítő előadásai követték, diavetítéssel egybekötve. Jelentősek voltak a "szakmai" körökben tartott előadások a XXII. Vándorgyűlésen, valamint Miskolcon a TIT Városi Szervezetének meghívására "BARLANGKUTATÁS A BAKONYBAN" és "BARLANGI MŰSZEREK" címmel.

Kiállítások:

Három fotókiállítást rendeztünk Kincsesbányán, Iszka II. bányauzem felolvasótermében és a Műv. Házban. Fotó és térképkiállítást, valamint műszerkiállítást a XXII. Vándorgyűlés idején Tésén, ill. Csőszpusztán. A Fejér megyei Műv. Központ felkérésére egy vándorkiállítást készítettünk el /eszközök, kövületek, fotó, térkép, ismertető/, melyet a Művelődési Központon kívül a megye más intézményeiben, üzemeiben, s falvakban is bemutattak.

Kapcsolataink:

- idén is lekopogóztuk a gánti Bagoly-hegyi bányamúzeum veszélyes részeit a Fejér megyei Bauxitbányák kérésére.
- részt veszünk a zirci Bakonyi Természettudományi Múzeum kutatási programjában, így nagyméretű fotókat adtunk át bakonyi barlangokról és készülnek szakdolgozataink is.
- ősrégészeti leleteket vittünk be a megyei múzeumba Antoni Judit régésznek, s bejelentettük az általunk felfedezett bronzkori halomsírt. Az 1978-ra tervezett ásatásoknál munkaerővel és szállással kívánunk segíteni.
- a vándorgyűlésen kívül is több budapesti és vidéki kutatócsoportot láttunk vendégül területünkön, s ezen túlmenően különböző dokumentációkat, technikai eszközöket is ajánlunk. /VM Központi Csoport, Marcel Loubes Csop., Papp Ferenc Csop., Cholnoky Csop., Dunaujvárosiak, Lakinger Club/

A retek-ági turán



... Miskolcon

Előadás közben ...



Téli turán
a Bükkben



Csónakkal a
Kossuth-barlangban

Műszerkiállítás '77



Ebéd előtt ...



Szilveszter '77

Németh Tibor:

Kutatóház TTK fejlesztés

A már 12 éve használatunkban lévő csőszpusztai kutató-állomásunkon az eddigi legátfogóbb karbantartási munkákat végeztük idén, összesen 2130 munkaórában.

Ezek vázlatosan a következők voltak:

- a romos padlásfeljáró lebontása, majd újraépítése, vasajtóval
- belső villamos hálózat felújítása, célszerű átépítése, bővítése /8 falidugasz, 10 új világítóhely kialakítása/
- az 5 belső helyiség és a külső falak vakolatainak javítása
- 5 m² csempézés /mosdó, főzőrész/
- külső és belső falak meszelése, festése
- összes butorzat mázolása
- kőzet és műszertárolók készítése belső világítással
- egyéb berendezési tárgyak, eszközök TTK-ja

A belső munkálatokkal párhuzamosan végeztük a külsőket is:

- 80 m hosszan újítottuk fel a kutatóházhoz vezető bekötőutat, járdát, 20 m³ dolomitmurva és 2 m³ bazaltzuzalék felhasználásával.
- a kutatóház udvarát elegyengettük, füvesítettük, betonlap járdát raktunk le és a régi léckerítést drótfonatra cseréltük, új fenyőoszlopokra feszítve. Vaskaput és kisajtót készítettünk, majd a kerítéssel együtt lefestettük.
- kijavítottuk a tetőt, esőcsatornát szereltünk fel
- a bejárat előterét helyrehoztuk, oszlopait megerősítettük, új léceket és cseréptetőt tettünk fel, fafelületeit lefestettük.

gban



- a puszta "udvarának" egy részét elegyengettük, ahol beton oszlopokkal, drótkerítéssel elzárt meteorológiai kertet alakítottunk ki.

A fenti munkákat hétvégeken, még az év első felében végeztük, hiszen a XXII. Vándorgyűlés megrendezése szolgált "alapos indokul", gondoktól amugy is terhes önmagunknak is, - segí-tőink felé is.

Néhány hónapi "teljes kutatómunkában" való kikapcsolódás után, ősszel ismét beruházásokba kezdünk:

- új WC-t építettünk, tekintettel a rossz higiéniai körülmé-nyekre,
- egy eddig füstölőnek használt kőházikót kitakarítottunk, le-zártunk, s figyelmeztető táblát tettünk ki, mivel itt tárol-juk karbidkészletünket és a fűtőolajat is.
- mellette egy 5 x 3 m-es, zárható fedett-szint alakítottunk ki, az ácsolatfák, deszkák, tűzifa raktározására.
- kiástunk 110 m hosszú árkot vízvezetékeknek, mivel csopor-tunknak ez évben nyújtott anyagi támogatások lehetőséget adnak arra, hogy korszerűbbé, kényelmesebbé tegyük a fenn-sikon végzett kutatómunka körülményeit.

Már megvásároltuk a csővezetékeket, csapokat, mosdót, mosoga-tókat, kádat, fürdőhengert, stb., de beépítésük a jövő egyik feladata lesz.

Sok új eszközzel is gyarapodtunk idén, így 3 db kerékpár, mosógép, centrifuga, hűtőszekrény, porszívó, olajkályha, rá-dió, petrofor, stb. segít bennünket ezentúl.

Természetesen mindezekre, csak a barlangkutató munkához szükséges eszközök beszerzése után került sor.

Új köteleket, karbidlámpákat, vödörket, nagykalapácsokat, kéziszerszámok egész sorát, villanyfurót, sátrat, marmon-kannákat sikerült vásárolnunk, melyek - az ujjávarázsolt kutatóházunkkal együtt - reméljük hatékonyan segítik elő a Tési-fennsík további kutatását.



A főzőfülke csempézése



Épül a vízvezeték



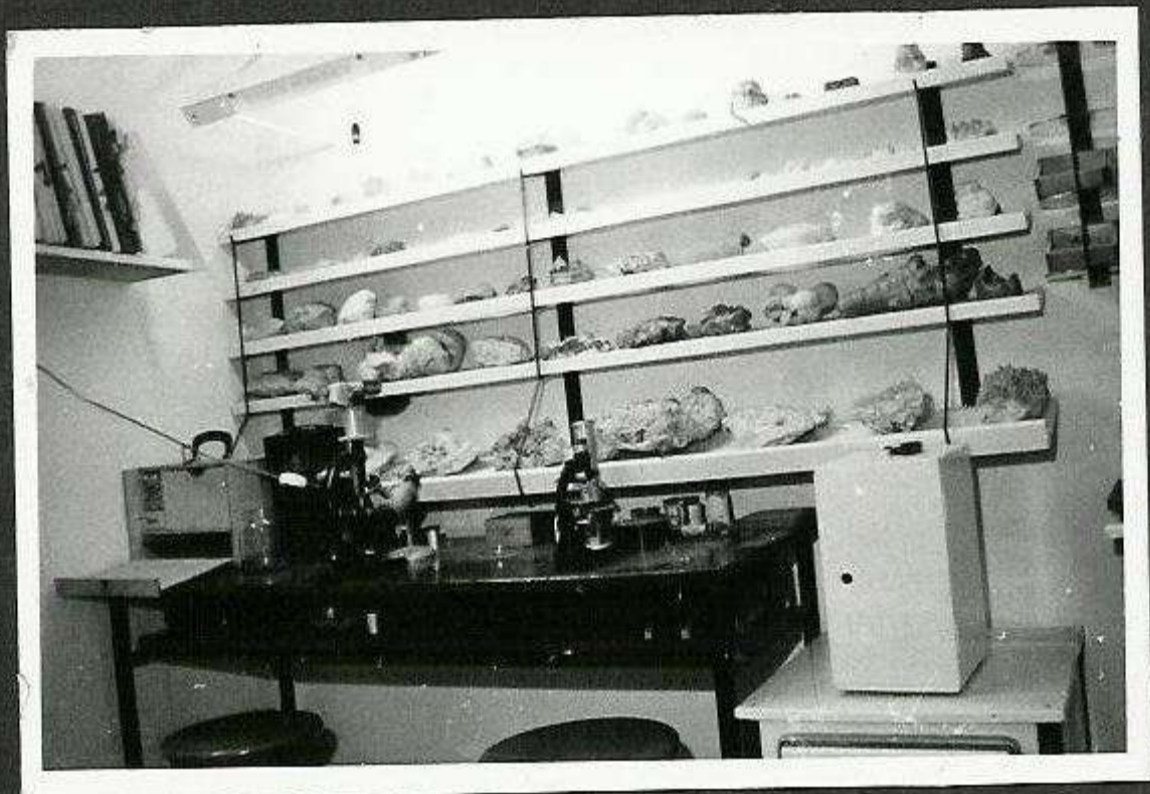
"Utászaink" munkában



Ébből lesz a kiskapu



Az "ujjavarázsolt"
kutatóház



Az új labormunkahelyek

↑ ez sem "kis" dolog



Nagymosás →
Csőszpusztán

Ka
Szpe
Csop
fed
Fig
ame
von
még
del
nye
lan
kut
E p
bej
tat
viz
A H
irá
köz
rel
A i
rés
biz
Kar

Fed

Szpeleológiai kutatások a Hárskuti fennsikon

Csoportunk már hosszú ideje foglalkozik a Bakonyra jellemző fedettkarsztokkal úgy elméleti-, mint gyakorlati téren. Figyelmünk ebben az évben a Hárskuti fennsíkra irányult, amely az eddigiekben kutatott Tési fensikkal sok, rokon vonást mutat mint fedettkarszt, azonban számos, -általunk még nem vizsgált olyan karsztfejlődéstani variáciával rendelkezik, amelyek elemzése során komplexebb és közelebb képet nyerhetünk a fedettkarsztos denudációról, -továbbá újabb barlangok felfedezésére nyithat lehetőséget ezen a még keveset kutatott területen is.

E programunk érdekében több alkalommal hajtottunk végre terepbejárást, a fennsikon, - valamint április elején egyhetes kutatótábor során kezdtük meg a karsztobjektumok részletesebb vizsgálatát.

A Hárskuti fennsík tagja a Bakony főtömegét felépítő DNY-ÉK irányú mezozoós sasbércvonulatnak, a Középső Hajag és Hárskut község között fekszik kb. 16 km² területen. Átlagos tengerszintfeletti magassága 440-500 m között alakul.

A fennsík teljes egészében karsztosodó kőzetekből, - legnagyobb részt mészkőből - épül fel, amely a fennsík egész területén biztosítja a karsztdenudáció lehetőségét.

Karsztkőzetei: Felső triász nori emeletbeli dachsteinmészkő

Alsó jura dachsteintipusu mészkő

hierlatz mészkő, tüzköves mészkő

Alsókrétakori táblásmészkővek, orbitoliteszes mészkő

Eocénkori márgás mészkő

Fedettségi viszonyok: A karsztkőzeteket 80%-ban 0,5-2,0 m vastag vályogos, közephegységi jegyeket mutató lösztakaró borítja.

25-30%-ban fedőanyagként szerepel a miocén eredetű kvarckavics is, amely optimális esetben mint eróziós faktor is szerepet kaphatott.

"ázsolt"

Z

munkahelyek



Karszthidrológiai sajátosságok:

A regionális főkarsztvizrendszerbe kapcsolódó főkarsztvizszint nyugalmi szintje 240 - 260 m tszf. magasságban található.

A főkarsztközetekre települt krétamészkövekben önálló karsztvizrendszer tározódik, amelynek forrásai legnagyobb-részt 430-475 m magasságban a felszínre bukkanva a főkarsztviznyelőibe jutnak, a fennsík területén.

A támaszkodó karsztvizrendszer a denudációban úgy speleológiai, mint karszthidrológiai szempontból szubordinált szerepet kap.

Kutatási programunk végrehajtása

A következőkben vázlatosan áttekintést nyújtunk programunk végrehajtásának lépéseiről, azok eredményeiről.

1./ Adatgyűjtés

A fennsík geológiai és topográfiai térképei, valamint korábbi kutatások adatai alapján lehatároltuk az átvizsgálandó területet.

2./ Előzetes terepbejárások

Helyszini kiszállásaink alkalmával felkutattuk és vázlatosan rögzítettük a térképre a karsztobjektumokat. Az objektumokat a helybeli lakosok, erdész, stb. utmutatása, a topográfiai térkép és morfológiai megfontolások alapján, részben pedig módszeres terepátkutatásokkal fedeztük fel.

Terepbejárásaink során 52 objektumot ismertünk meg.

Ezek közül: 3 állandó viznyelő

25 időszakos viznyelő

24 vizgyűjtő nélküli berogyás

3./ Kataszterezés

Az objektumokat helyileg egy 1:20000-es méretarányú térképre raktuk fel, továbbá területcsoportosítású kataszteri számot kaptak. A területegységet betű jelzi, amelyhez területenként 1-től növekvő nyelöszámot kapcsoltunk (Pl. G-6 a Gombás tanyai körzetben lévő 6-os számú nyelőre utal)

Ily módon az Édesvizi tanya körzete:	E
Gombás tanya " :	G
Gyenespuszta " :	Gy
Homód árok " :	H
Kleipusza " :	K
Lazsnakuti dülő " :	L betűjelzést

kapott, plusz minden nyelő egy számot.

(Lásd a kataszteri térképet)

A terület barlangjait is feldolgoztuk, de ismertetésükre az alábbiakban kerül majd sor.

Karsztmorfologiai vizsgálatainkhoz nélkülözhetetlen volt a jellemző viznyelők és töbrök szintvonalas térképének elkészítése is.

Az elkészített kataszter térképét és tapasztalatainkat átadtuk a siófoki barlangkutató csoportnak, akik a következőkben a Hárskuti fennsikkal kívánnak foglalkozni.

A hárskuti kutatótábor eredményei:

A megfelelő előzetes vizsgálatok alapján megállapítottuk, hogy a fennsík viznyelőivel feltáró kutatás szempontjából is érdemes foglalkozni, ezért próbakutatások céljával a helyszínen 1977. április 4-10-ig kutatótábort szerveztünk, sáttortábor formájában.

Az expedíció céljai a következők voltak:

- Az "Ereszes-zsomboly" továbbkutatása
- Két másik viznyelő bontásának megkezdése
- A fennsík kataszterezésének befejezése
- A barlangok feltérképezése
- Karsztmorfologiai megfigyelések végzése

A következőkben vázlatosan ismertetjük a tábor során végrehajtott munkákat.

1./ Feltáró kutatás:

a./ Ereszes-zsomboly (H-1-es időszakos viznyelő):

Bejárata a Gombás tanyától 155 fokra, 1400 m távolságban található, 441 m tszf. magasságban.

Kutatásainkat megelőzően, eocénkori /?/ mészkőben képződött, fő aknája már 10 m mélységig ismert volt.

Már a felszíntől nagy szelvényben, szálkőben induló erozios aknái fejlett viznyelőbarlangra utalnak, ezért fő munkahelyünkül ezt az objektumot választottuk. A barlang kis kitöltöttsége, nagy hidrológiai aktivitása sikerrel biztatott. A lejárati 8 m-es aknába a biztonságos és gyors közlekedés érdekében fémhágcsót építettünk be.

Első lépésként a "Nagyakna" alján induló iszapos kuszodát tágitottuk ki, amelyen 4 m után egy kis terembe jutottunk. A továbbvezető, járhatatlanul szűk hasadékot sikerült véséssel anyira kitágítani, hogy lépcsőzetes lejtéssel újabb 8 m-es szakaszba jutottunk, amely egy erozios formákat mutató kis teremmel végződik, ahonnan nem sikerült továbbjutnunk.

A végponti szükületen keresztül egy kis lejtésű, erozios kuszodába látni, amely már járhatónak tűnik. A továbbjutást a tábor végére sem sikerült megvalósítani az időközben megindult nyelömüködés miatt. A barlang a továbbiakban is feltehetően lépcsőzetesen, erozios aknákkal, kuszodákkal halad. Fejlett erozios aknái arra engednek következtetni, hogy a továbbjutást szárazabb időszakban érdemes megkísérelni, egy valószínűleg jelentős viznyelőbarlangba való bejutás reményével.

Jelenlegi mélysége 16 m, összhosszúsága 28 m.
(Térképet mellékeljük)

b./ Szupersziklás-zsomboly /Gy-3/:

Már téli terepbejárásaink során átvizsgáltuk és 4 m mélységig sikerült feltárnunk tektonikus eredetű aknáját, amely egy kis, vizgyűjtő nélküli sziklás töbörben található, Gyenespuszta közelében. Ujabb kiszállásaink alkalmával a szükületet átbontva elértük 12 m mélyen jelenlegi végpontját. Erőteljes tektonikusan preformált főhasadékában erozios és evorziós nyomok is felfedezhetők. Közete dachstein típusu liázmészkö.

A fejletlen, elsősorban korroziós eredetű zsomboly továbbkutatását nem láttuk célravezetőnek, amit a tábor során elvégzett próbabontás is igazolt.

c./ Kishavas-zsomboly /Gy-12/:

Téli terepbejárásunk során figyeltünk fel a kis töbör alján olvadó hóra, amely kiszellőzésre utalt.

Kutatótáborunk második felében ezért megkezdtük bontását a kettős töbör kisebb, mellékberogyásában.

A felső omladékzónán keresztül, egy műszaknyi bontással egy omladékos, de viszonylag tág keresztmetszetű, hasadékszerű zsombolyba jutottunk, mintegy 12 m mélységig, amely dachsteintípusú juramészköben képződött.

Mélypontján instabil kövek között folytattuk a bontást miközben a szabad nyílásokon ledobott kö 8-10 métert esett, jelezve a tágas folytatást.

Kisebb - nagyobb omlások - és az idő rövidege miatt további járatokat nem sikerült feltárni.

Feltáró kutatásával érdemes lenne foglalkozni.

d./ Mammut-nyelő /H-16/a, H-16/b/

Az Ereszes zombolytól D-re 300 m-re található kettős töbör, igen előrehaladott felszín alatti denudációra utaló formajegyei alapján keltette fel érdeklődésünket. Ikertöbrében - amely feltehetőleg a nyelőcsoport tekintetében a denudáció egyik súlypontja lehetett - az időszakosan vizet nyelő AE-i berogyásában mélyítettünk kutatóaknát.

A befolyó vizet visszaduzzasztás nélkül nyeli. Kutatóaknánkat 3,5 m mélységig hajtottuk, azonban a nagy kitöltésmennyiség miatt barlangjáratot nem sikerült feltárni.

Az objektum közete - az "Ereszes" zombolyéhoz hasonlóan - valószínűleg eocénkori márgás mészkő.

e./ H-2-es viznyelő

A táborunk területén lévő jelentős méretű időszakos viznyelő mélypontján kevés szerves akkumuláció eltávolítása után egy szálközetben kialakult, alján járhatatlanul beszűkülő 5 m mély zombolyba jutottunk.

További kutatása a keskeny csövé beszűkülő járat miatt nem volt megvalósítható.

f./ G-5-ös, Szömöracsök-nyelő

A Gombás tanyától D-re 450 m-re található időszakos viznyelőben a tábor végén csupán rövid próbabontás történt, de a jelek szerint kutatásával érdemes foglalkozni.

A töbör mélypontján szálkő kibukkanás látható, egy friss felszakadásban, amely tektonikus preformációt mutat. Határozott tektonikai vonalra illeszkedik.

g./ Táborunk során átvizsgáltuk, térképeztük és továbbkutatás lehetőségének szempontjából elemeztük a Gyenes pusztai fosszilis viznyelőbarlangot, valamint a "Törköllikakat" is, amelyekről bebizonyosodott, hogy fejlődési stádiumuk, ill. morfogenetikai funkciójuk miatt további feltárásra érdemtelenek.

A feltáró kutatással kapcsolatos tapasztalatok összefoglalása

- 1./ A karsztdenudáció érvényrejutása és stádiumai igen differenciáltan jelentkeznek, amelynek oka elsősorban a petrovarienciális eltéréseknek tulajdonítható.
- 2./ A fennsík genetikailag a lösz és kvarckavics fedőanyag ellenére autogén karszt. Eroziós járatokkal csak a relative idős, fejlett viznyelőkben számolhatunk.
 - a./ Az eocén mészkőben tapasztalataink szerint a barlangjáratok juvenilis állapotúak, fejlett barlangjáratot az Ereszes-zsomboly kivételével e kőzetcsoporthoz nem találtunk. A kőzet szerkezete, kis állékonysága és primer litoklázishálózatának hiánya miatt nem kedvez a speleogenezisnek, ezért a viznyelők, még a jelentősebb felszín alatti üregek kialakulása előtt inaktívizálódnak.
 - b./ A krétamészkő vékony rétegsora nem biztosít megfelelő vertikális mozgási lehetőséget a karsztvizek számára, ezért ebben sem számíthatunk fejlett barlangosodásra.
 - c./ A fennsíkon a főkarsztkőzetek - elsősorban a jura, és dachsteinmészkövek jelentik a karsztdenudáció bázisát.

Feltáró kutatásra e közetcsoportok víznyelői a legigéretesebbek.

3./ A feltáró munkahelyek kiválasztásánál ezért a következő szempontokat érdemes figyelembe venni :

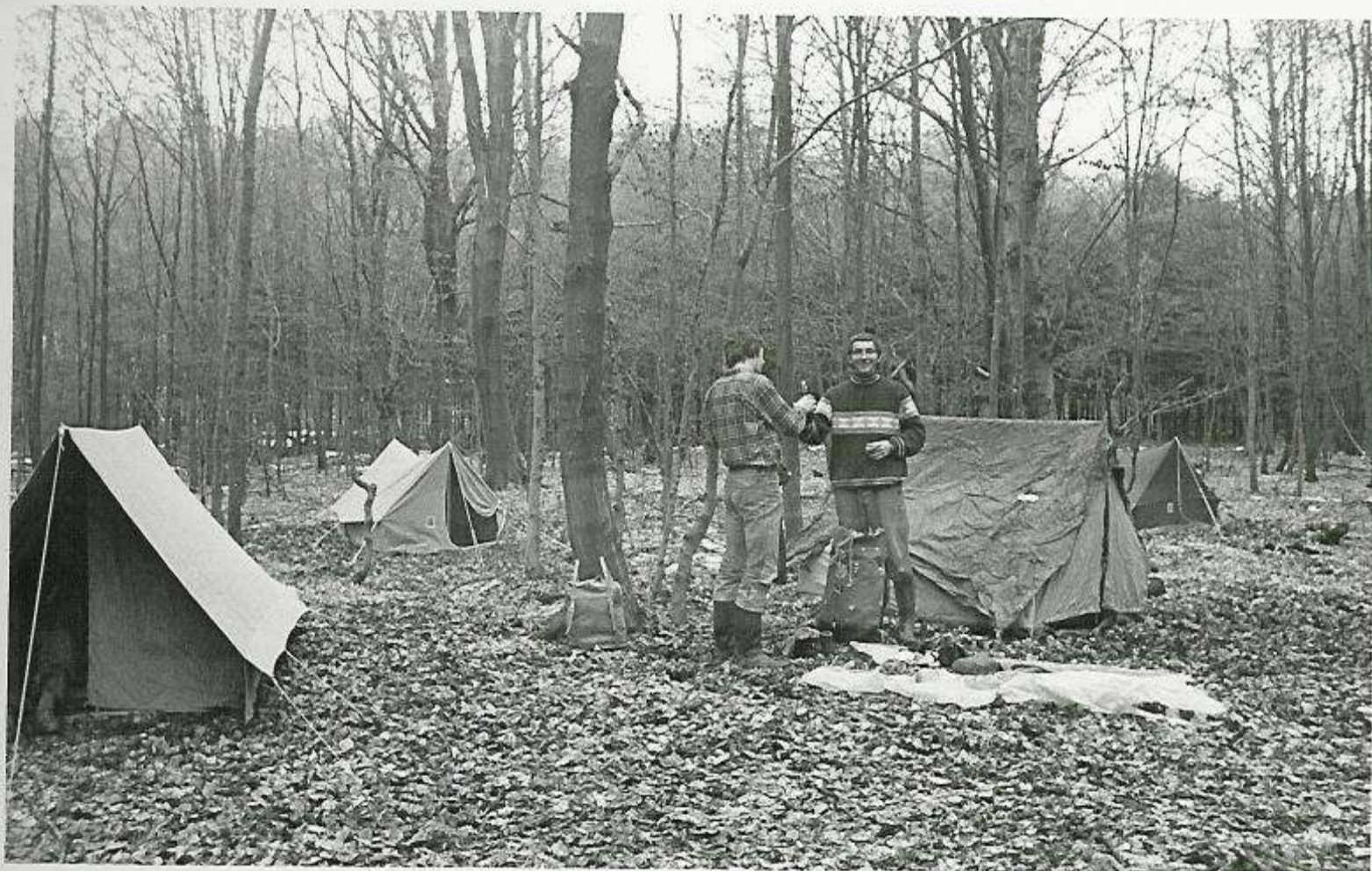
- közetminőség
- hidrológiai aktivitás
- eroziós tevékenység lehetősége (elsősorban a múltban)
- tektonikus preformáltság

E tényezőkben szintetizálódnak azok a morfogenetikai hatások, amelyek a barlangok fejlettségét, fejlődési stádiumát, és morfológiai jegyeit determinálják.

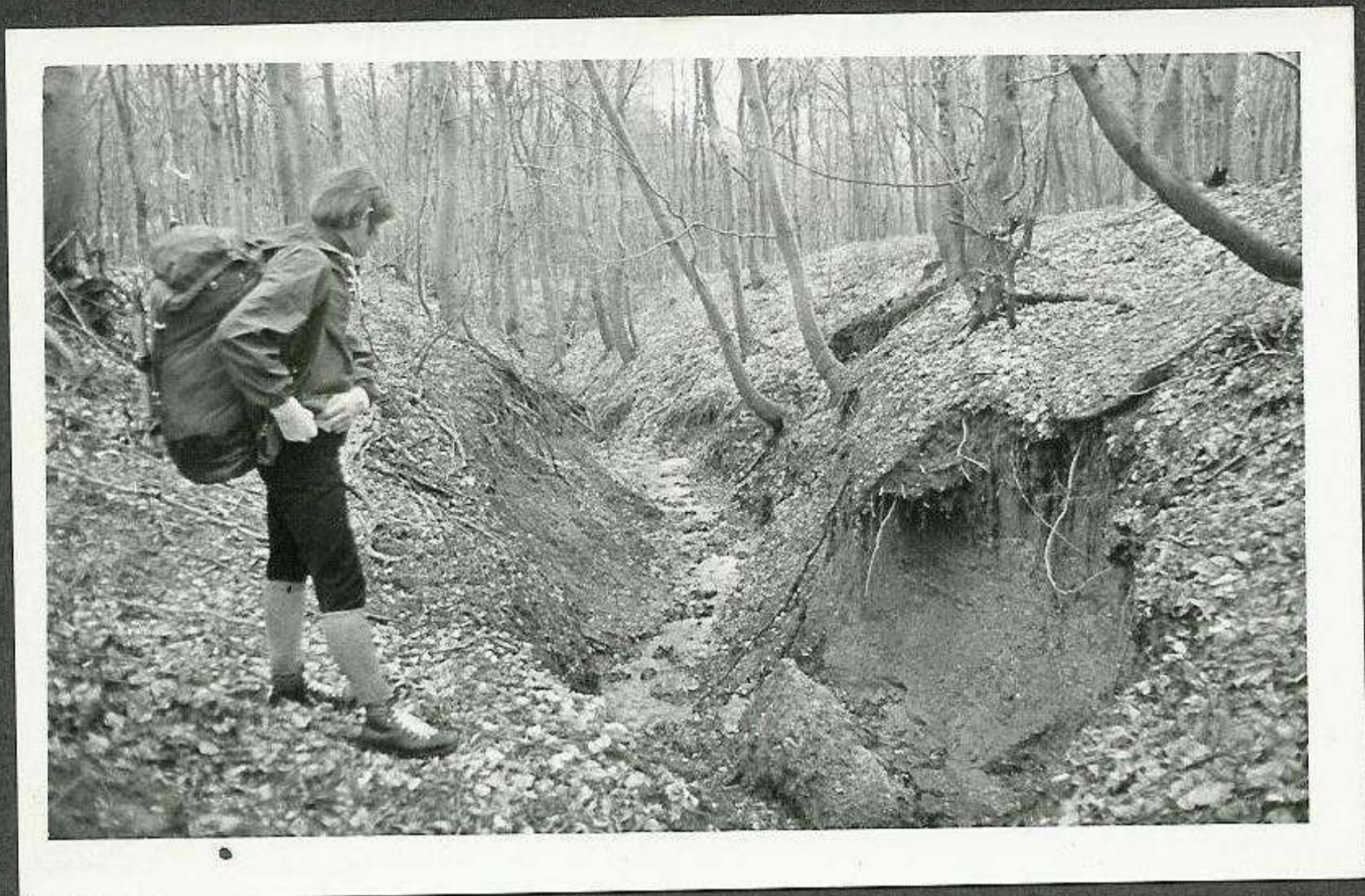
Kárpát József



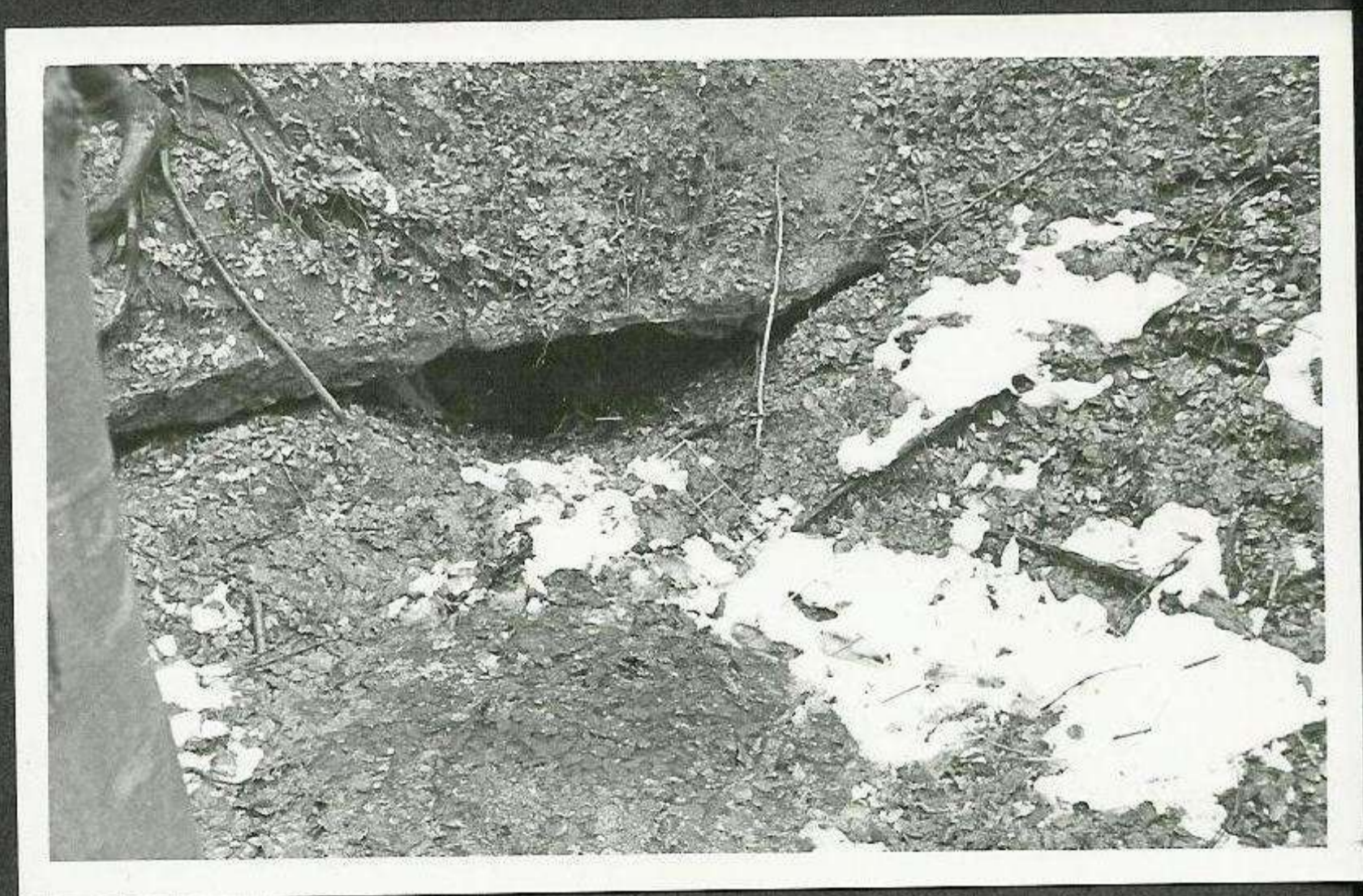
Megérkeztünk a Hárskuti-fennsíkra



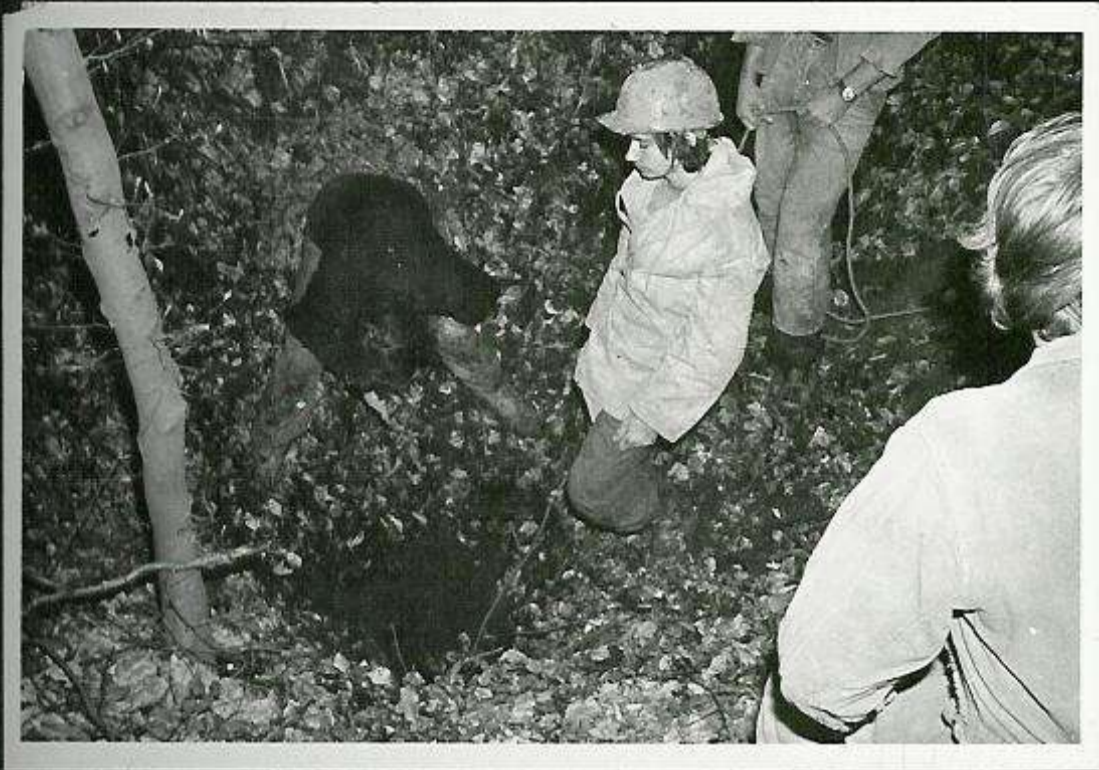
... és tábort vertünk



Terepbejárás a Hárskuti-fennsíkön



Az Ereszes-zsomboly bejárata



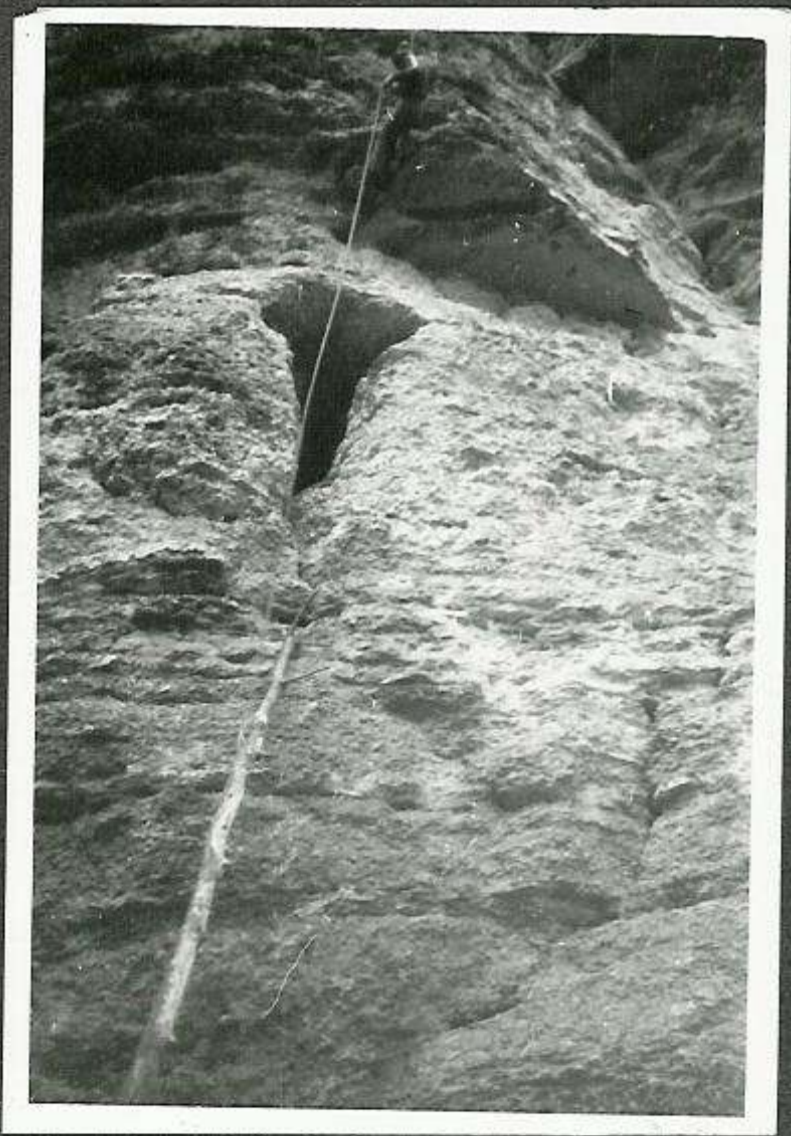
Bontás a H-2-es
viznyelőben



A Mammut-nyelő bontása



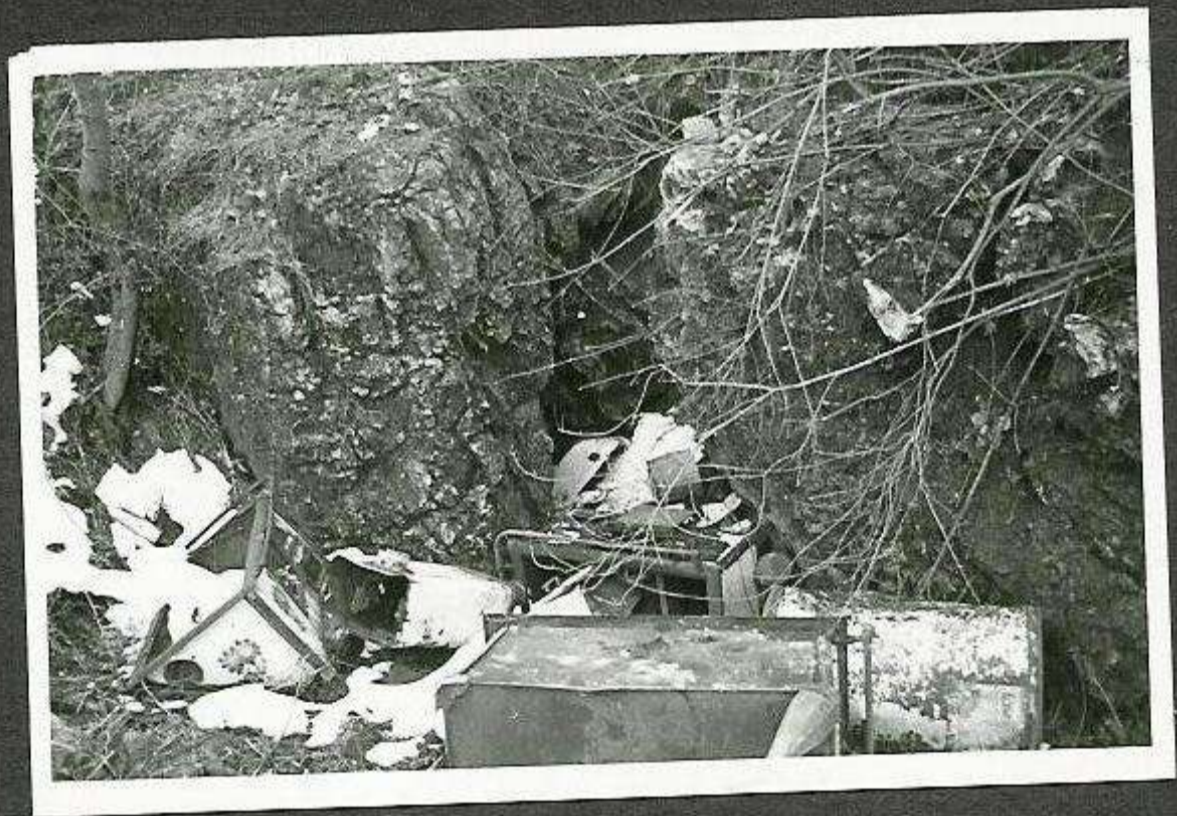
ata



Ereszkedés a Törköllik-barlanghoz



A Foci-nyelő távolról ...



... és a bejárata közelről

Szolga Ferenc:

XXII. Országos Vándorgyűlés a Tési-fennsík

Barlangkutatóink országos találkozóját 1977. június 17-19-ig tartottuk kutatási területünkön, a csoportunk életében ez volt az első alkalom, hogy szélesebb körben is bemutatkozzon, mint az eseménysorozat rendezője.

A felkészülést már 1976-ban megkezdtük, amikor felmértük lehetőségeinket és ennek megfelelően elkészítettük a részletes programtervezetet, melyet az MKBT elnöksége el is fogadott. Ezután számtalan engedélyt, kérvényt, kérelmet küldtünk ügyünk érdekében, melynek puszta felsorolása is sok lenne.

A Vándorgyűlést megelőző hetekben azonban, már Csőszpusztán folyt a lázas készülődés.

Várpalotától, ill. Szápártól kezdődően dekoratív utbaigazító táblákat helyeztünk el a táborhelyig, amelyet a tési utkanyarban, az I.-43.sz. viznyelő melletti füves tisztáson alakítottunk ki. Itt rendbetettük a bejáró utakat, hulladékgyűjtő tartályokat helyeztünk el, férfi-női WC-t építettünk, parkosítottunk stb.

A tisztás szélén magasodó nagy bükkfák alatt állítottuk fel a központi sátrat, ahová a kutatóházból villanyt és telefont vezettünk. Innen működtettük a tábor területét megvilágító három nagyteljesítményű reflektort, s itt kapott helyet a büfé, a hangos stúdió, és az "információs iroda". Vizet inni és mosakodni a tábortól 80 m-re lévő nyomóskutnál lehetett, ahol mosdó helyeket is kialakítottunk.

Bár a "hivatalos" program csak 17-én, pénteken kezdődött, ám 8 bolgár és több mint 30 magyar barlangkutató, már csütörtökön felverte sátrait, így egészen benépesült a tábor, mely nagyon hangulatos látványt nyújtott.

Középen állt egy magas fenyőfa-totem a barlangos zászlóval, mögötte az üdvözlő transzparens. Előtte a tábortűz helye, körben a deszkapadokkal. Körben a tisztás szelein bujtak meg



61

az apró színes sátrak, melyek előtt sok-sok fehér nyirfarönk kugli szolgált ülőkének, asztalnak. /A mintegy százhusz fűrészelt kugli, a hétházpusztai erdészet ajándéka volt./

Sokan álltak meg a tájékoztató tabló előtt, melyen a környék turistautjait és nevezetességeit bemutató térkép mellett, vasuti és autóbusz menetrend, valamint részletes programkiírás is helyet kapott.

Másnap aztán egész kis karavánok érkeztek a fennsíkra. Befutott a miskolciak kisbusza, sok személyautó, motorkerékpár. Kérésünkre a Volán Várpalotáról különbuszt indított délután, de sokan jöttek a menetrendszerű járatokkal és gyalog is.

Sátorverés után a kutatóházat és a laboratóriumokban rendezett "Barlangi műszerek" c. kiállítást tekinthették meg az érdeklődők.

Az este meglepetése volt, hogy meghirdettük a "bontóversenyt" viznyelő és barlang kategóriákban. A verseny díjait és a felszereléseket csoportunk biztosította. A feltárást ettől kezdve vasárnap délig lehetett végezni, az általunk kisorsolt helyeken.

A táborban ekkor már javában működött a büfé, melyet bolti áron barlangász feleségeink "üzemeltettek".

Az elszomorító csupán az volt, hogy a Társulat vezetősége részéről ekkor még senki sem jelentkezett, és főtt a fejünk másnap reggel is, hogy vajon ki nyitja meg a XXII. Országos Vándorgyűlést a tési Művelődési Házban?

Kissé késve aztán megérkezett mindenki, s kezdődhetett a szombati program. Megnyitó beszédet Dr. Böcker Tivadar társulatunk főtitkára mondott, majd csoportunk tagjai részéről a következő előadások hangzottak el:

- Kárpát József: A tési-fennsík karsztmorfológiai viszonyai
- Eszterhás István: A Burokvölgy
- Zentai Ferenc: A barlangkutató mérés technikája
- Szolga Ferenc: A fennsík barlangfeltárásainak tapasztalatai

Az előadások szünetében folyt a regisztrálás és a turákra való jelentkezés. Közben a Művelődési Ház kistermében a csoport-

tunk által bemutatott térkép és fotókiállítást tekintették meg az érdeklődők, melyet a Foton Csoport jól sikerült táblói tettek színesebbé.

A dia- és irásvetítővel kísért előadásokat sok hozzászólás követte. Ebéd után a barlangkutató csoportok diával illusztrált beszámolóit követték, mialatt a tábor rendező "stábja" a Háromkürtő-zsombolyhoz vonult, amely a délután kezdődő barlangi ügyességi verseny színhelye volt.

Mivel a Labirintus-szakaszhoz sikerült a barlang második bejáratát is kialakítanunk, ezért a versenyterepet "körforgalom"-szerűen a két bejárat között jelöltük ki.

A versenyzők egy-egy számozott, lepecsételt tojáshéjat kaptak kezükbe /belső részét előzőleg kifújtuk/, mely egy törékeny műszert jelképezett, s a két fős csapatoknak ezzel kellett térkép alapján a legrövidebb idő alatt átjutniuk. A hangulatot fokozta, hogy a "nehezebb" szakaszokon mikrofonokat helyeztünk el, melyeket a felszínen hangostelefonhoz és magnetofonhoz kapcsolunk.

A versenyt az Óbudai Kinizsi csapata nyerte, akik az eddig általunk védett "Marcel Loubens" Vándorkupát, az esti tábor-tüznél vették át Dr. Dénes Györgytől.

Jó kedvvel folyt az esti szalonnasütés, barlangos dalaink éneklése, miközben 6-8 fős csoportok indultak turavezetőinkkel a barlangokba. Az Alba Regia-barlangban fototurázóknak ritka látványban volt részük: egyszerre két nagy pelét is lencsevégre kaphattak.

Éjszaka és másnap is folytak a turázások, mélyben és felszínen egyaránt.

Az Alba Regia-barlangot 143 fő, míg a Háromkürtő-zsombolyt 54 fő tekintette meg. Sokan vettek részt a Római-fürdőhöz, a Tüzköves-árokba és a Burok-völgybe vezetett turákon.

Vasárnap aztán értékeltük a bontóversenyt is, melyet a Marcel Loubens Csoport nyert, 14 m új szakasz feltárásával, másodiknak pedig a Papp Ferenc Csoport végzett. Jutalmuk egy-egy általunk készített hangostelefon egység, és barlangi huzatmérő műszer volt.

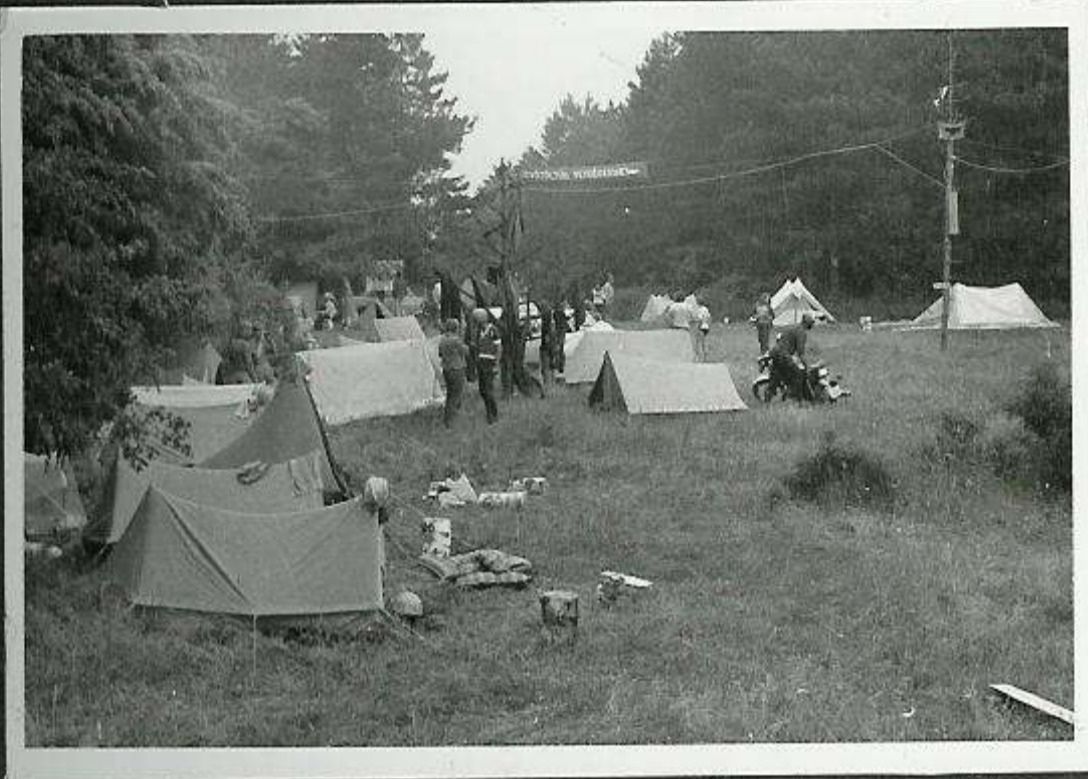
Az eseménysorozaton mintegy 250 vendégnek igyekeztünk tapasztalatokat, élményeket nyújtani, s a vendégek könyv tanúsága szerint - úgy érezzük, - sikerült is.

Idézet az MKBT-nek csoportunkhoz írt leveléből:

"Örömmel tolmácsolom a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat vezetőségének köszönetét és elismerését a csoport vezetőségének és minden tagjának, a XXII. Vándorgyűlés megrendezéséért. A csoport a rendezvényt mintaszerűen készítette elő és bonyolította le. A Társulat jelenlevő nagyszámú tagsága számára sokáig emlékezetesek maradnak a Tési-fennsík karsztjelenségei, nemkülönben az Alba Regia Barlangkutató Csoport bemutatott eredményei és mindenre kiterjedő vendéglátása."

Nekiünk nagyon sok munkát, de feledhetetlen élményt jelentett!

Folyik az előkészület



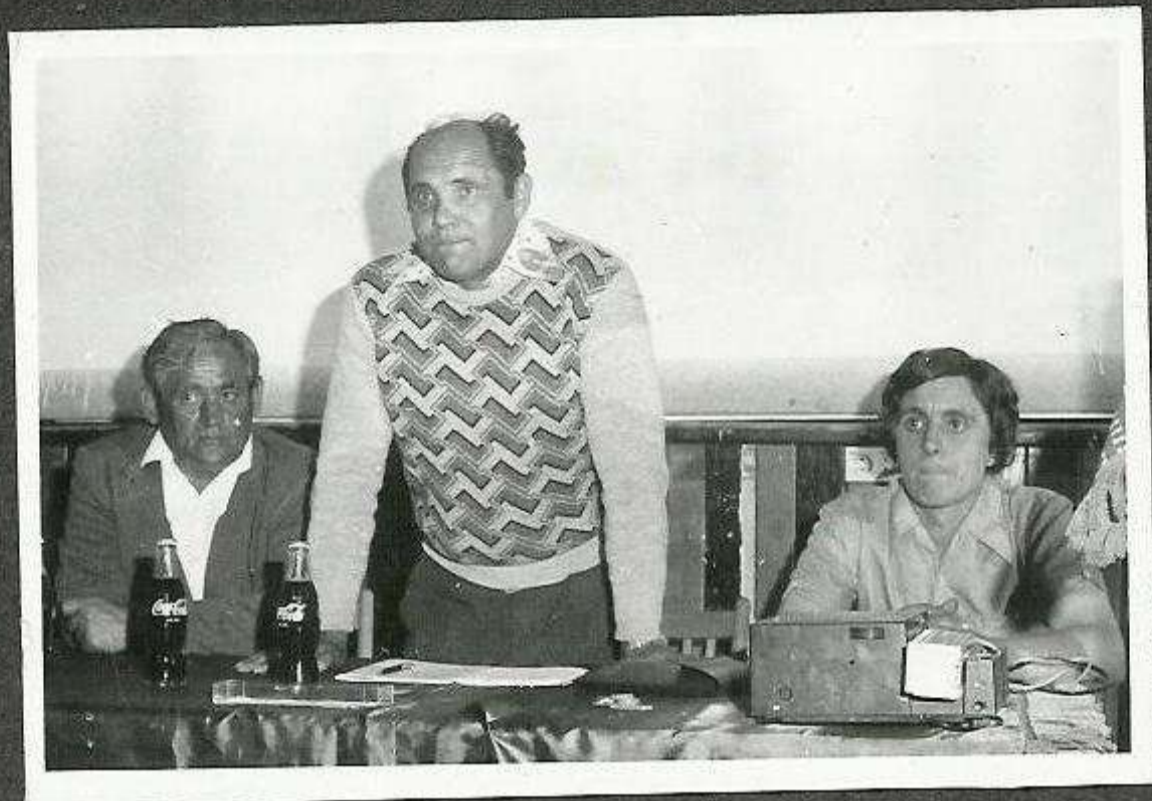
Táborrészlet ...

XXII. ORSZÁGOS VÁNDORGYÜLÉS

... háttérben a STUDIÓ



Vacsora a bolgárokkal



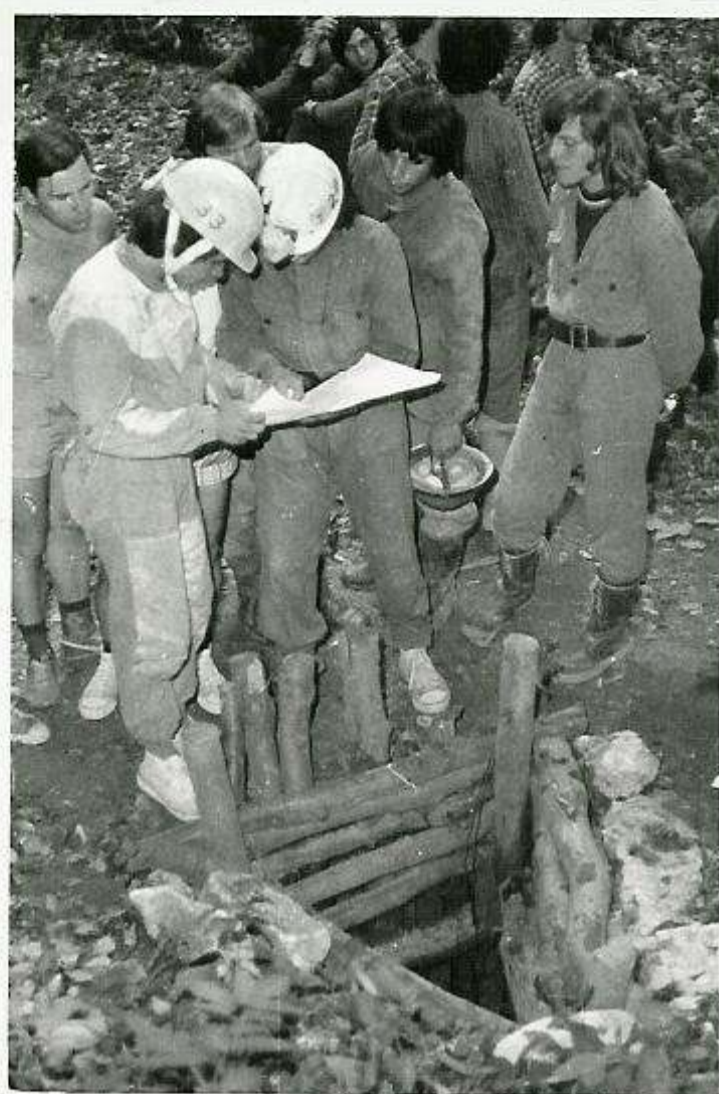
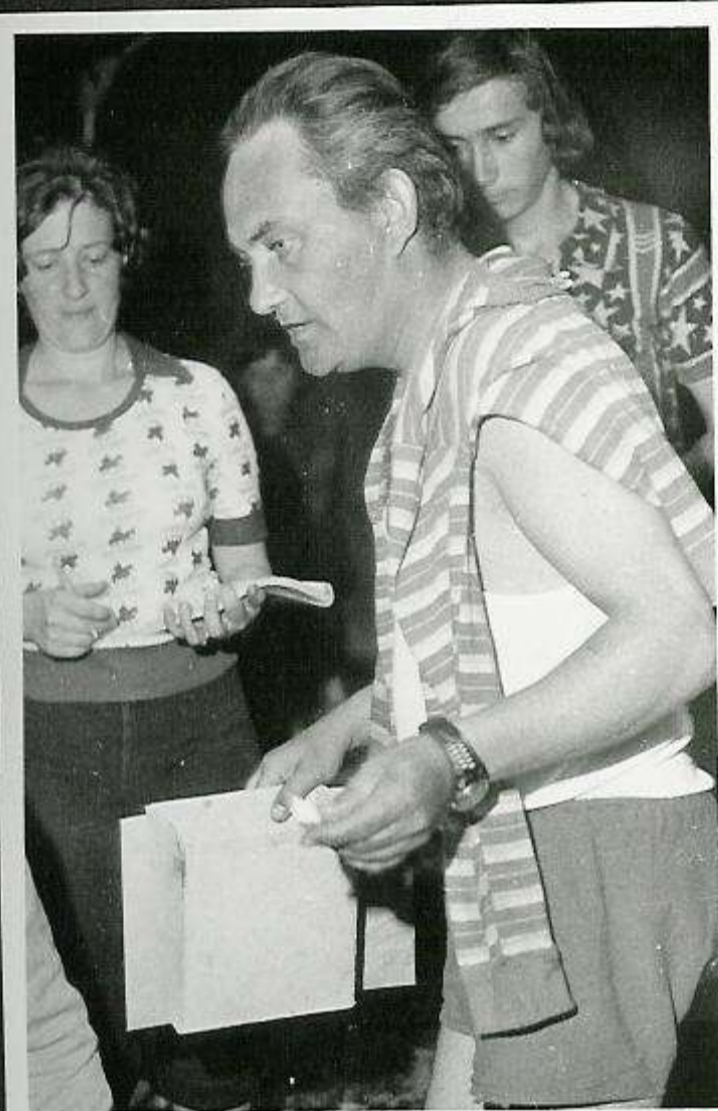
Az ünnepélyes megnyitó

XXII. ORSZÁGOS VÁNDORGYÜLÉS



Előadás közben

Munkában a zsüri

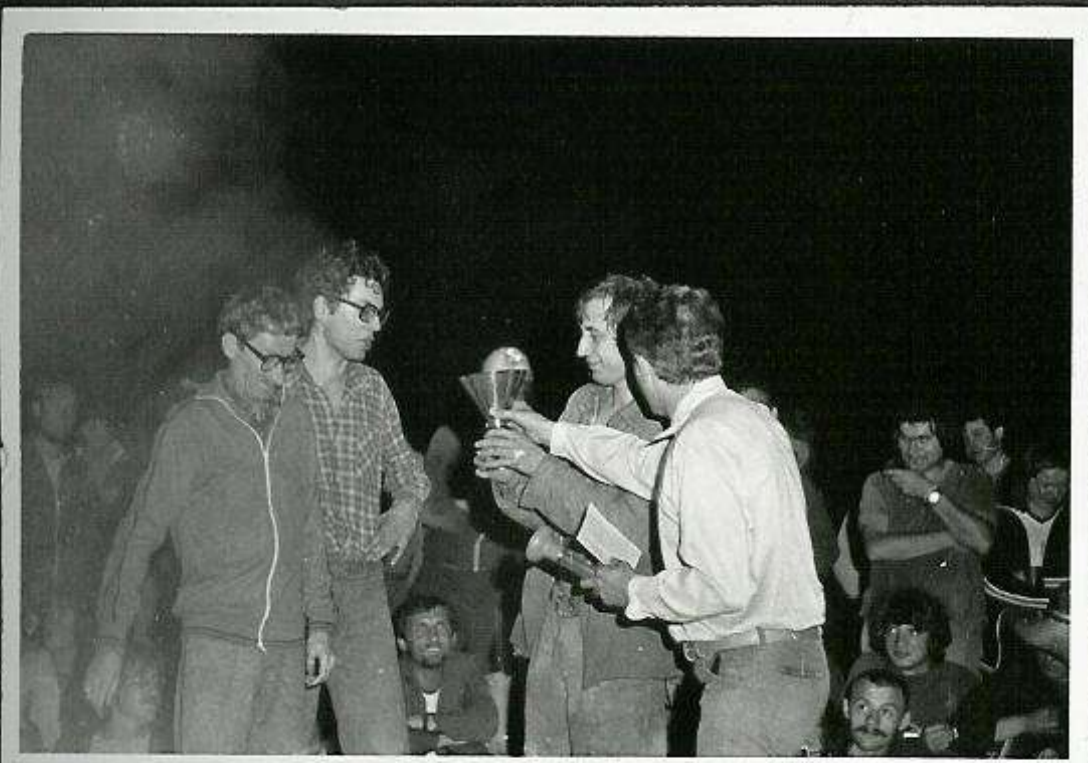


Indulás előtt az
ügyességi versenyen

L É S

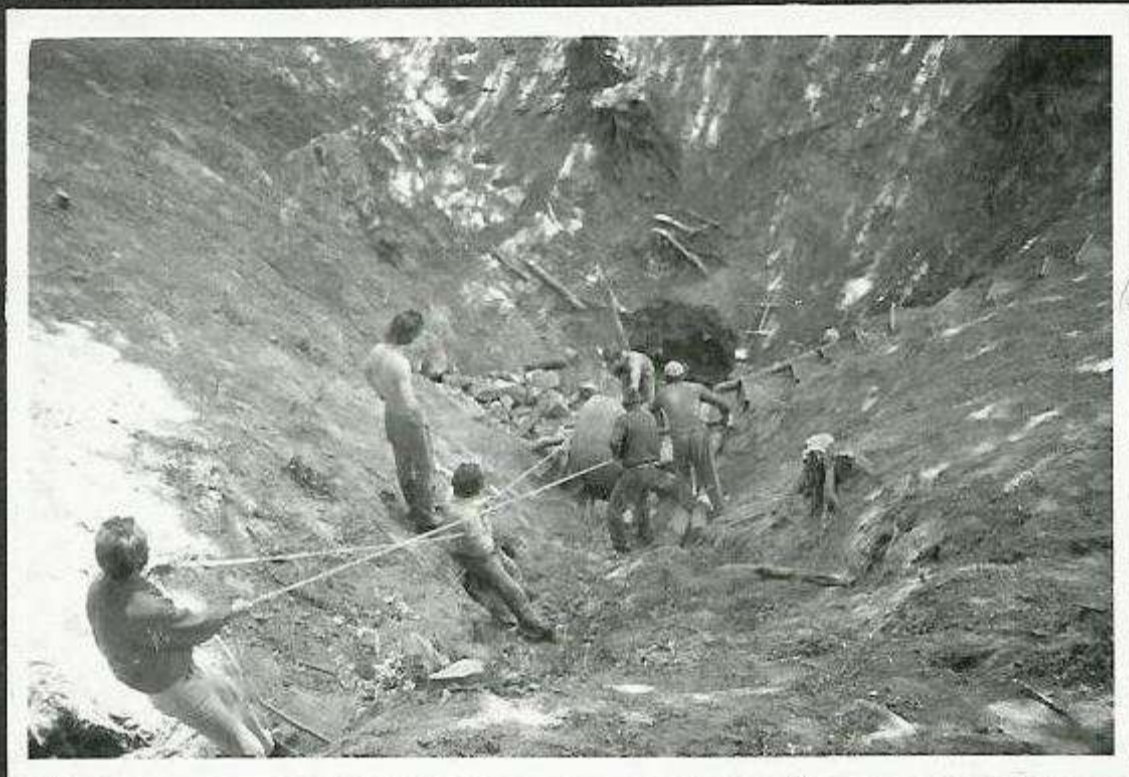


A célban



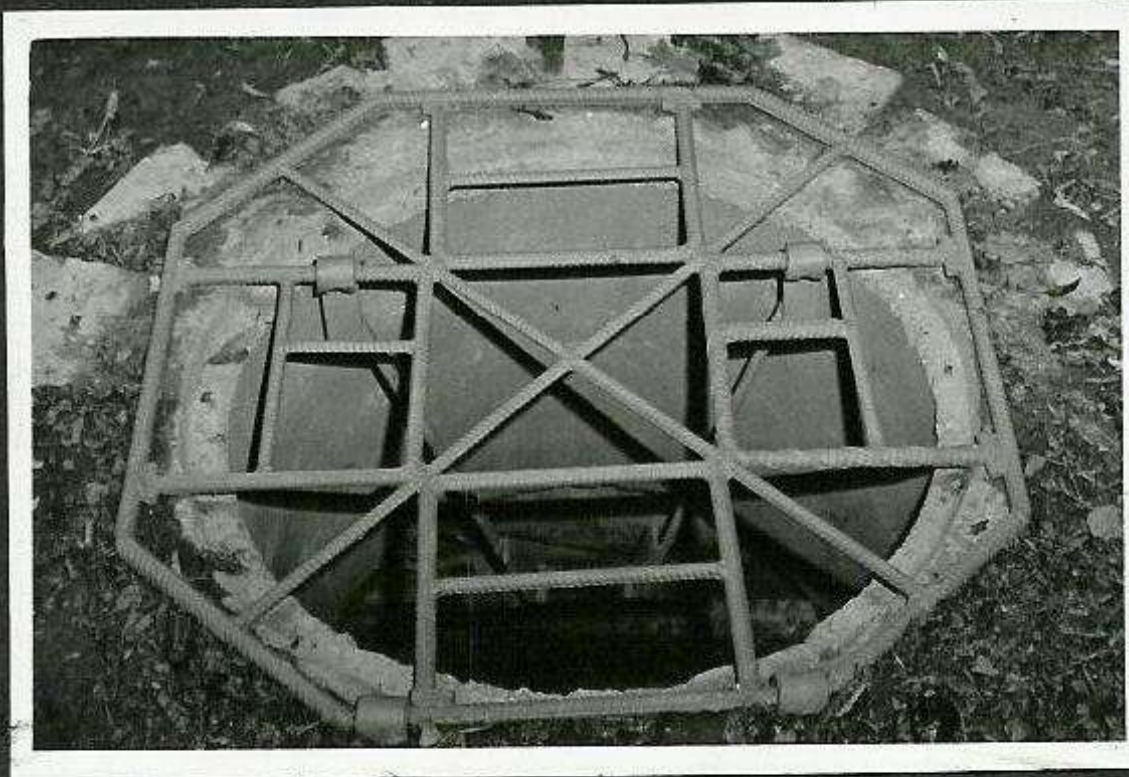
A győztesek
a kupával

Szállítjuk
a kutgyűrűt



"Eresztés" a töbörbe

Beépítés közben



A lezárt
Alba Regia-barlang

Szolga Ferenc:

Barlanglezárás, kiépítés, állagvédelem

Kutatóterületünket mind gyakrabban keresik fel a barlangok iránt valamilyen formában "érdeklődő" egyének, akik illeték-telenül behatolnak a még feltárás alatt lévő, lezáratlan barlangokba.

Testi épségük veszélyeztetésén túl, sajnos a képződményeket is letördelik, kormoznak, technikai eszközöket rongálnak meg, a lejáratba köveket, fákat dobálnak.

Az eddigi legvandálabb pusztítás éppen egy héttel a XVII. Vándorgyűlés előtt történt az Alba Regia-barlangban, amikor ismeretlen várpalotai fiatalok a Felfedező-ágban sok cseppkövet megsemmisítettek, leszaggatták a feltartózott telefonkábel és a beépített csatlakozó egységeket, valamint szerzőmunkákat vittek el a barlangból.

Eddig sajnos biztunk abban, hogy a szűk, omladékos bejárati szakaszok visszariasztják a laikusokat, de éppen a Vándorgyűlés égetően sürgős, előkészítő munkái közepette kellett rájöttünk, hogy a barlangot azonnal le kell zárni.

Roham munkával, több brigádban ténykedtünk. Készültek a tervek, méretezések, folyt az anyagbeszerzés. Ez alatt előkészítettük a lejáratot a beépítéshez, megkezdtük az anyagok helyszínre való fuvarozását.

Betonvasat Kincsesbányán kaptunk, a lakatos és kovács munkákat, hegesztést a várpalotai "Jó szerencsét" TSZ csőszpusztai gépjárató állomásán végezhettük el, ahol fuvarost is biztosítottak számunkra. Ezuton is szeretnénk megköszönni a gyors segítséget. Az idő sürgetett, - hát cselekedtünk! - Két nappal az elhatározás után az Alba Regia-barlangot lezártuk. Az alábbiakban kissé bővebben ismertetjük a kialakított



" a töbörbe



a-barlang

"barlangajtót", mivel jól tipizálható, és hasonlóan szeretnénk a jövőben több, Tési-fennsíkron lévő barlangot lezárni.

A barlanglejárát és a zárszerkezet megtervezésekor a következő szempontokat tartottuk szem előtt:

- egyszerű és olcsó legyen, de megbízható védelmet nyújtson illetéktelen behatolások ellen,
- kerülni a precíziós zárat az eliszapolódás, az idegen tárgyakkal való próbálkozások, eltömődés miatt.
- helyszinre szállítás után gyorsan beépíthető legyen, tekintettel az 1-2 napos munkaperiódusokra,
- a nyelő aktivizálódása esetén további zavartalan viznyelést biztosítson,
- védjen a beomlástól, akkumulációtól,
- tegye lehetővé a zavartalan légáramlást a barlang szellőzéséhez.

A fenti elvek szerint kialakított barlanglejárát a mellékelt rajzon láthatjuk.

A lejárát fő része a zárófedés (1), mely egy betongyűrűre (4) illeszkedik. A szoros illesztést és egyúttal a lezárást a zárszerkezet (10) biztosítja.

A zárófedél 222 mm (MSz 339 B 50. 35) csavarbordázott szelvényű betonacélból készült nyolcszög alakú keret, mely a szelvény csökkentése céljából további belső rácsozattal van ellátva. Elemeit hegesztéssel kötjük egymáshoz, s a hegesztések felületének és szilárdságának növelése végett a kereszteződési pontoknál kis acéllemez papucsokat alkalmazunk. A zárófedél forgáspontja a 2 db sarokpánt (3), mely 60 x 10 mm laposvasból melegen kovácsolva készül, s a betongyűrű külső palástjához simulva lenyulik annak aljáig, ahol visszahajtott kampójával kapaszkodik az alsó peremhez. A zárszerkezet stabil ellenpontja a betongyűrű tartását szolgáló 2 db "U" porfilacél konzolok egyikén (17) van kialakítva.

A zárszerkezet felső (mozgó) része és a fedél közötti kapcsolatot a szintén betonacélból készült, kettős száru zártartó

inga (2) létesíti, mely ugyancsak 60 x 10 mm laposvas csuklók-
kal kapcsolódik a fedélhez.

A betongyűrű (4) normál méretű kutgyűrű (belső $\varnothing 0,8$ m), s a já-
rat folytatásában hagyományos gurítóhajtással kialakított fa-
ácsolatot alkalmazunk, esetleg újabb betongyűrűt. A "beton-
gyűrű-fedél" egységet ömlesztett betonba ágyazott,
nagyzilárdságu, bányászati betonidomkö koszorúval vesszük
körül, így megakadályozva a perem erőszakos csorbitását.
A zárszerkezet működési elvét nem közöljük, mivel azt csak
csoportunk tagjai ismerik, és szolgálati titokként kezeljük.
A bejárathoz 3 db kulcsot rendszeresítettünk. Az ismerte-
tett, un. "viznyelő típusu" lejárát és zárszerkezet terv-
dokumentációit, költségvetési tervét, valamint a lezárásra
javasolt további tiz barlang jegyzékét megküldtük az OTVH
Barlangtani Intézetének.

Előzetes megállapodásunk alapján az OTVH vállalná az anyag
és fuvar költségeket, csoportunk pedig a további ügyintézését,
az ajtók komplett elkészítését, a helyszíneken való beépítését.

Az Alba Regia-barlang

lezárásával párhuzamosan annak omladékos bejárati zónáját ce-
mentezéssel, sin, fa és betonidomkö felhasználásával igyekez-
tünk biztonságosabbá tenni, számítva a vándorgyűlés nagyszámu
közönségére. A közlekedés gyorsítására újabb létrákat építet-
tünk be a nehezen járható szakaszokhoz.

Leszállítottunk, - végleges jellegű telefon - és távmérő vo-
nal kiépítése céljára, - 600 m négy eres un. "nehéz vezeté-
ket", melyet előzőleg 50 m szakaszokra daraboltunk, a szaka-
szok végeit pedig négyhüvelyes csatlakozó egységekbe kötöt-
tük. Két ilyen egységet azonban a betöréskor leszakítottak
és elloptak.

A rongálódások ellenére a kábel stabil és "rejtett" beépi-
tését a Kismó-szükülettől az "U"-szifonig elvégeztük.

A felerősítést Hilti-szögekkel és bilincsekkel oldottuk meg,
és a kábelt a járatoknak olyan részein vezettük, ahol a köz-
lekedést nem gátolja, nem sérül meg, ugyanakkor esztétikailag
sem zavaró, omlástól és áradmányvizektől védve van.

A vonalépítési munkát hamarosan folytatni szeretnénk.

A Háromkürtő-zsomboly/I.-12./ új bejáratí szakaszában

történő közlekedéshez 3 m vaslétrát rögzítettünk, egy hasadékba. Két eres telefonvezetékét huztunk ki, és e vonal segítségével voltunk összeköttetésben a vándorgyűlés ügyességi versenyének résztvevőivel.

További létrákat kívánunk még beépíteni az Alpési-fal alatti aknarendszerbe, illetve felülvizsgálni a most bennlévőket.

A Táblavölgyi-barlang /I.-31/ bejáratát idén újra kellett

feltárni, mivel több köbméter anyag /lössz, törmelék, kötömbök/ omlott le, a felette lévő töbörreszből.

Kibontás után 3 m mélységig erős faácsolattal, majd depófogó palánkkal láttuk el.

A barlang zsomboly-szakasza a bemosott törmeléktől és kisebb omlásoktól több helyen eltömődött. Ezeket újra kibontottuk, így a barlang végig járható. Az alján lévő szerszámokat kihoztuk, és új 4,5 m vaslétrát építettünk be a Hágcsós-terembe.

A Tavas-barlang /I.-66./ a tavasz folyamán szintén beomlott,

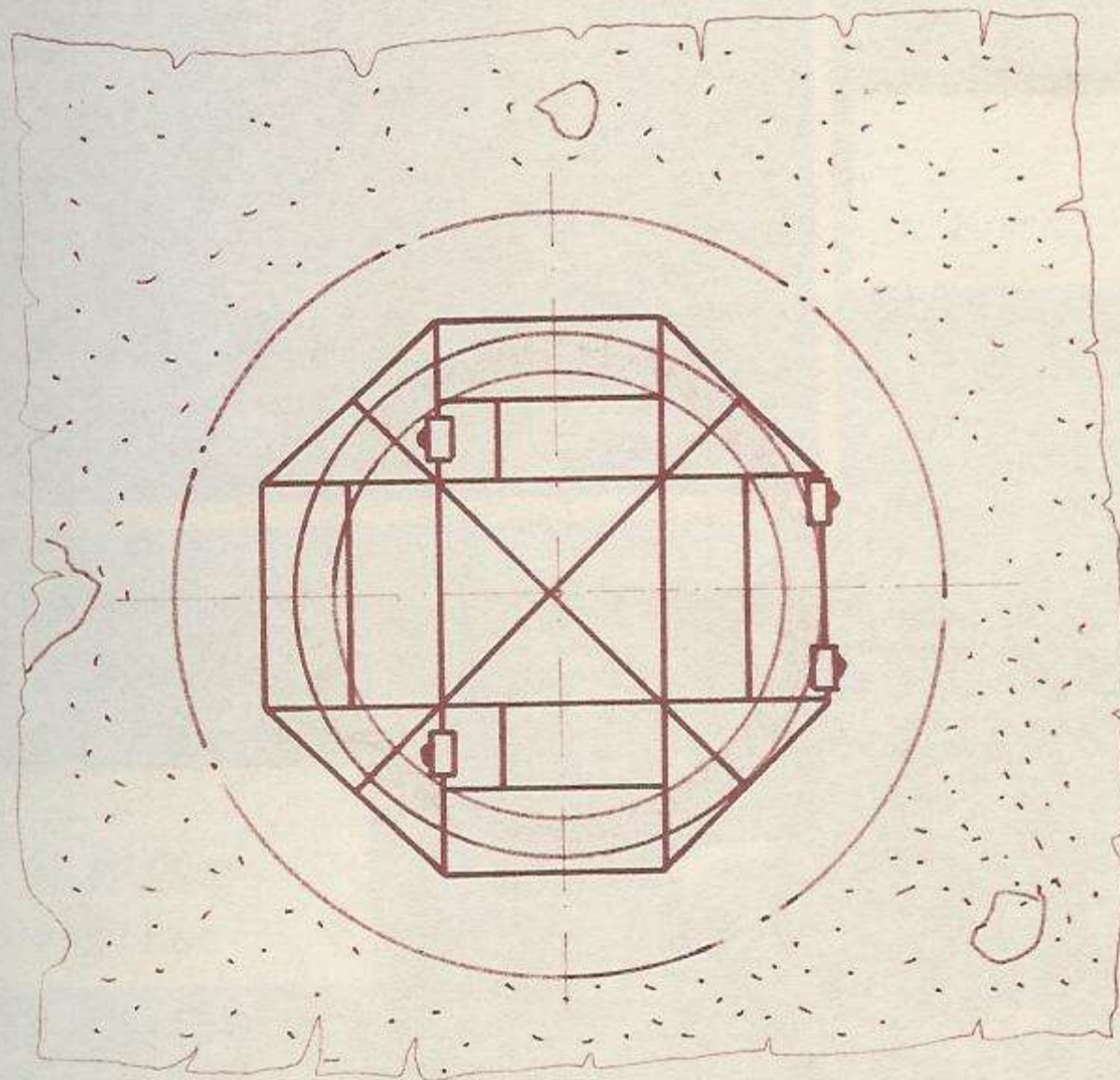
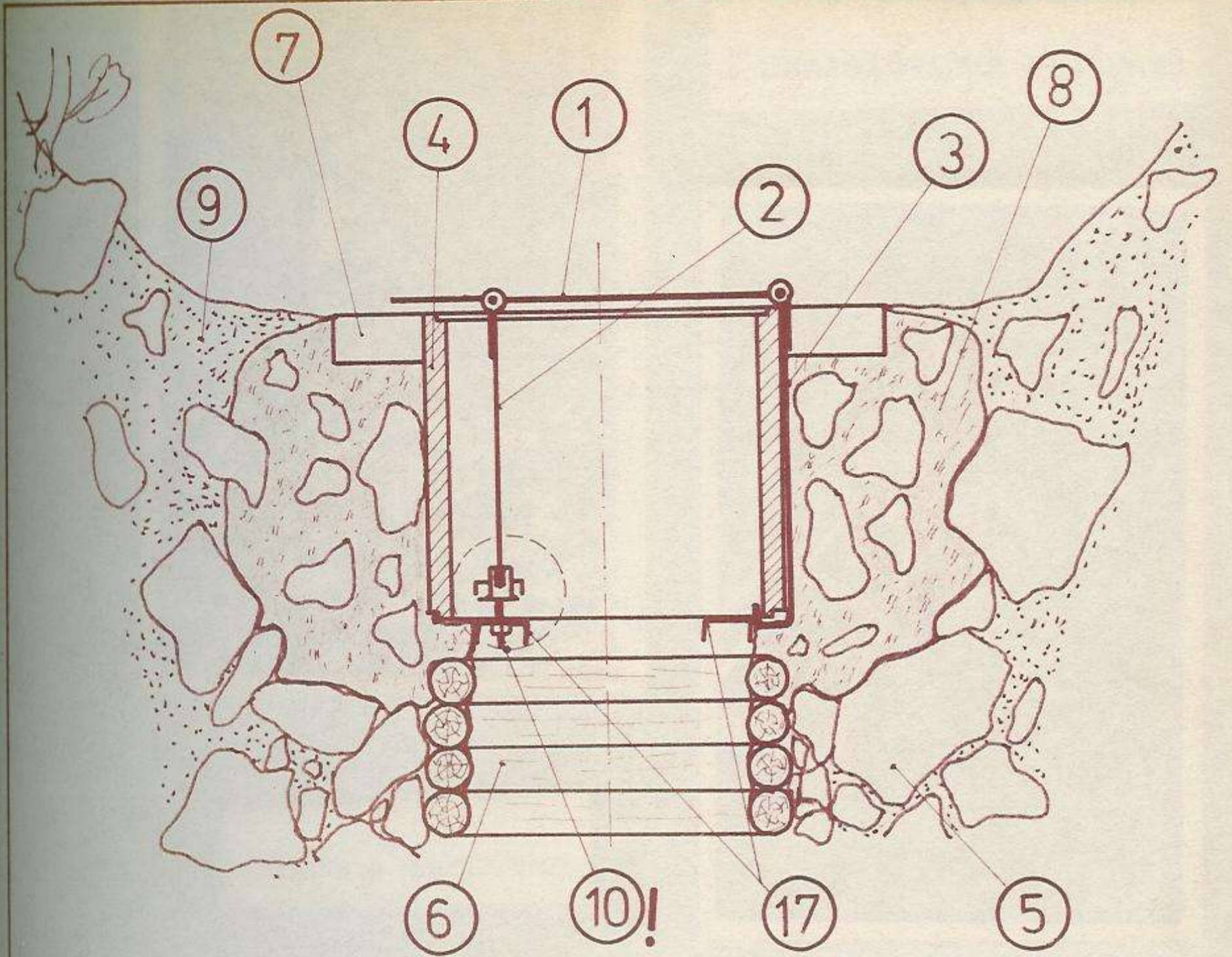
s így 4 m mélységig teljesen újra kellett feltárni. Lössös, omladékos szakaszait ezuttal időtállóan kiácsoltuk.

Látható, hogy a feltárásokat követő azonnali ácsolás elmulasztása miatt, gyakran tömődik el, vagy omlik össze a barlangok bejárata, melyeket, csak nagy munkával tudunk ismét járhatóvá tenni.

Ilyen szomorú a helyzet a Vörös-barlang /I.-4./ és a Csipkés-zsomboly /I.-28./ esetében is, mivel a nagy esőzések során akkumulálódtak, s több próbálkozással sem sikerült újra bejutnunk, a nagy tömegátrendeződések miatt. Okulva a tapasztalatokon, az elmúlt időszakban ezért fordítottunk nagyobb gondot a barlangok állagvédelmére.

Jelenleg megbízható ácsolattal vannak ellátva az I.-12; I.-31; I.-32; I.-35; I.-38; I.-44; I.-63; I.-66; kataszteri számú barlangok.

Ácsolattal kell ellátni sürgősen az I.-14; I.-17; I.-19; I.-28; számú barlangok kutatóaknáit.



1.

TERV: Alba Regia Csoport

MEGNEVEZÉS: VÍZNYELŐ TIPUSÚ BARLANGLEJÁRAT

MÉRET A: 1:20

RAJZ: Szolga F.

1977. 10. 13.



A Szelelő-lyuk bejárata



Létra a Markóban



A Markó ácsolása ...

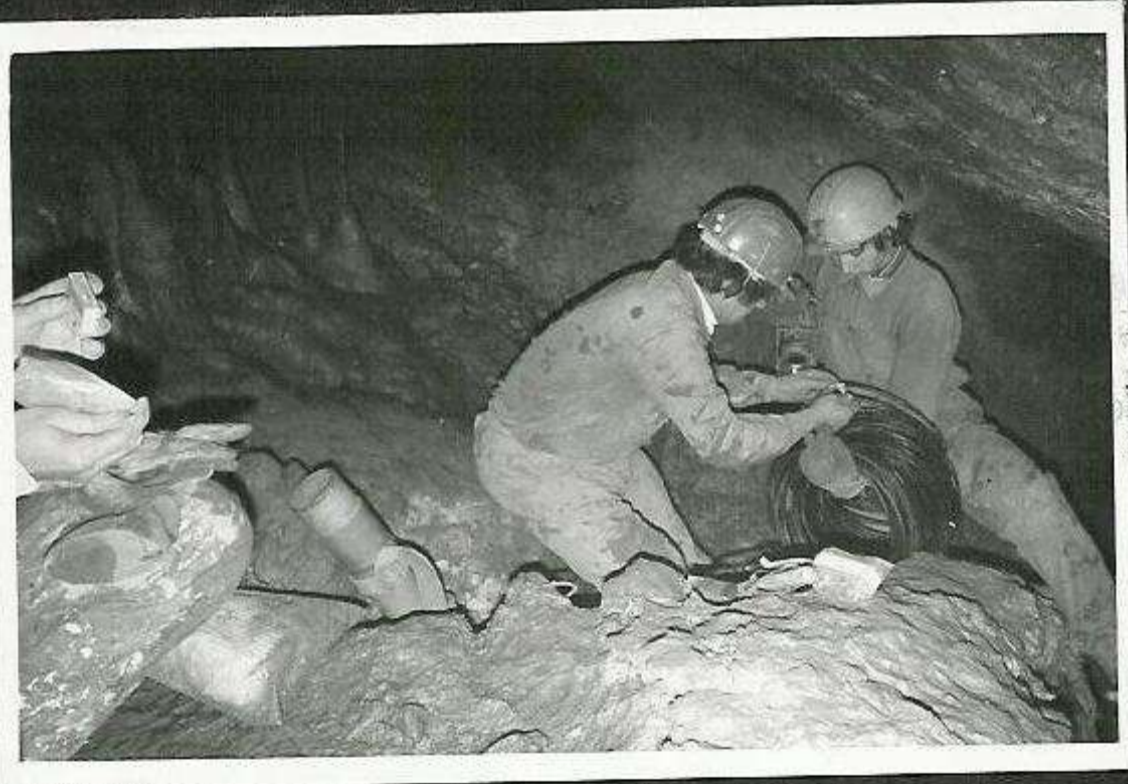
... és a depófogó
palánk készítése





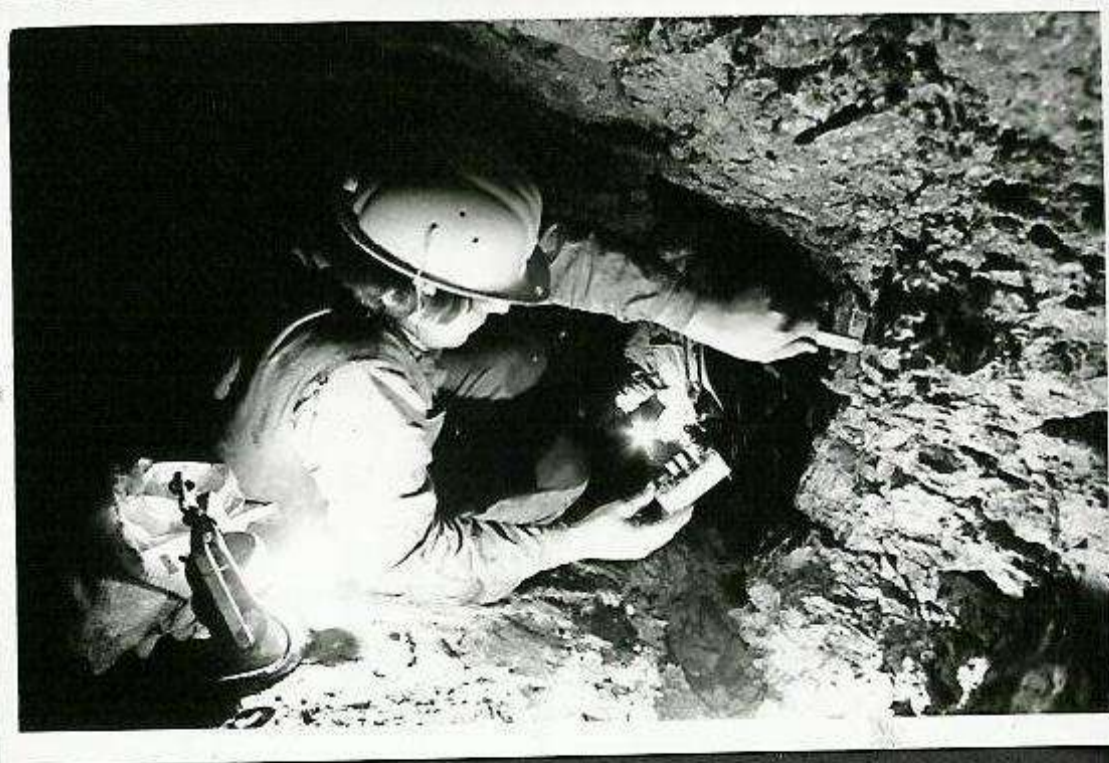
Ácsolatfa ter

Az I-38-as ácsolata



Kábelfektetés az
Alba Regiában

Szereljük a
kábelcsatlakozókat



Eszter
VENDEGS

Drjanov
felsőf
kintés
minden
letany
gényes
különö

terüle
megyéb
A Bacs
középs
pülést
Balkán
emberl
Boruna
jelent
tett.

el és
A 12.
di áté
áprili
langja
és Har
nak el
a váró
viseli

tési i
Drjanc
irányi
kö és
fedet
gott
dalmi

Eszterhás István:

VENDEGSÉGBEN A "SZTRINAVA" KLUBNÁL

1977 augusztusában egy hetet töltöttem a bulgáriai Drjanovóban a Sztrinava Barlangkutató Klub vendégeként. Csak felsőfokon beszélhetek mindarról, amibe alkalmam volt betekintést nyerni. A klub tagjainak vendégszeretete felülmúlt minden elképzelést. A látott barlangok formagazdagsága, leletanyaga lenyűgöző, melyet a felszíni táj káprázatos vadregényessége csak fokozott. A környék városainak és falvainak különös architektúrája külön kiváltotta csodálatomat.

A 12000 lakosu Drjanovo városa, a Drjanovói Karszterület (Trevenszka-planina) az ország középpontjában, Gabrovo megyében van. A város gazdag történelmi multra tekint vissza. A Bacso Kiro-barlangban és a környék sok kis-barlangjában a középső paleolitikumban, neolitikumban már jelentős emberi települést mutatnak a leletek. Ezek a legősibb településnyomok a Balkán-félszigeten, így elmondhatjuk, hogy Drjanovo a legrégebb emberlakta hely a félszigeten. A rómaiak építették Sztrinava, Boruna és Diszkoduraterra várát a drjanovói sziklákön. A legjelentősebb Sztrinava vára, melyet Markusz Auréliusz készítette. A bolgár honfoglalás után Aszen cár csapatai foglalták el és az ország második legjelentősebb városa lett Pliszka után. A 12. században épült a Drjanovói kolostor, ma már a mult századi átépítésnek megfelelően láthatjuk. A török uralom elleni 1876 áprilisi felkelés színtere a kolostor és az Andaka-völgy barlangjai voltak. E harc legendás hiru mártirjai, Bacso Kiro tanár és Hariton patriarcha a kolostor udvarán lévő mauzóleumban vannak eltemetve. 1878-ban a török iga alóli felszabadulás után a város ujjaépítését Kolja Ficseto szervezi meg (az ő nevét viseli a városi muzeum).

A felszabadulás utáni, az egész országot átfogó építési időszakban alakul ki a bolgár reneszánsz architektúrája. Drjanovo környékén a közeli Trjavna városa vált a művészetek irányítójává. Az építészetben a trjavnai iskola építészei a kö és a fa kombinációjával készített vékonypados mészkölapokkal fedett épületeket honosították meg, melyekben a belső tér faragott mennyezetrozsái a legszembetünőbbek. Az egész ország irodalmi, képzőművészeti, zenei központja Trjavna lett.

Ezért a "bolgár Weimar"-nak szokták nevezni. A 7000 lakosu kisvárosban hat muzeum és 140 történelmi és műemlékház van.

A történelem első antifasiszta fölkelése Bulgáriában volt 1923-ban. A drjanovoi eseményeket Ivan Vlodkov szervezte, Dr. Gencsev-vel szerkesztették az illegális "Boevoj" rádió műsorát. Emléüket muzeum örzi Drjanovoban.

A vidék nevezetessége Bozsenci falu. Az egész település egy építészeti-etnográfiai együttes. Romantikus utcáit a bolgár reneszánsz népi épületei szegélyezik. A muzeumok kivételével a műemlékházakat lakják, kézműves műhelyeiben dolgoznak, kávéházát középkorvégi hangulat uralja.

A Gabrovo melletti Etar egy szabadtéri etnográfiai muzeumegyüttes. A multszázadi kézművesipart tevékenysége közben szemlélhetjük itt. Az egész skanzen élete, működése a víz energiájára van alapozva. A víz hajtja a műhelyek több-százéves gépeit, melyeken ma is dolgoznak a mesterek. A szabadtéri falu-muzeum felújításának, építésének munkája még csak az elején tart, de így is már Európa legkülönbje a hasonló intézmények közül, - hiszen ez nem "halott" muzeum, hanem pezsgő életű kézműipari központ.

A Drjanovoi Karszterület a Balkán-hegység (bolgár nevén: Sztara-planina) középső rögét, a Sipka-szorostól északra levő Trevenszka-planinát foglalja magába. A bolgár barlangkataszteri beosztás nem igazodik az egységes európai barlangkataszterhez. Önálló, nemzeti kataszterbeosztást használnak. Négy karsztkörzetre osztották az országot és ezen belül 50 karszterület van. A kataszteri területeket helységnévvel, illetve egy háromjegyű számmal jelölik. A Drjanovoi Karszterület száma 214. Bulgáriában kb. 2500 barlang van, ebből hozzávetőleg 1500-at dolgozott fel kataszterszerűen a Bolgár Barlangkutató Egyesület (Balgárszka Federácija po Pesterno Delo).

A Trevenszka-planina barlangkutatását a drjanovoi "Sztrinava" Barlangkutató Klub végzi. Bulgáriában a barlangkutató klubok a területi turista társulatok szakosztályát képezik, így országosan a Bolgár Turista Szövetség Bolgár Barlangkutató Egyesületéhez tartoznak, melyet legfelső fokon a Mirisztertanács Turisztikai Osztálya irányít. A Sztrinava Barlangkutató Klub a drjanovoi "Bacso Kiro" Turista Társulat szakosztálya.

A Sztrinava Klub székhelye a Drjanovoi kolostor mellett levő "Bacso Kiro" Turistaházban van egy földszinti előadóteremben. Itt szekrényekben tartják a közös felszerelésüket s vitrinekben egy kis bemutató kiállításuk van. A falakat térképek és színes barlangi plakátok díszítik. A Bacso Kiro-barlang melletti jegypénztár és pihenőként használt faház szintén a Sztrinava Klub kezelésében van. Egyébként az idegenforgalom számára kiépített Bacso Kiro-barlang idegenvezetői szintén klubtagok.

Igy nagyszerűen kikerülik azt a zavaró ellentétet, ami nálunk megvan a barlangkutatók és a barlangi idegenvezetők között. (A többi bolgár idegenforgalmi barlangban is barlangkutatók az idegenvezetők.)

Vendéglátóim barlangkutató felszerelése sokban megegyezik az általunk is használtakkal, de vannak eltérések is. Overállt, gumicsizmát és műanyagsisakot használnak a föld alatt, de kesztyűt nem szoktak hordani. Lámpájuk elektromos fejlámpa, melynek áramforrása az oldalukra csatolt hermetikusan záró tokban levő 6 db góliát elem (R-20). Egy ilyen dózis 8-10 órán át tudja működtetni a lámpát. Az elemeket egy sajátkészítésű "Velkov"-féle elem-regeneráló készülékkel szokták felújítani. Irigylésre méltó szikla- illetve zombolyászó felszerelésük. Sok és kitűnő kötelük van. Alpinszög és karabinerválasztékuk szintén gazdag. Mászógépek közül a "Junor"-tipusu eszközt használják, ereszkedőnek pedig a "Petzl"-tipusut. (Meglepő, hogy a meglehetősen drága eszközöknek tucatjaival rendelkeznek) Barlangi telefonjuk hasonló elven működik mint a "Zentai"-féle telefon, csak gyengébb a hangereje és törékenyebb műanyag tokban van, viszont kábelje barlangban is praktikusán orsózható. Kompaszon kívül egyéb műszerük többnyire nincs.

Kutatómunkájuk a már említett Trevenszka-planinára terjed ki. Mintegy 40-50 barlang és zomboly tudományos feldolgozásában vettek részt, ezek közül kb. 20-at ők is tártak föl. Így többek között a Bezimenna, a Varpista, a Marina dupka a Velkovci barlangokat. A klub tudományos és gyakorlati munkájának legkiemelkedőbb egyéniségei Milko Velkov és Nikolaj Totev. A klubélethez tartozó kirándulások során hazájuk legjelentősebb barlangjait keresik fel, valamint alkalomszerűen külföldi barlangokban is járnak.

A Trevenszka-planina legismertebb barlangja a pestera Bacso Kiro. A Drjanovoi kolostor közelében, az Andaka-patak völgyének jobb oldalán, a Boruna kréta-mészkö sziklájában van a bejárata. A 2400 m összhosszuságu barlangnak egy 1200 m-es szakaszát 1974-ben közművesítették, hol kirándulók számára idegenvezetést szerveztek. (A látogatók száma eléri az évi 150000-et). A barlangban dominálnak az oldásos, korrozios formák, de vannak szép cseppkőképződmények is. Híresek archeológiai és paleontológiai leletei (idáig mintegy 20000 ősi egyed maradványa került elő). Ősi állatvilágából legjelentősebb az un. barlangi ló, de van sok barlangi medve, barlangi hiéna, kardfogu tigris stb. maradvány is. A paleolitikumban a mausteri kultura embere is berendezkedett a barlangban, hol csontjain kívül szerszámai, edényei és fegyverei is előkerültek. Ezek a Balkán-félsziget legrégebbi embermaradványai. A Bacso Kiro-barlang egy rendszert alkot a Mecsata dupkával és az Andaka-barlanggal.

Az Andaka-barlang bejárata az előbbitől 100 m-re van, közvetlenül a patakparton. Hatalmas szádájába a drjanovoi vizmű háromszintes gépháza épült. A barlang patakjának vizét e hidrotechnikai objektum juttatja el a városba. Az Andaka nagyobb részben aktiv, vizes barlang kevés cseppkövel. A nyugati vizes ág vizgazdálkodásilag van kiépítve beton-csorgákkal, csövekkel. Ennek az ágnak a gazdasági hasznosítás miatt pontos felmérése is megtörtént. Az északi ág már kevésbé aktiv, de azért még meglehetősen vizes, erekkel és tavacskákkal tarkított szakasz. Néhol homokfövényen kuszhatunk, másutt iszapba könyökölve juthatunk tovább, hogy ismét derékig vízbe gázolva mehessünk előre. A barlangnak ez a szakasza csak részben van felmérve és a továbbjutás lehetősége sincs egészen eldöntve. Néhány, valószínűleg kisebb bontással lehet, hogy ez a barlang lesz Bulgária legnagyobb barlangja, megelőzve a Szófiától 30 km-rel délre lévő Bosznek falu jelenleg rekorder, 12089 m-es hétemeletes barlangrendszerét, a pestera Duhlata-t. Az 1977 évi tavaszi földrendégés által Angelovo falu közelében megnyilt egy víznyelő, melyet bolgár kollégáink megfestettek és így igazolódott a légvonalban 8 km-re levő víznyelő és az Andaka összefüggése. A barlang térképezése is nehézségbe ütközik, mert a közet vastartalma akkora, hogy megzavarja a kompasz mágnesűjét. A Sztrinaava Klub felkérésére és meghívására 1978-ban közösen szervezzük meg a Strinava - Alba Regia "Andaka" Expedicióját, mely a barlang teljes feltárását és földtérképezését tűzte ki célul.

A Meccata dupka bejárata van a három összefüggő barlang közül a legmagasabban, a Boruna-hegy északi oldalán. Meglehetősen szűk bejáraton ereszkedhetünk a "Medvék barlangjának" labirintusába. A szűk bejáratot mégszűkebb folyosók és igen lapos, de széles termek követik.

Van olyan ötméteres szakasz, ahol legalább 10 perc az átjutási idő a 18-20 cm-es járatmagasságban.

A termek, folyosók alját agyagos üledék tölti ki, melyben nagyon sok barlangi medve csont található.

A Drjanovoi kolostor közelében még 15 kisebb barlang van a sziklafalakban, főleg a Bacso Kiro Turistaház mögött. 1934-ben a Drjanovo-Gabrovo közötti ut sziklaalagutjának építése tárt fel némány archeológiailag igen értékes kisbarlangot. A kisbarlangok emberi leletei a neolitikum és a bronzkor emberének maradványait tartalmazták. - A monda szerint a Sztrinava vár alatt is titkos barlangbejáratok vannak, és a nép ezzel magyarázza, hogy a vár szinte bevehetetlennek bizonyult, a bolgár állam legerősebb vára volt a maga korában.

A Marina dupka a Drjanovoi Karszterület jelenleg leghosszabb barlangja 2592 méterével. A barlang bejárata Trjavna városától nyugatra, Hitrevci falu mellett található. A barlang már régen ismert, de a legutóbbi években tárták fel ismét. A régi bejáratot az 1929-es földrengés betemette. E régi bejárat felől mindössze 35 m hosszan járható, ezt a részt nevezik Zmejovi dupki-nak. A barlangról szoló monda arról beszél, hogy még a török idők előtt egy betyár rejtőzött rendszeresen a barlangban, ha üldözték. Segítője a szépséges "moma Mara" (Mara szüzeleány) volt - kiről a barlang nevét is kapta - ő, ha a veszedelem elmúlt egy követ dobott a barlangba az egyik felszakadt kürtön át, jelezve a betyárnak a veszély elmúltát. A barlangba jelenleg az egyik időszakos buvópatak felől, illetve egy kürtön keresztül juthatunk be. Két különböző földalatti patak alakította ki járatait, melyek sok helyen szifonokat alkotnak. A patakok a föld alatt egyesülnek és egyetlen vízfolyásként jönnek ki a felszínre. A barlang lenyűgöző szépségű. Kristálytisza vízben gázolva járhatjuk végig a cseppköcsodákkal ékesített járatrendszerét.

Drjanovótól nyugatra a Jantra-folyó partján, a folyóval azonos nevű községnél az Izvora vagy másképpen Padalto sziklákban van a Vodna pestera (Vizes-barlang), ahogy a környék

lakói nevezik. Irodalmi neve a Goljamata pestera. A barlangszádán átlagosan 40 liter víz folyik ki másodpercenként. Az, hogy a víz minden időben teljesen tiszta, arra enged következtetni, hogy felszíni víz nem keveredik hozzá. A Sztrinava Klub a szófiai "Akadémiák" Klub közös expedíciója 800 m-re tudott behatolni a forrásbarlangba. Valószínűnek tartják, hogy a Goljamata-barlang összefügg a Zdravkovec-tó melletti Malkata-barlanggal.

A Malkata-barlang Jantra falutól 2 km-re van az előbb említett tó mellett. Meglehetősen előregedett barlang sok de nevér guanóval.

A Zdravkovec és a Draganovci-tó körül, a Vitata sztena vidékén még kb. 15 barlang van. Többek között a pestera Cserve-nata, a pestera Ocsite. Draganovci falu mellett van a pestera Lavszkata, melyről sok legenda forog közszájon, valamint több névtelen kisbarlang is.

Ljuljacite erdei pihenőhely körül több kicsi, de érdekes barlang található. A Debel felőli, 10 m magas szikláról aláhulló festői vizesés alatt nyílik az egyik. A Bojnoveci felé néző sziklafalban egy kétbejáratu barlang tűnik a szemünk elé, távolabb egy zsomboly sötét nyílását vehetjük észre.

Brabcite falunál az un. "Zöld fa" körül van két érdekes zsomboly. Sajnos az itteni falusi lakosság is előszeretettel dobál belé dögöket - bár itt is tiltják ezt.

Donino falutól Mezsdene felé 2 km-re, a Koriite fennsíkron találjuk a Bezimenna pestera-t (Névtelen-barlangot) közel az uthoz. Itt egy kis időszakos patak vize tűnik el a felszín alá. A víznyelő kibontásával jutottak be barátaink a szűk és vizes, de káprázatosan szép cseppkőképződményekkel teli barlangba. Eddig kb. 500 m-t tártak fel a barlangból, de a nyilvánvaló és látható folytatásba nem tudtak bemenni az elszűkülő szelvény miatt.

Dolni Varpista és Sipcseni falvak között találjuk a Varpista-barlangot. Folyosói szűkek, nehezen járhatóak, de kürtős termei tágasak.

Varbanovo falu közelében van a Propaszta-zsomboly és a Kuklite-barlang. Bozsenci műemlék-falu mellett találjuk a Jamata és a Kan dupka barlangokat. A Belica-patak felső folyásvidékén, Sztancsev han közelében a Kiliite és a Velcsevszkata

barlangok kínálják megtekintésre érdekességeiket. Szkalszko falunál a Djavolszkata dupka, a Liszicsata dupka és a Szuhata pestera érdemel említést.

A legutóbbi időkben tárták fel a Velkovci-barlangot, a vele azonos nevű falu határában. Nagyjából 200 m az ismert barlangszakasz, de a mészkőképződményeknek szinte teljes arzenálját megtaláljuk benne - a lublinit és aragonit kristályoktól a barlangi gyöngyig.

Az Emenszka pestera bár nem a Drjanovoi Karszterületen van, hanem a tőle északra fekvő Tarnovszka planinán, de alkalmam volt ezt is sztrínává barátaim kíséretében megnézni és itt szerenék említést tenni róla.

A barlang a Bohot-patak szurdokvölgyében, Emen falutól fél km-re van. Hatalmas szádája a völgytalptól 10 m magasán nyílik a sziklafalban. Az első 200 m-et gombatermelésre kiépítették. A további kb. 1500 m ismert rész már nem tágas, hanem kanyonszerű, sokszor csak traverzálva járható. Másutt pedig bele kell gázolni, majd feküdni a nyúlós iszapú sűrű vízbe. Cseppkö kevés, de sok mésztufagát van benne. Öseberi cserépedények és a kortárs állatok csontjai meglehetősen nagy mennyiségben találhatóak járatában.

A Sztrínava Barlangkutató Klub vendégeként igazán - úgy elméletileg, mint gyakorlatilag - kitűnően felkészült kollégákat ismertem meg vendéglátóimban. Kik nem csak arról gondoskodtak, hogy a legszebb, legérdekesebb általuk gondozott barlangokból a legtöbbet mutassák be, de megismertettek városuk és megyéjük legkiemelkedőbb történelmi, építészeti emlékeivel is. A barlanglátogatásokat muzeumi séták, kirándulások és esténként baráti összejövetelek egészítették ki. Nagyszerű és felejthetetlen élmény volt közelebbről megismerni a sztrínává barlangászokat és a Trevenszka planina barlangjait.

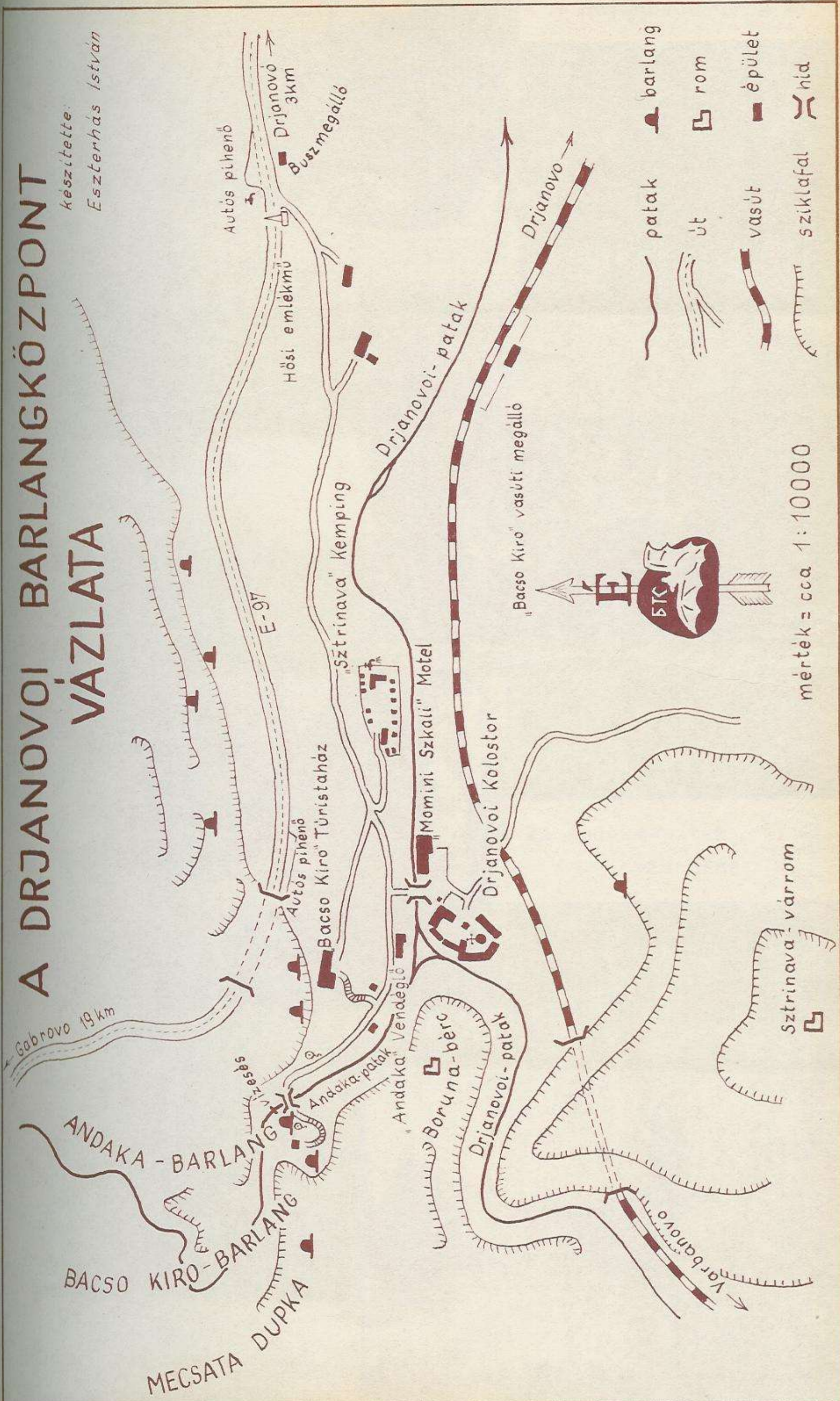
A TREVENSZKA-PLANINA JELENTŐSEBB BARLANGJAI

keszítette:
Eszterhás István



A DRJANOVOI BARLANGKÖZPONT VÁZLATA

készítette:
Eszterhás István



mérték = cca 1:100000



Müemlékház
Drjanovoban

A Drjanovoi
Kolostor



Az Andaka-patak
vizesése

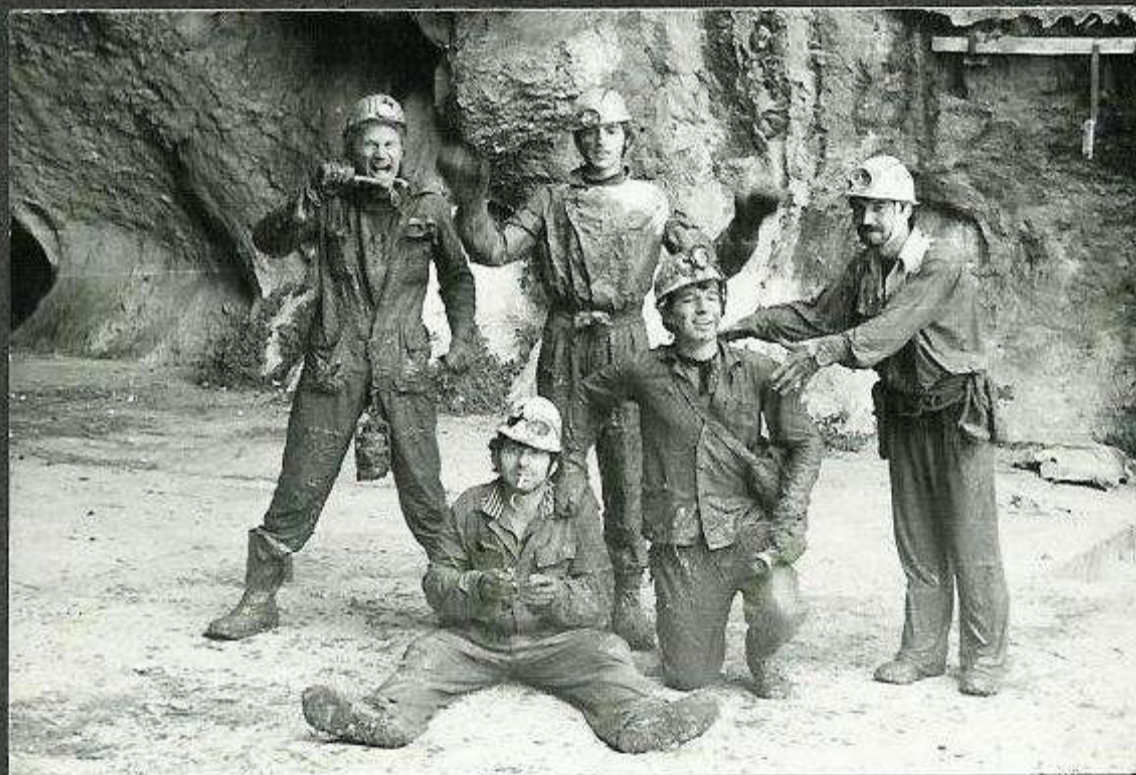
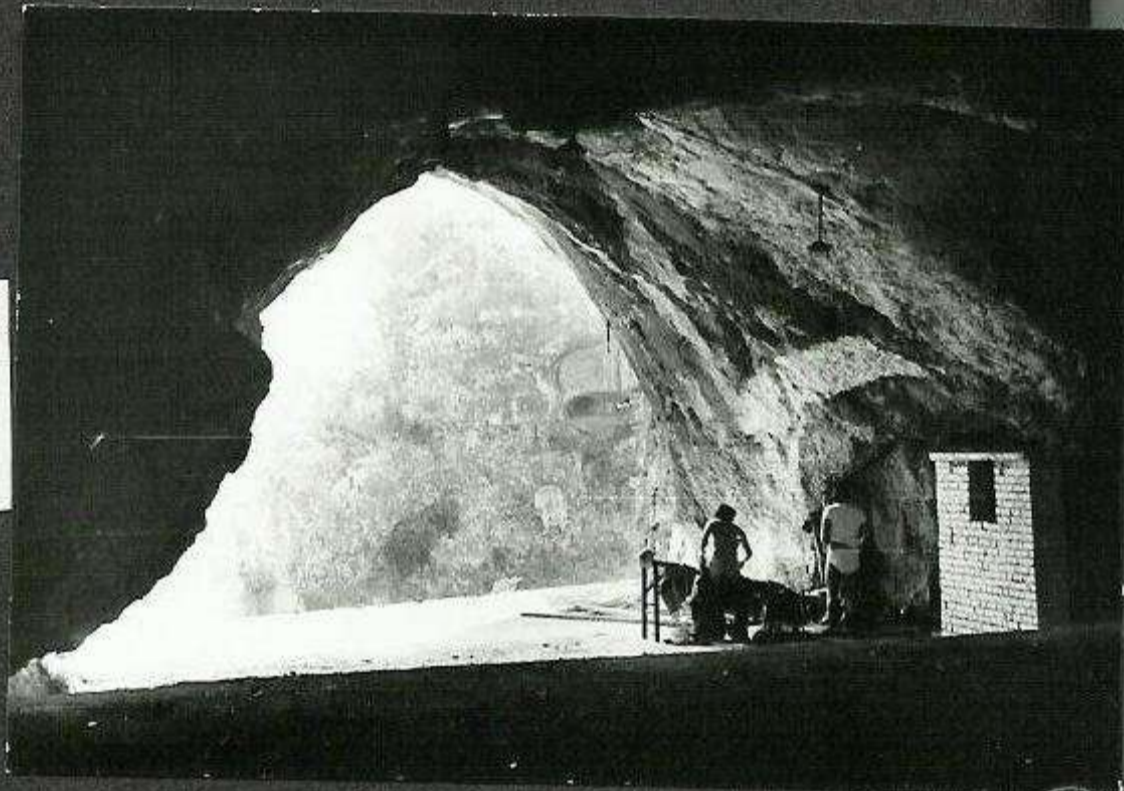
Cseppkövek a
Bacso Kiro-barlangban





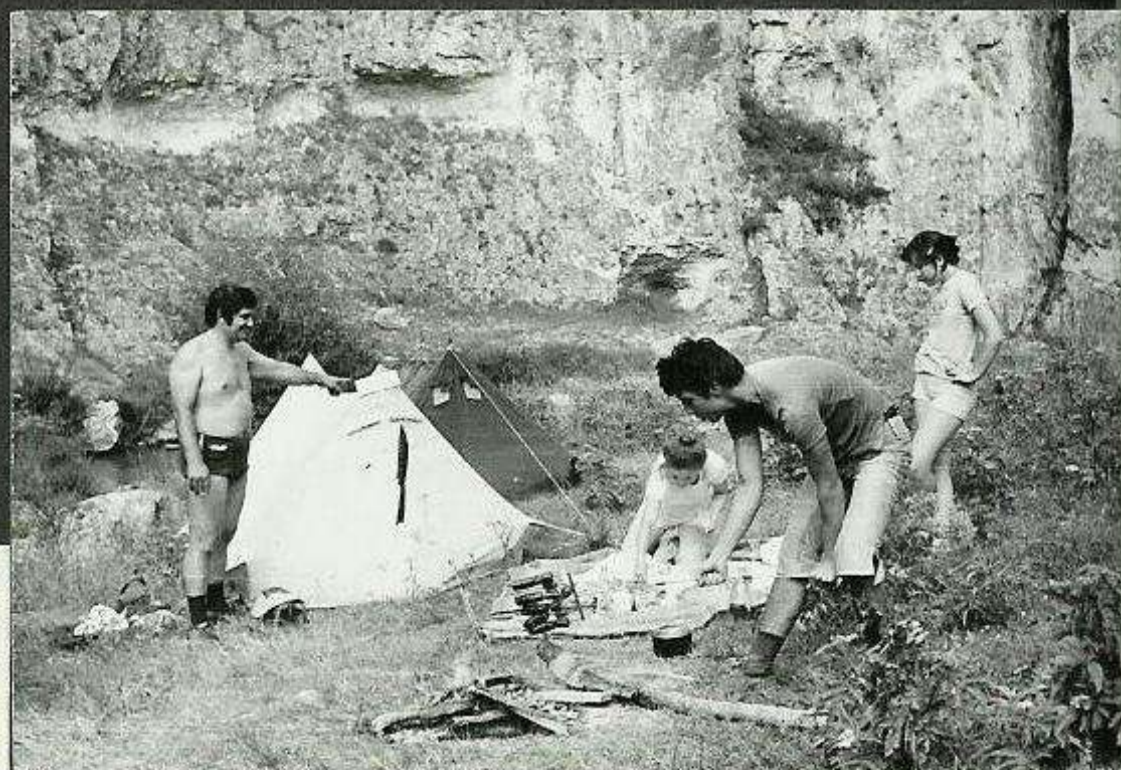
A Bohot-patak
kanyónja

Az Emeni barlang
szádája



Az emeni "krokodil-
fürdő" után

Készül az ebéd a
Bohot-parti táborban



Kárpát József - Szolga Ferenc

Feltáró kutatás

/Lásd még: "Speleológiai kutatások a Hárskuti fennsík" c. cikket/

Az 1977-es évben az elmúlt évekhez viszonyítva csoportunk egyéb irányú tevékenységei miatt, a gyakorlati barlangfeltáró munka viszonylag kisebb intenzitású volt.

Ennek ellenére több, már régebben ismert barlangban és több új viznyelőben is folytattunk feltáró kutatást, így az I-32. objektumban is, ahol egy jelentős méretű új barlangot sikerült feltárnunk az őszi időszakban.

Célunk továbbra is a kb. 280 m mélységben feltételezeten kialakult karsztvizszinti barlangrendszer elérése volt, a viznyelők kutatásán keresztül. A következőkben e tervünk megvalósítását célzó kutatásokról szólunk kissé részletesebben.

1./ Az Alba Regia barlang /I-44./ képezte továbbra is kutatásaink sulypontját.

a/ A barlang mélypontján /-210 m/ ismételt leszállásokkal mérlegeltük a továbbjutás lehetőségét.

Megfigyeléseink alátámasztják a korábbi álláspontot, mely szerint a kb. 2 m hosszon járhatatlanul ellaposodó járat beljebb egy tágas, dőlésirányba lejtő, valószínűleg időszakosan vízvezető folyosóba torkollik. Tekintve, hogy ezen a ponton a továbbjutás pillanatnyilag lehetetlen, a végpont megkerülésére kerestünk lehetőségeket.

b/ A végponti divergáló járatzóna baloldali tagja az Erdész-ág. Itt egy próbálkozás történt az igen szűk, csőszerű agyagos járatban, amelyben 5 m-t ereszkedve újabb szűkületek jelentkeztek, így a továbbjutás, a légzési nehézségek mellett nem oldható meg ezen a ponton sem.

Érdemesnek látszik az Erdész-ág elején található Erdészterem kürtőjének a megmászása is, mivel morfológiai je-

gyei esetleges kürtőrendszer vagy emeleti barlangszakasz létezésére utalnak, amely esetleg a végponton való tulajdonsághoz is segítséget nyújthat.

c/ A -130 m-es szinten a Fehér-teremnél induló és a főággal közel párhuzamosan lefelé tartó lapító szelvényű folyosó a Szarka-ág. Ennek omladékkal kitöltött alsó végén egy leszállás alkalmával omladék bontása árán kb. 5-6 m-t sikerült továbbjutni, ahonnan hasonló munkával az előrehaladás megoldható.

Valószínűnek látszik, hogy a Forrás-t, /-163 m/ felől Ny-ra feltárt 10 m-es oldalág és a Szarka-ág végpontja kapcsolatban van, így a Szarka-ág ebben a zónában visszacsatlakozik a főágba. Az oldalág felmért hossza 103 m.

Az év elején bemásztuk a Kupola-terem kürtőit, de azok 12-16 m magasan záródnak, járható folytatás semmerre nem indul belőlük, igazolva a keveredési korróziós és tektonikus eredetüket.

d./ A barlang továbbkutatásának alapvető feltétele a végponti zóna részletes térképének elkészítése, melynek segítségével feltárva a járatok egymáshoz való viszonyát lehetőségünk nyilhat a jelenlegi végpont megkezdésére, illetve más továbbjutásra alkalmas munkahely kijelölésére.

2./ Az I-12-es Háromkürtő-zsombolyban mérések alapján már az elmúlt évben megkezdtük egy új bejárat rályukasztását a barlang labirintusszakaszának egyik felszínhez közeleső pontjára.

Az átlyukasztást a súlyos omlásveszély ellenére elvégeztük, majd a bejárat zónát omlasztásokkal, kőpillérezéssel stabilizálva, és a bejárat aknát kiácsolva egy új, biztonságos bejáratot nyertünk.

Ugyanezen barlangban májusban a zsombolyszakasz -22 m-es mélységű pontján, egy akna oldalfalán nyiló hasadé-

kon átbujva, egy új terembe jutottunk, amelynek alapterülete 6 x 2,5 m, magassága 6 m. Időszakos vízfolyási nyomokat mutat, ami arra enged következtetni, hogy valamelyik nyelőpont zónájában helyezkedik el.

A barlang továbbkutatásánál a zsomboly mélypontjának további bontása eredményre vezethet, továbbá érdemesnek látszik a töbör csoport ÉNy-i jelenleg is aktív nyelőpontjának bontása, amely az eddig feltárttól független, esetleg mélyebben konvergáló aknarendszerbe vezethet.

Őszi kutatásaink során két alkalommal szerveztünk bontást a zsomboly mélypontjára, ennek eredményeképpen az 1976-ban feliszapolódott végpont újra járható, és ismét belátni a továbbvezető szűk részbe. A beépített hágcsó azonban előre-gedett, többször leszakadt, így a hatékony és biztonságos feltárás érdekében felül kell vizsgálni a közlekedésre használt létrákat, kapaszkodókat.

I-29.sz. objektum időszakos víznyelő:

- nagy anyagiánnyal rendelkezik
- a kőzet néhol a felszínre bukkanik
- a Táblavölgyi-barlang /I-31./ zsomboly szakaszát is predesztináló tektonikai irányvonalra illeszkedik.

Ilyen indítékok alapján mélyítettünk három próbagödröt a nyelő mélypontján, melyek közül a legmélyebb 5 m. Alján vízfolyási nyomokat és kisebb üregedést tapasztaltunk. Kiácsolás után bontásával érdemes foglalkozni.

I-32.sz. objektum

DNy-i felébe csatlakozó vízvezető árok végén egy 3 m átmérőjű és 4 m mélységű, függőleges falu felszakadás keletkezett, kora tavasszal. /Lásd "Kataszter kiegészítés" c. részben/

A beszakadt fákát, korhadékokat kitermeltük, majd az ÉK-i fal mentén egy 2,5 m, kis szelvényű aknát ástunk a további kitöltés vizsgálatához.

A teljes mélység jelenleg 7 m, s e mélységig, - az alsó néhány cm kivételével csak lösz található, az alján ugyanis ökölnyi, erősen korrodált dolomitos mészkő gumók jelentek meg.

Valószínű, hogy egy hajdan akkumulálódott víznyelő barlang újra felszakadásáról van szó. Erre utal a nagy szelvény, a függőleges, nyiródási nyomokat mutató fal, a viszonylag nagy /kb. 30 m³/ természetes anyaghiány, a morfológiai változás gyors időbeni lefolyása, s az a tény, hogy az objektum közelében /I-33. és a Szelelőlyuk-bg./ már a felszíntől számítva 1-2,5 m mélységben megjelenik a kőzetfelszín. A felszakadás morfogenetikai vizsgálata tehát, a továbbiakban is indokolt.

Mivel várható, hogy a felső peremzóna hamarosan besuvad és megkezdődik a tölcséresedés, ezért az általunk mélyített aknát erős fapadozattal lefedtük.

Szelelőlyuk-barlang /I-32./

Ugyanezen objektumban /a felszakadástól ÉÉK-re kb. 20 m-re/ volt található, egy gyenge vízfolyási nyomokat mutató, jelentéktelen, kb. 1,2 m átmérőjű, tál alakú mélyedés, az alján bedobált kövekkel.

1976 telén itt "légzést" tapasztaltunk, majd idén ősszel megkezdtük bontását.

A kutatóakna 2,5 m mélységben elérte a triász kori, dolomitos mészkőből álló kőzetfelszín. Ez hamarosan üregesedett és igen erős légáramlás indult meg.

A továbbmélyített akna egy tágas hasadékhoz vezetett, melynek felső zónája tektonikailag erősen megdolgozott, de jól nyomon követhető. E hasadékban halad a járat É-i irányba, majd egy merőleges irányu kereszthasadék mentén kialakult, jellegzetes "T" szelvényben folytatódik lefelé. Itt az álfenék átbontásával sikerült lejutnunk a mélyebb szinten huzódó, igen markáns főhasadékba.

Ennek átlagos szélessége 1,2 m körül van, de helyenként a 2 m-t is meghaladja.

A huzófeszültségek hatására létrejött főhasadék szálkófalai viszonylag simák, konkordánsak, közepük hatalmas kő-

tömbök szorultak, s ezek több alszintre osztják a barlangot /Háromszög-terem, Alsó-Felső-nagyterem stb./ Több kisebb-nagyobb keresztvasadék is megfigyelhető, melyek drainszerűen csatlakoznak a fővasadékba. A barlang ÉK-i végét is, - már előzőekben is említett, - nagyobb keresztvasadék zárja le, illetve ennek vertikális zónájában, a másodlagosan kialakult, kisebb korroziós kürtőrendszer.

Az utóbbi időszakban több kisebb felsőjáratot, termet sikerült feltárni, de munkánk súlypontját a barlang legmélyebb részének továbbkutatása képezte.

Kb. 3 m anyag kivödrözésével szintben 2 m-t, teljes hosszúságban 7 m-t jutottunk előre, az ÉK-i keresztvasadék mentén. Biztató, hogy a bontási helyen szabaddá vált keskeny járatból erős huzat jön. /Itt jegyezzük meg, hogy a hideg időszakban a barlang bejárata szinte lövelli ki a párát, - innen a neve is./

A barlang kitöltése döntően lösz, kisebb hányadban vörösgyag, kevés kőhordalék. Bontás során 5-10 cm vastagságu, finomrétegzettségű cseppkő töredékek kerültek elő.

A falakat, repedéseket néhol szép hidegvizi borsókövek diszítik, és nyomokban mangános, bitumenes kiválások figyelhetők meg.

Formái közül a tektonikus formák uralkodnak, de a kis kürtőrendszer mentén szép ivü oldási nyomok is előfordulnak. Feltárása óta /esetleg előtte is!/? több denevér lakja, ezenkívül szunyogokat, pókokat, bogarakat és gilisztákat figyeltünk meg.

A barlangot közvetlenül az első bejutás után felmértük, bejáratát deszkaácsolattal láttuk el. Felmért, akkori hossza 65 m, mélysége -22 m. Jelenlegi becsült hossza 100 m, mélysége -24 m.

Térképén látható, hogy a fővasadék iránya 20° - 200° , így ennek ODNY-i folytatására illeszthető az I.-32. friss felszakadása, valamint az I.-31.sz. "Táblavölgyi"-barlang /Markó-bg./ eddig feltárt vasadékrendszerének irányai. Valószínűnek látszik, hogy ez utóbbi objektumon keresztül, szabad szelvényen történik az intenzív légáramlás.

Ezt eddigi megfigyeléseink is alátámasztják.
A két barlang bejárata közötti távolság 90 m.
Kutatását a jövőben is folytatni szeretnénk.

Az I.-38-as viznyelő

A kutatóházunktól K-re 1200 m-re található viznyelőt a következő indítékok alapján javasoltuk bontásra:

- Ugyanabban az igen kedvező denudációs sajátosságokkal bíró juramészkő rétegsorban fekszik, mint az Alba Regia-barlang.
- Határozott tektonikai vonalra illeszkedik.
- A környezet domborzati viszonyai már a pleisztocénra vonatkoztatva is intenzív viznyelő tevékenységre utalnak.
- Sziklás nyelőlyuk visszaduzzasztás nélkül nyel, korábbi próbabontásaink során huzatot észleltünk.

A nyelő bontására augusztus 5-20-ig tartó nyári táborunkban került sor.

Sorozatosan ismétlődő omlások közepette aknánkat 8 m mélységig hajtottuk. Az omladékban erős üregesedés és huzat jelentkezett. Az ácsolás ellenére is megújuló omlások miatt a munkát egyelőre beszüntettük. Tervünk szerint a jövőben az aknát egy másik, bejutás szempontjából optimálisabb helyen mélyítjük.

Az I.-63-as, Löszbabák-barlangja

Járatait az elmúlt évben 12 m mélységig tárta fel csoportunk. Az idén a XXII. Országos Vándorgyűlés során rendezett bontóversenyben a miskolci Marcel Loubeus csoport tagjai három műszak alatt mélységben 3,0 m-t, összhosszban 14 m-t jutottak tovább. Folytattuk a munkát, de sajnos az erősen beszűkülő szelvény miatt mélységben 2,5 m-t, hosszúságban 4 m-t sikerült továbbjutnunk. A munka folytatását ezen a helyen nem tervezzük.

Feltárások a kréta rétegsorban

I.-67. sz. töbör: A löszben indított kutatóakna 1,5 m mélyen érte el az összetört kréta mészkő felszínét.

Bontás során hamar üregesedett, majd egy kb. 0,3 m széles, függőleges hasadék vált láthatóvá.

Az ebben lévő laza omladékot csak nehezen tudtuk és tudjuk bontani. Egy ponton azonban sikerült átlyukasztani az alját képező álfeneket, s itt kb. 6-8 métert ledobni kisebb köveket. Sajnos hangjuk után ítélve továbbra is szűk hasadékokra számíthatunk. Jelenlegi mélysége kb. 3,5 m.

I.-74. Körömvesztő-barlang: A kréta rétegsorban lévő időszakos viznyelők közül, feltárás szempontjából a legbiztatóbb, mivel viszonylag fejlett eróziós formajegyeket mutat.

Az 1974-ben kibontott barlang bejárata időközben beomlott, így a mélypontról a bontási anyagot felszínre adni nem tudjuk.

Ezért kezdtük meg a barlang ÉNy-i szűk, felszínre nyíló járatának tágítását, melyen sikerült is lejutnunk, a már régebben feltárt részbe, az un. "kis cseppköves" terembe. Ennek alját egy félkörívben oldott fal mentén mélyítettük tovább 0,8 m-t vályogosodott löszben.

Továbbkutatása biztatónak látszik.

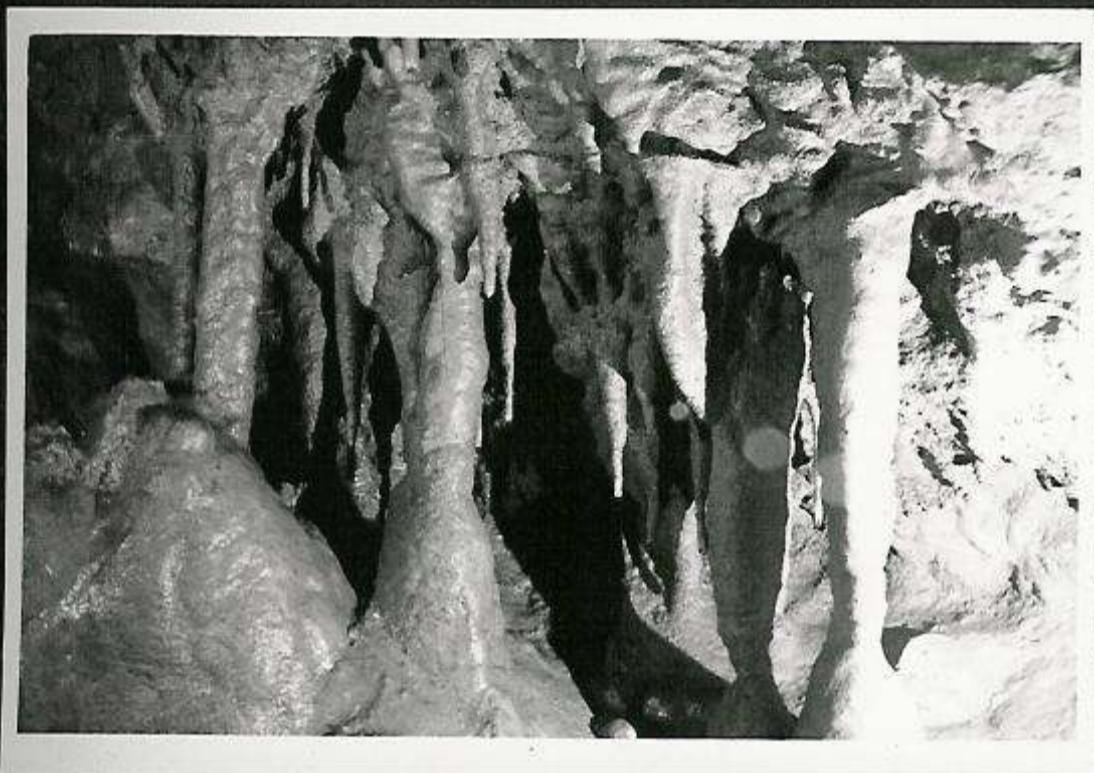
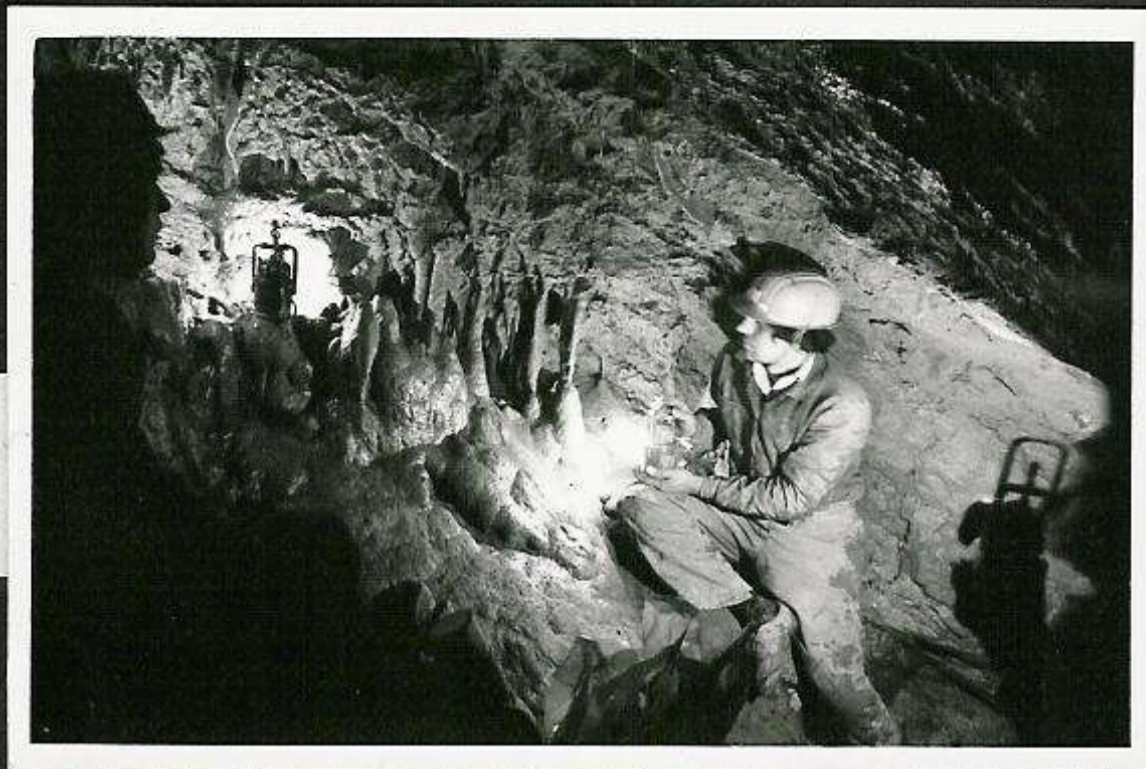
Az I.-81-es kistépusztai nyelőben néhány alkalommal végeztünk bontást. 2 m mélységig hajtott kutatóknánk mélyítése a nagy kövek miatt igen nehezzé vált.

Indokolt a továbbkutatása, mivel a fennsík e területének karsztmorfológiai elemzéséhez nagy segítséget nyújtana egy barlang feltárása, amely az eddig még kevésbé ismert támaszkodó kréta karsztvizrendszer tagja.

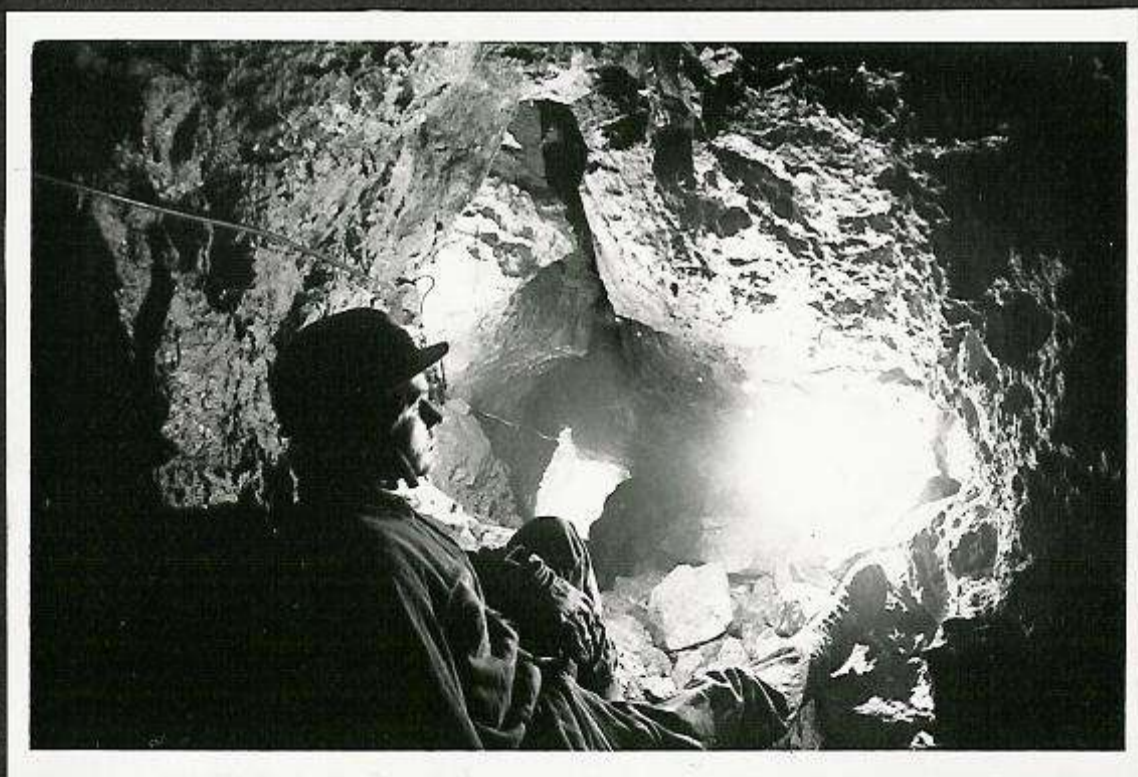
Egyéb próbabontások:

A nyári tábor ideje alatt, illetve hétvégeken végzett munkával megbontottuk az I.-17; I.-36; I.-40; I.-41.sz. objektumokat, amelyek közül továbbkutatásra az I.-17. "Kontroll"-barlangot tartjuk érdemesnek. Kb. 5 m mélységig sikerült kibontani, ahol fejlett üregesedés tapasztalható, s alján lévő lyukon újabb 5-6 m-t esik a ledobott kő. A további feltáró munka csak ácsolás és szelvény-növelő omlasztások után valósítható meg.

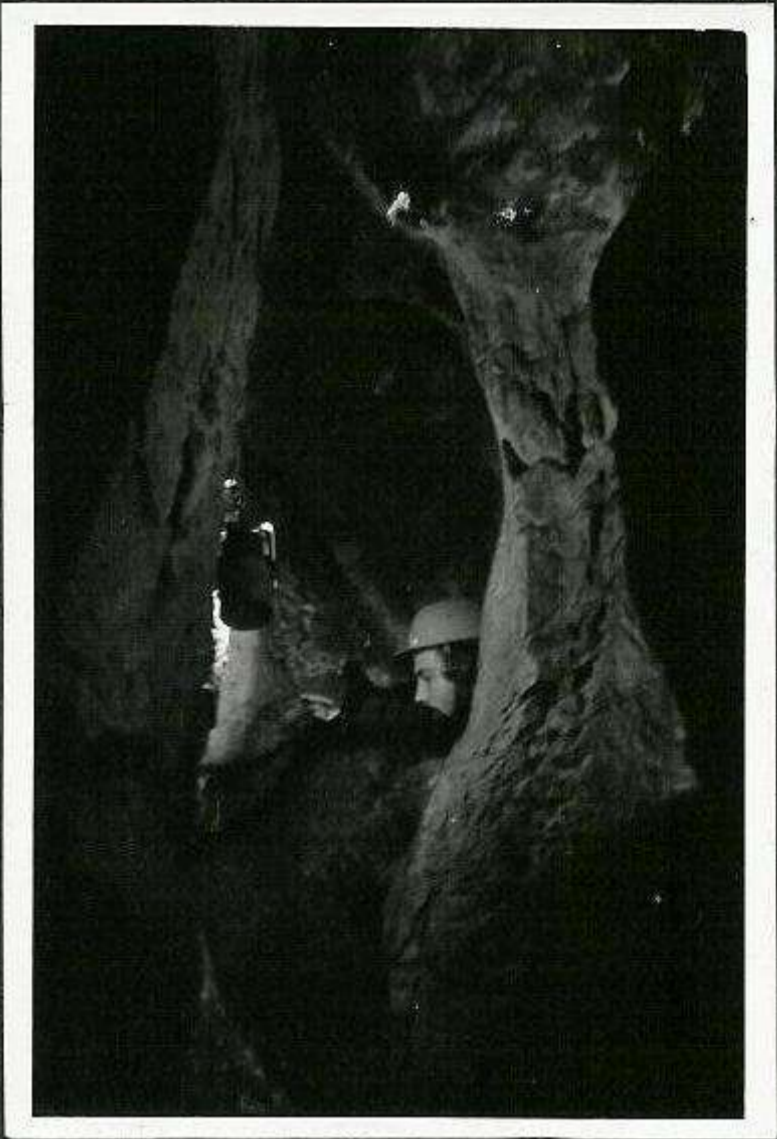
Palétrás-terem ...



... cseppkövei
közelről



Járatszelvény a Felfedező-ágban



Eróziós szelvény a Háromkürtös-zombor



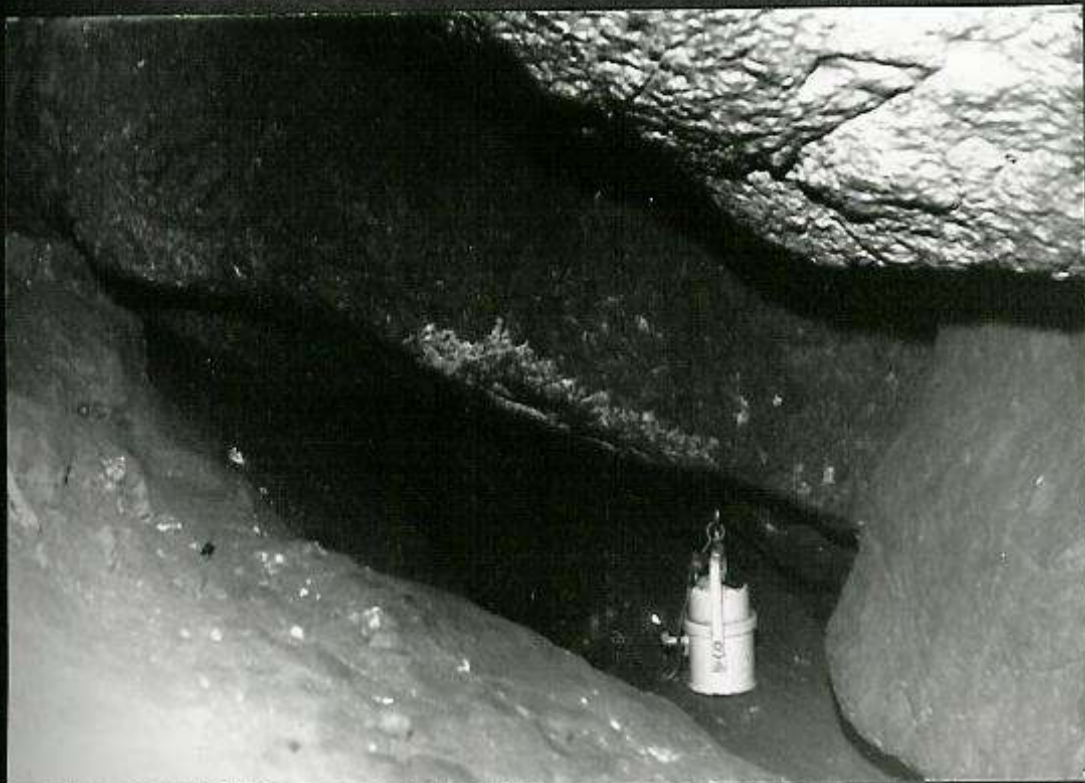
Az I-29-esben...

... bontás ...

... közben

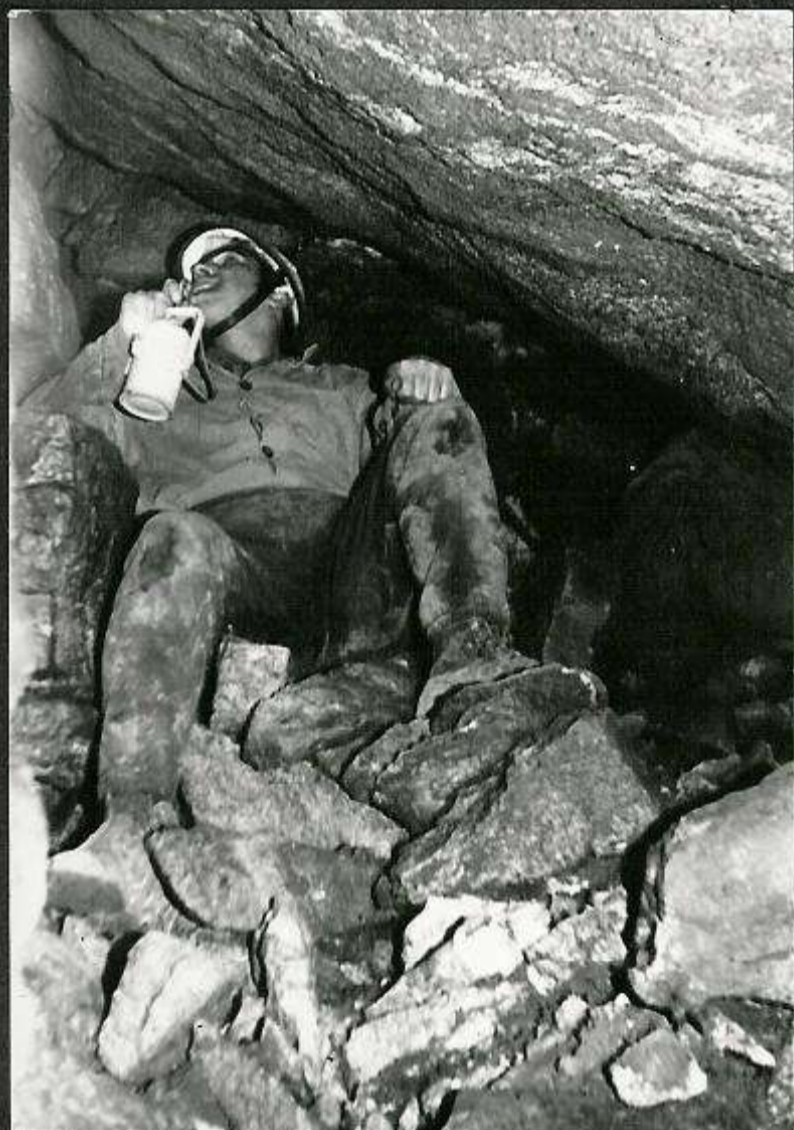
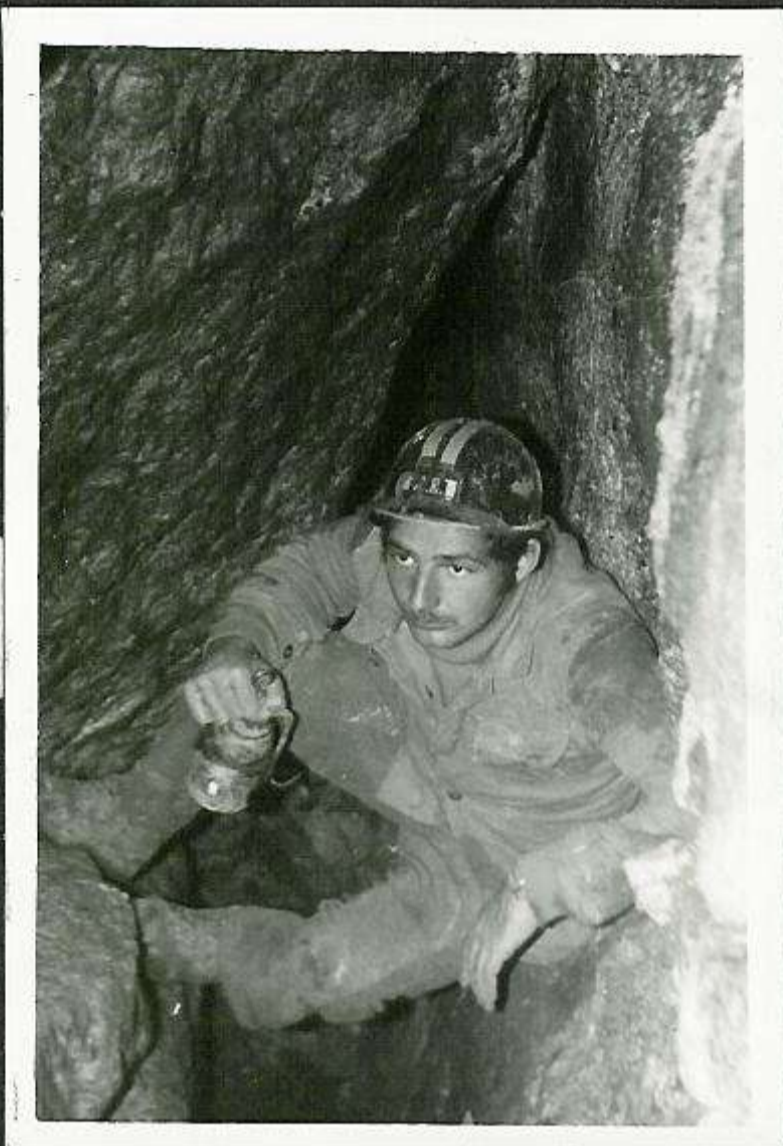


-zsombolyban

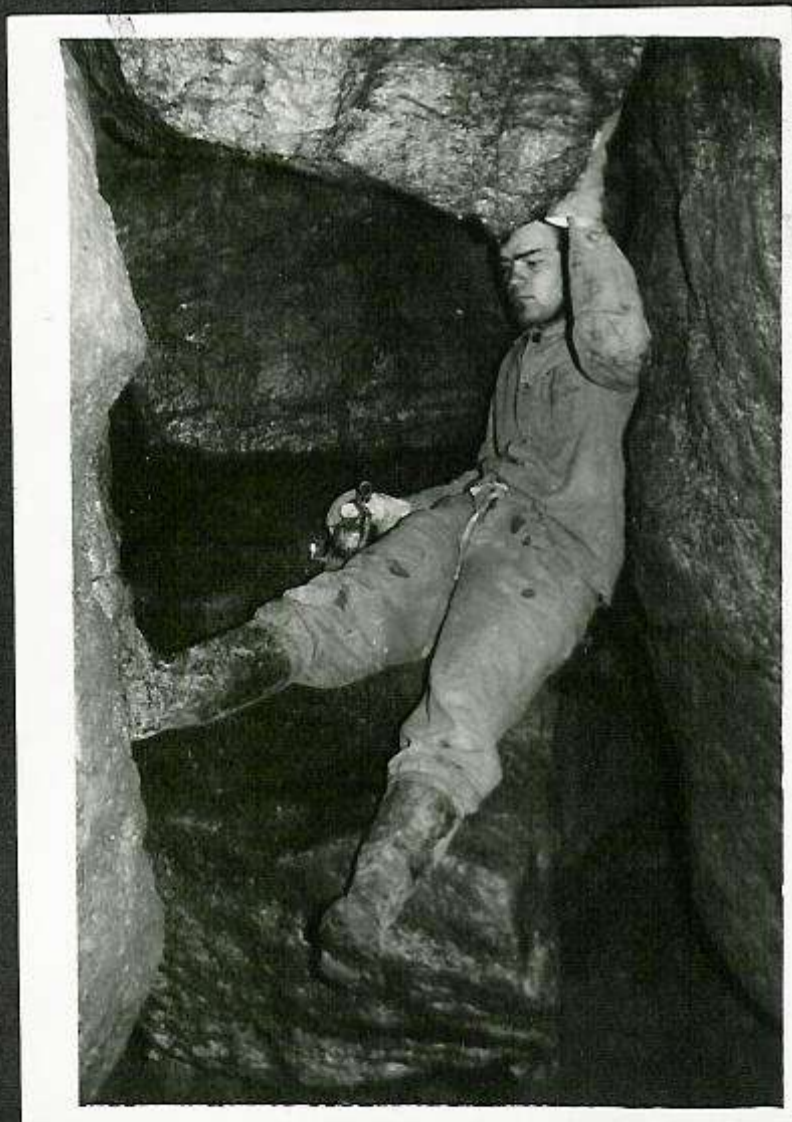


a "T"-hasadék
bejárata

A Háromszög-terem teteje ...



... és alja



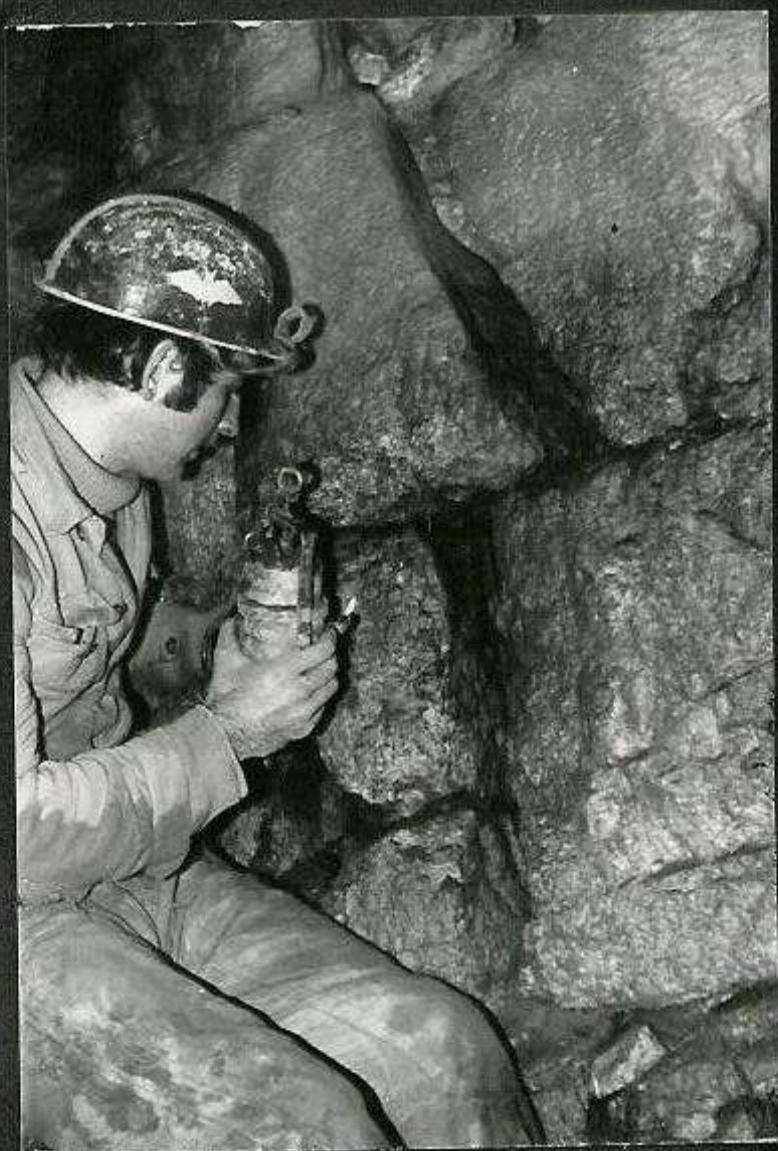
Kőtömbök között



Indulás az emeleti részbe

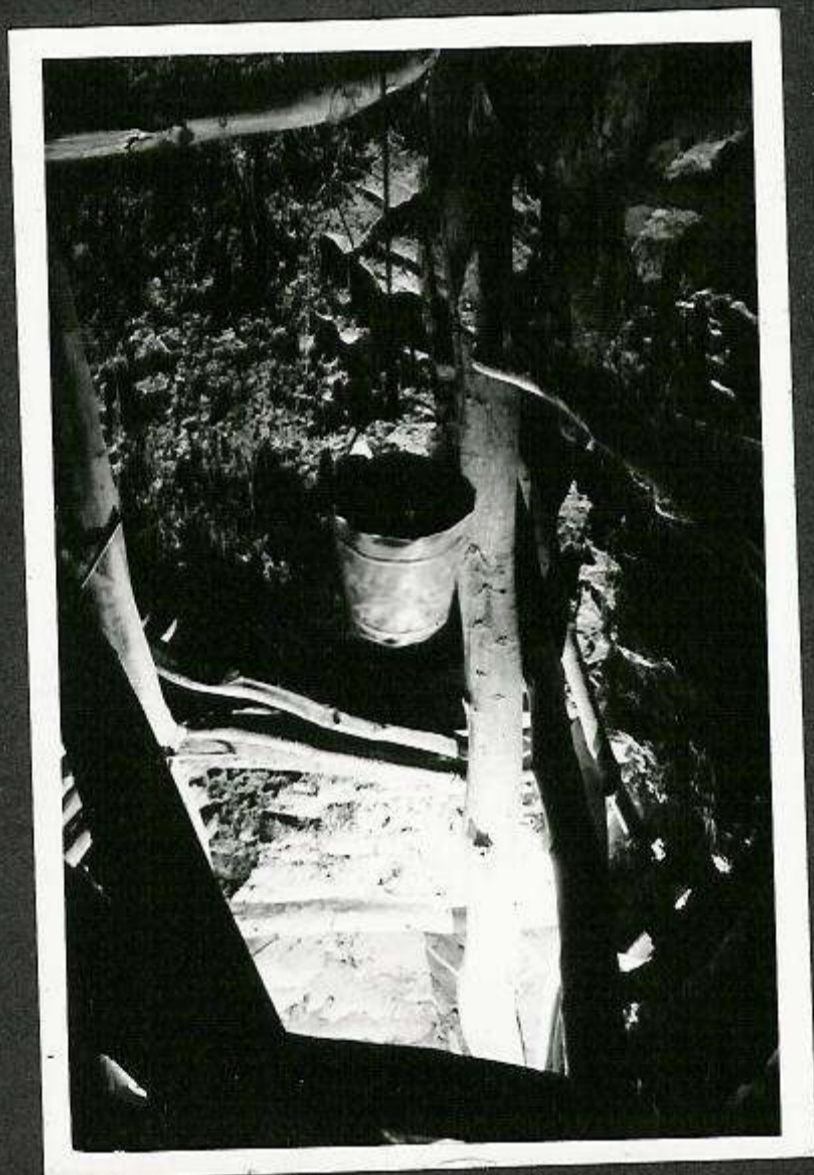


Felső kuszójárat



Falrészlet a
Mozaik-teremből

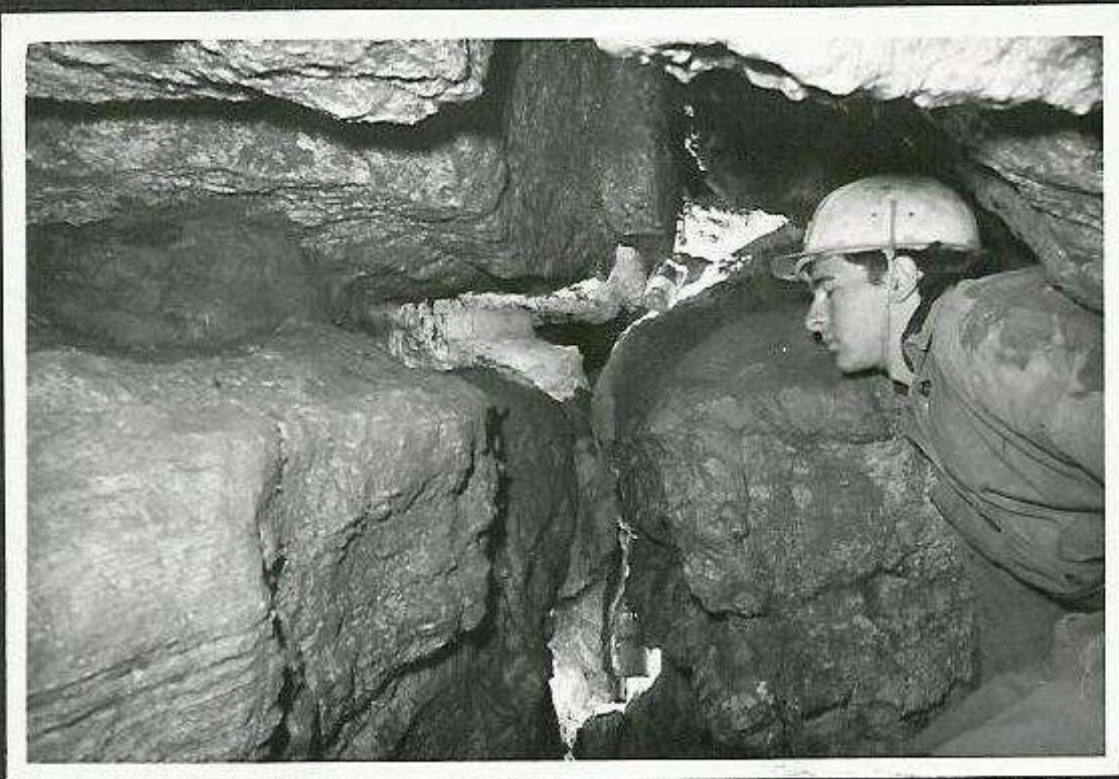
Északai műszak
az I-38-asban



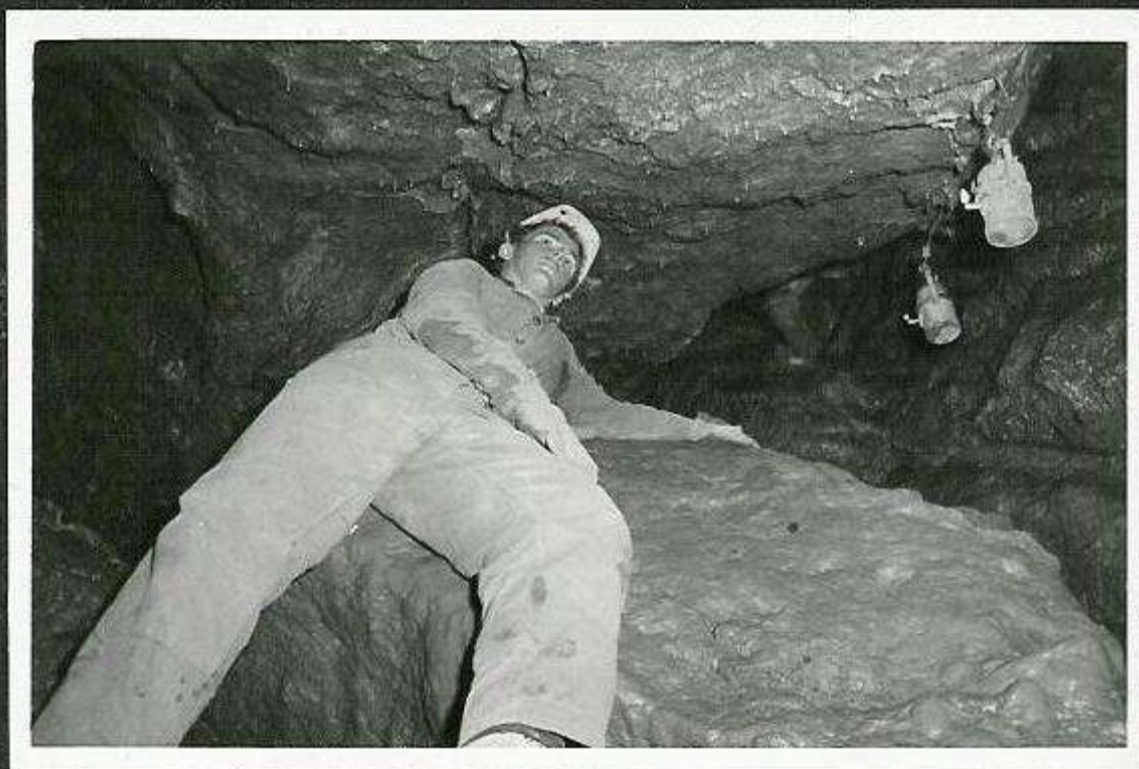
Indul
a vödör



Az I-38-as
ácsolata alulról



A Markó
"T" hasadéka



Markó
Nagy-terem részlet



Bontás az
I-67-esben

Eszterhás István:

AZ ALBA REGIA-BARLANG FAUNISZTIKAI VIZSGÁLATÁNAK

EDDIGI EREDMÉNYEI

A két éve feltárt Alba Regia-barlang komplex vizsgálatát természetesen még nem fejeztük be. A nehezen járható nagyméretű barlang ily csekély idő alatt nem adta meg magát. Többek között a troglobiológiai kutatásoknak is csak az elején tartunk. A barlang állatvilágából eddig /1977.X.7./ 29 fajt sikerült begyűjtenünk, regisztrálnunk.

1. Plesiopora o.
- x 2. Lumbricus rubellus - vöröslő giliszta
3. Lumbricus terrestris - közönséges földigiliszta
- x 4. Dendrobaena platyura - laposfarkú giliszta
5. Oxychilus glaber - átlátszó csiga
6. Helix pomatia - éti csiga
- x 7. Cyclops sp.
8. Polybothrus leptopus - fürge százlábu
- x 9. Onychirus sibiricus /Tulb./
10. Onychirus rectospinatus /Stach./
- x 11. Heteromurus nitidus /Templ./
- x 12. Folsomia candida /Will/
- x 13. Isotomiella sp.
- x 14. Arthropleona so.
- x 15. Arrhopolites sp.
- x 16. Porrhomma sp.
17. Gamasus coleoptratorum - bogáratka
18. Abax parallelepipedisus - félbordás szélesfutó
19. Carabus coriaceus - börfutrinka
20. Geotrupes stercorosus - erdei ganéjtűrő
- x 21. Culex pipiens - dalos szunyog
22. Aedes cantans - erdei szunyog
- x 23. Brachycera so.
- x 24. Bufo bufo - barnavarangy
25. Rana dalmatica - erdei béka
- x 26. Myotis myotis - közönséges denevér
- x 27. Rhinolophus hipposideros - kis patkósorru denevér

28. *Glis glis* - nagy pele

x 29. *Dryomys nitedula* - erdei pele

Az x-el jelölt fajok 1976-ban lettek begyűjtve és az 1976-os Évkönyvben /99-113. oldal/ már le lettek írva. A 9., a 11. és a 12. sorszámú fajok leírása ott természetesen más sorszámmal és csak nemzetség nevükkel /kettő ezek közül is téves! / szerepelnek. Azóta Dr. Loksa Imre e collembolákat volt szives megvizsgálni és teljes nevüket megadni. - Önzetlen közreműködését ez alkalommal is köszönöm.

Előző Évkönyvünk faunisztikai cikkének kiegészítése, illetve hibajegyzéke így a következő:

- | | | |
|--------------------------|---|---|
| 6. <i>Onychirus</i> sp. | = | 9. <i>Onychirus sibiricus</i> /Tulb./ |
| 7. <i>Entomobrya</i> sp. | = | 11. <i>Heteromurus nitidus</i> /Templ./ |
| 13. <i>Apterygota</i> l. | = | " " |
| 8. <i>Folsomia</i> sp. | = | 12. <i>Folsomia candida</i> /Will./ |
| 9. <i>Isotomina</i> sp. | = | " " |

A továbbiakban az ez évben begyűjtött, megfigyelt állatfajokról kívánok rövid ismertetést adni.

ORDO PLESIOPORA - KÖTEGESSERTÉJÜ GILISZTÁK

RENDJE

1. A barlang Cseppköves-folyosójának kicsiny kristálytiszta csepegő vizekből származó tocsáiból eddig két ugyanazon fajhoz tartozó plesiopora rendbe való gyűrűsférget találtunk. E giliszták a bejárattól 100 m-re, 40 m relatív mélységben kerültek elő. A 4 mm hosszú és 0,1 - 0,2 mm vastag körszelvényű giliszták áttetszően fehér színűek. Gyűrűs szelvényezettségük jól kivehető és felismerhető rajtuk testük első egyharmadánál a nyereg /clitellum/ is. Vizi élőlények. A piócákhoz hasonlóan usznak. Táplálkozásukat még nem sikerült megfigyelni, de valószínűleg szaprofágok. Barlangökológiai hovatartozásuk szerint alighanem troglobiontnak vagy troglóphilnek tekinthetők.

ORDO OPISTHOPORA - KETTÖSSERTÉJÜ GILISZTÁK

RENDJE

3. A Felfedező-ágban találtunk közönséges földigilisztát /*Lumbricus terestis*/. A kb. 10 cm hosszú állat meglehetősen leromlott erőnléti állapotban volt a bejárattól nagyjából 80 m távolságban. Nyilvánvalóan hemitroglophil

faj, mely már ugyancsak messze került optimális életterétől.

4. ORDO STYLOMMATOPHORA - NYELESSZEMŰ
TÜDÖSCSIGÁK RENDJE

Előző Évkönyvünkben a csigákról való tudomásunk általában már említve volt. Azóta közülük két fajt befogtunk és így hovatarozásuk konkrétta vált.

5. A bejárat omladékos szakaszában leltünk rá az átlátszó csigára /*Oxychilus glaber*/. Ez állat hemitroglophil fajnak tekinthető. A bejáratközeli zónában más bakonyi barlangokban is gyakran előfordul.

6. A bejárat szakaszban találtunk éti csigát /*Helix pomatia*/ is. E csiga a legismertebb közép-európai faj. Köztudott, hogy a sűrű növényzetű tájat kedvelő állat, így a barlangban való előfordulása véletlenszerű. Trogloxén fajnak tekinthetjük.

ORDO LITHOBIOMORPHA - VALÓDI SZÁZLÁBUAK
RENDJE

8. A bejárat szakasz omladékos szakaszán találtunk egy kb. 30 mm hosszú fürge százlábut /*Polybothrus leptopus*/. Ez a faj kedveli a sötét páradus, hűvös helyeket, így nem meglepő a barlangokban való előfordulása. A ragadozó életmódot folytató állat valószínűleg a felszínről lehullott apróbb élőlényekkel táplálkozik. Hemitroglophil fajnak tartjuk.

ORDO COLLEMBOLA - UGRÓVILLÁSOK RENDJE

10. Az Alba Regia-barlangban talált ugróvillások többségét már előző évkönyvünk ismerteti. Most csupán egyetlen újabb talált fajról számolok be. A Felfedező-ág kicsiny töcsáinak a felszínén lehet megtalálni az *Onychirus rectospinatus* /Stach./-t. A barlang eddig ismert legnagyobb termetű ugróvillása. A kifejlett példányok a 3 mm-t is elérik. Áttetszően fehérek, testüket ritka serte szőrzet fedi. Lapos lekerekített, háromszögletű fejük előre áll. Csápjuk vaskos. Szájuk rejtett /entognatha/, előreálló. Szemük nincs. Tor- és potrohszelvényezettségük látható. Háromizű karcsu lábaikon egy-egy karom /praetarsus/ és fogonyulvány /empodium/ van.

Hasi tömlőjük /tubus ventralis/ fejlett. Ugróvillájuk nincs, ebből következően akasztójuk is hiányzik. E szerveik visszafejlődtek. Utolsó potrohszelvényük ugróvillák helyett túszerű faroktoldalékot / cerci/ visel. Ritkán és aránylag kicsit ugranak potrohuk perecbehajlításával, majd hirtelen egyenesbe rántása révén. Szaprofág táplálkozású troglóphil állatok.

ORDO ACARIDEA - ATKÁK RENDJE

17. A Felfedező-ágban talált félbordás szélesfutó /Abax parallelepipedus/ combtövein 15-20 bogáratkát /Gamasus coleoptratorum = Parasitus coleoptratorum/ sikerült a bogárral együtt begyűjteni. A szélesfutó mint gazdaállat cipelte a rajta csimpaszkodó atkákat. Ezek egy-másfél mm nagyságú korong alakú állatok. Testük aranybarna színű. A találtak mind kifejlett, nyolclábú példányok voltak, lárva nem volt köztük. Ez azzal magyarázható, hogy a gazdaállat már régen a barlangban lehetett és nem volt alkalma korábban nyilván lárvaformában rákapaszkodott atkáktól megszabadulni, így azok teljesen kifejlődtek testén. A gazdaállat 10-15 napnál régebben nem igen lehetett a barlangban, mert a bogáratkák 4-5 napig fejlődnek lárvaállapotban és 6-10 napig élnek kifejlett állatként. E bogáratkák természetesen behurcolt troglóxén fajnak tekinthetők.

ORDO COLEOPTERA - BOGARAK RENDJE

18. A barlang Felfedező-ágában egymástól messze két félbordás szélesfutó /Abax parallelepipedus/ lett begyűjtve. Végtag, illetve csápsérülés mindkét bogárnál volt. E sérülések arra utalnak, hogy viszontagságos úton jutottak a barlang folyosójába, a bejárattól 80-100 méternyire. Ezek a bogarak, mint már említettem gazdaállatai voltak a bogáratkáknak és ebből kiszámítható hozzávetőlegesen a barlangban való tartozkodásuk ideje. Minimum 4, maximum 15 napja lehettek a barlangban, hisz atkáik a lárvafejlődésen túl voltak és a kifejlett atkák éltek. Bogaraink magától érthetően szerencsétlenül behullott troglóxén egyedek voltak.

19. A Felfedező-ág alján lett befogva, de a bejárati om-ladék között többször lehet látni, a börfutrinkát /Carabus corinaceus/. Behullott troglóxén faj, mely bizonytalan, im-bolygó járásával menekülni akar kényszerű fogságából, minden biztonnyal sikertelenül.

20. A bejárati omladékban találtunk erdei ganéjtúrót /*Geotrupes stercorosus*/ is. Ez is begurult állat, nem önszántából kereste fel a barlangot, tehát troglóxénnek tekinthető. Érdekes, hogy nem ezen a bogáron, hanem a széles futón találtunk atkákat, holott a ganéjtúró a leggyakoribb gazdaállata az atkáknak.

ORDO DIPTERA - KÉTSZÁRNYUAK RENDJE

22. A bejárati zónában és a Felfedező-ág elején a tömegesen jelenlévő dalos szunyogokon /*Culex pipiens*/ kívül erdei szunyogot /*Aedes cantaus*/ is sikerült befogni. Az erdő odvas fáiban összegyűlő vizben kifejlődött lárvák imágói szívesen telelnek a barlangban, így hemitroglophil állatoknak tarthatjuk őket.

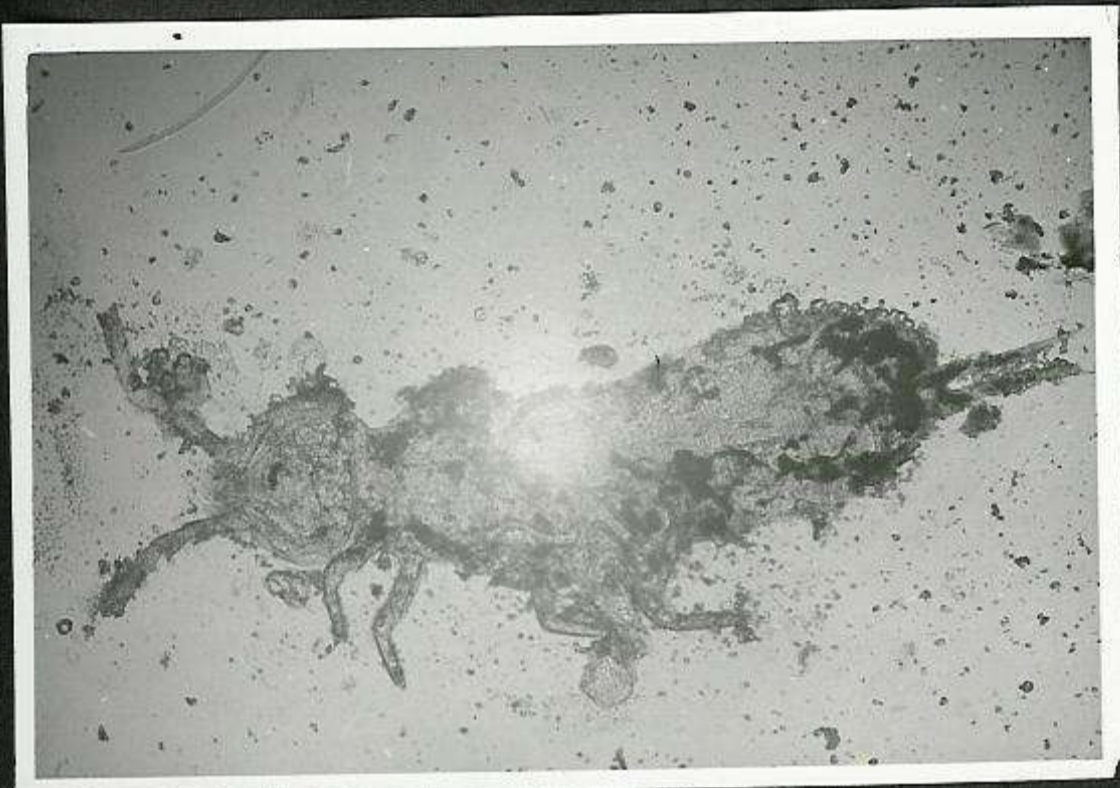
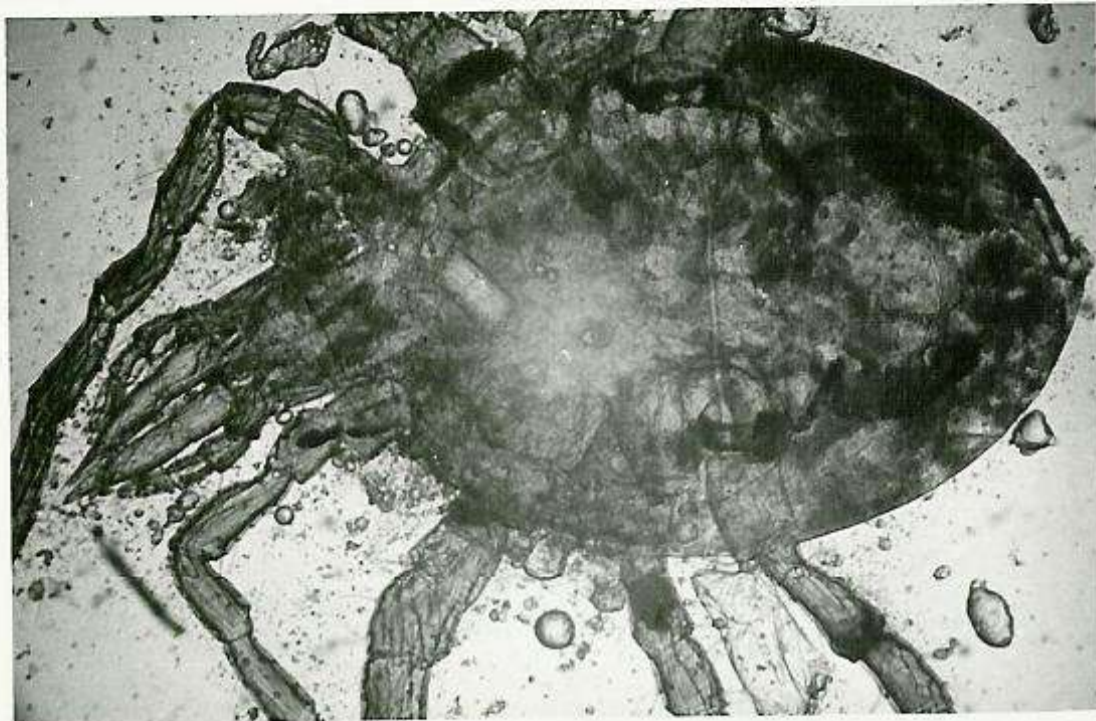
ORDO ANURA - BÉKÁK RENDJE

25. A Felfedező-ágban, a bejárattól mintegy 80 m-re találtam erdei békát /*Rana dalmatica*/. Valószínűleg nem önszántából kereste föl a barlangot, de elég ügyesen, otthonosan mozgott ott, métereseke ugorva. Természetesen troglóxén fajnak minősíthetjük.

ORDO RODENTIA - RÁGCSÁLÓK RENDJE

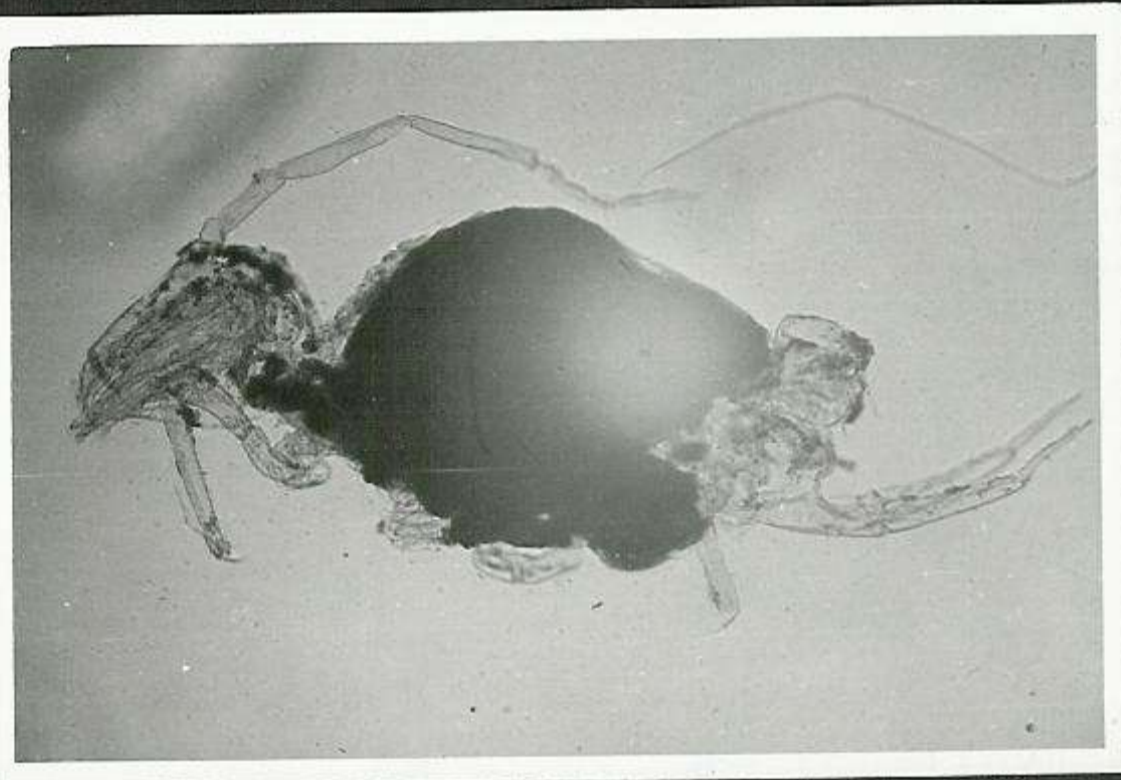
28. AZ Alba Regia-barlang több helyén, a Cseppköves-folyóban, az Omladék-labirintusban, de a bejárattól 700 m messze 200 m-es relativ mélységben, a II. Lapitóban is találkoztunk már nagy pelével /*Glis glis*/. Többnyire csoportosan mutatkoznak. Meglehetősen barátkozó természetűek, még megsimogatni is engedik magukat. Lenyüggő látvány amint a csillogó cseppkőbordákon kergetőzve játszanak. Gyakori előfordulásuk, biztos, félelemmentes mozgásuk azt sugallja, hogy hemitroglophil fajnak tekintsük őket.

Gamasus coleoptratorum
M=40:1



Heteromurus nitidus /Templ/
az Alba Regiából M=50:1

Arrhopalites sp.
az Alba Regiából
M=50:1



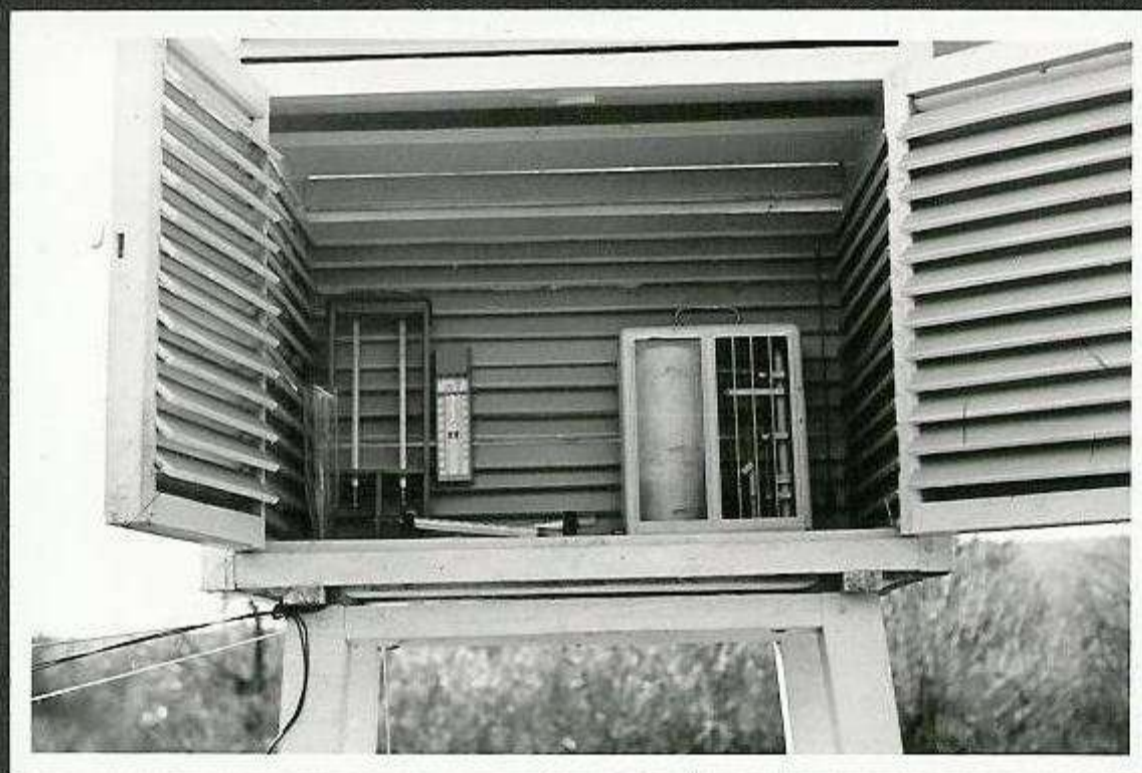
Folsomia candida /Will/
az Alba Regiából M=50:1



Az utolsó simítások



Csapadékregisztráló



Az angolházikó



Talajhőmérők

Szarka Gyula:

Meteorológiai kert építése

Az idei évben egy régóta huzódozó kutatási problémánkban történtek biztató előrelépések. Az év során létrehoztunk egy meteorológiai kertet, melyben elkezdük az állomás kiépítését.

Ehhez a munkához elsősorban a kutatóház előtt, az állomás céljára kiszemelt területen először tereprendezést hajtottunk végre, megtisztítottuk, gyomtalanítottuk és elegygettük a szükséges területet, majd kerítéssel vettük körül.

Felállítottunk egy "angol házikót" /az előírásoknak megfelelően/ melyen előzőleg felújítási és festési munkákat kellett elvégezni. Ebben elhelyeztünk egy min. - max. hőmérőt egy thermopsichrobarográfot, mely alkalmas a hőmérséklet páratartalom és légnyomás folyamatos regisztrálására. Felállítottunk két csapadékmérő hengert, az egyik regisztrálásra is alkalmas. Elhelyeztünk négy darab talajhőmérőt különböző mélységekben, megfelelő mechanikai sérülések elleni védelemmel láttuk el őket. Elkészítettük egy árbócnak a helyét, melyre a szélerősség és széliránymérő műszerek kerülnek elhelyezésre, - de ezt még ezidáig megfelelő műszerek hiányában nem állítottuk fel.

További műszerezési terveink

Jelenlegi felszerelésünkkel hőmérséklet, páratartalom, légnyomás és csapadék folyamatos mérését - regisztrálását - tudjuk végezni, valamint minimum-maximum léghőmérséklet és talajhőmérséklet mérését alkalomszerűen. Ezek a mérések eddig csak kísérleti, szórvány jelleggel történtek.

Az elkövetkezendő időben szeretnénk a már említett árbócot a megfelelő szélirány és erősségmérő műszerekkel felállítani,

valamint újabb műszerek elhelyezésével a csapadék beszívárgását, valamint különböző lejtésszögű területekről történő lefolyás mértékét és a párolgást mérni.

További terveinkben az egész állomást szeretnénk elektronizált távjelzésre alkalmas műszerekkel kiépíteni, és az adatokat bent a kutatóházban folyamatosan regisztrálni. Így alkalmunk nyílna a lehullott csapadék időbeli lefolyásának pontos regisztrálására és további sorsának komplex vizsgálatára, a barlangi mérőegységek és forráshozam távadó adatainak felhasználásával kiegészítve.

A távjelzőrendszer kiépítését az is indokolja, hogy nem tartózkodunk állandó jelleggel a fennsikon és csak így nyerhetünk folyamatos adatsort, a jelenlegi körülmények között.

Eszterhás István:

ÁSATAG FAUNAMARADVÁNYOK A KELETI-BAKONY NÉHÁNY BARLANG-
JÁNAK ÜLEDÉKÉBŐL

A barlangok üledékanyaga, mint az közismert, a régmúlt élővilág maradványainak kitünö gyűjtője és megőrzője. A barlangüreg kialakulása után az élet beköltözik a földalatti labirintusokba, továbbá a felszíni élőlények egy része elpusztulásuk után kerül a barlangba, amit többnyire a víz mos be oda. Így a barlangok üledéke legtöbbször igen sok egykori élőlény maradványát tartalmazza. Az üledékben kevés a szerves anyagokat bontó organizmus, valamint a mészgazdag kevésbé szellőző agyagos üledék jó konzerváló hatásu, ezért lényegesen tovább megmaradnak az elpusztult élőlények maradványai, mint a felszinközelben.

Kutatási területünkön idáig csak szórványosan végeztünk barlangi üledékgyűjtést annak paleontológiai vizsgálata érdekében. E dolgoknak indoka, ha nem is elfogadható magyarázata, hogy csoporttagságunkban nincs a paleontológiához magas fokon értő szakember. Szórványos gyűjtésünk és ezek elemzésének eredménye azonban meggyőzött arról, hogy az eljövendő évek kutatási munkáinak témáit az üledékgyűjtés és vizsgálat tevékenységeivel bővítsük.

Egyelőre e cikk keretein belül csak néhány minta paleontológiai elemzésére vállalkozhatom, különösebb összefüggések és következtetések levonása nélkül. A vizsgálati mintákat csoportunk tagjai gyűjtötték, és a csigákat /Gastropoda/ dr. Krolopp Endre, a gerinceseket /Vertebrata/ dr. Kordos László és magam /viznyelők üledékének leletei/ határoztuk meg. Ez alkalommal is szeretnék köszönetet mondani Krolopp és Kordos kollégáknak önzetlen segítségükért.

A Markó-barlang / más elnevezés szerint: Csöszpusztai-barlang vagy Tábla-völgyi-barlang / 12m-es mélységű szintjének kitöltéséből egy

1. Mastodon arvernensis - ösormányos

záfog /dens moralis/ töredéke került elő. A fogtöredék rendkívül öreg példánytól származik, s görgetett darab. Ez ösormányos a felső pliocén korban gyakori, de az alsó pleisztocénben még szintén megtalálható. Semmiképpen sem valószínű, hogy a barlangi üledékbe kerülése egyidejű lenne az állat elhullásának idejével. A felszínről a pleisztocén folyamán mosódhatott a barlangba. Lehetséges, hogy a barlangba kerülése előtt a környéken volt szárazföldi vagy tószegélyi pliocén - alsó pleisztocén - üledék volt elsődleges befogadója a leletnek.

A Hideg-völgy Csikvárágya-barlangjából való üledék minta iszapolása után az alábbi gerinces faunát találtuk:

2. Piches indet. - hal
3. Bufo bufo - varangy
4. Pana temporaria - barna béka
5. Pelobates fuscus - ásóbéka
6. Lacerta indet. - gyík
7. Anguis fragilis - lábatlan gyík
8. Ophidia indet. - kígyó
9. Aves indet. - madár
10. Talpa europaea - vakond
11. Sorex araneus - erdei cickány
12. Crocidura leukodon - mezei cickány
13. Glis glis - nagypele
14. Cricetus cricetus - hörcsög
15. Myodes glareolus - erdei pocok
16. Arvicola terrestris - vizi pocok
17. Mikrotus arvalis - mezei pocok
18. Apodemus sp. - egér
19. Vulpes vulpes - vörös róka
20. Mustelidae indet. - menyét
21. Lepus europaeus - mezei nyul

A fauna összetétele megfelel a mai élővilágnak, így holocénnek tekinthető a barlangi üledék. A minta a csontmardványokon kívül növényi magokat, csigatöredékeket és faszénét is tartalmazott, ez utóbbiak azonban nem lettek meghatározva.

A Háromkürtő-zsombolyból öt helyen vettünk üledékmin-tát, melynek csiga és gerincesfaunája került meghatározásra.

Az első minta a "Halál-depó" tetejéről való. A bauxi-tos, limonitos, mangános, pizolittöredékes üledék az alábbi fajokat tartalmazza:

22. *Carychium cf. minimum* - /Müll./
23. *Cophicopa lubricella* /Porro/
24. *Orcula dolium* /Drap./
25. *Lacininiaria biplicata* /Mont./
26. Clausiliidae indet.
27. *Aegopinella minor* /Stab./
28. *Daudebardia rufa* /Drap./
29. Limacidae indet.
30. *Bufo* sp. - béka
31. *Ophidia* indet. - kigyó
32. *Myotis bechsteini* - nagyfülü denevér

A második minta a "Szárak-kürtő" első vakkürtőjéből való, mely kevés faunaelemet tartalmazott a homokkődarabos, limonit-mangángumós üledékben.

33. *Discus perspectivus* /Mühlf./
 34. *Erinaceus* sp. - sün
 - /16/ Arvicolidae indet. - pocok
- és néhány meghatározhatatlan világos és fekete színű csontö-redéket.

A harmadik minta ugyanezen "Szárak-kürtőből" származik, de annak középső részén található üledékbefolyásból. A homok-köves agyagban a következő egyedeket leltük föl:

35. *Pisidium* indet.
- /22/ *Carychium minimum* /Müll./
- /23/ *Cochlicopa lubricella* /Porro/
36. *Vallonia costata* /Müll./
- /26/ Clausiliidae indet.
37. *Vitrea crystallina* /Müll./
38. Zonitidae indet.
39. Anura indet.
40. Chiroptera indet. - denevér
41. Soricidae indet. - cickány

A negyedik minta a "Szárak-kürtő" hátulsó vakkürtőjé-ből való sok csigamaradvánnyal.

42. *Acicula polita* /Hortn./
 /22/ *Carychium* cf. *minimum* /Müll./
 /23/ *Cochlicopa lubricella* /Porro/
 43. *Pupilla muscorum* /L./
 44. *Orcula doliolum* /Borg/
 45. *Vallonia pulchella* /Müll./
 /36/ *Vallonia costata* /Müll./
 46. *Aconthinula aculeata* /Müll./
 47. *Ena obscura* /Müll./
 48. *Cochlodina laminata* /Mont./
 49. *Laciniaria plicata* /Drap./
 50. *Laciniaria biplicata* /Mont./
 51. *Ruthenica filograna* /Em./
 /26/ *Clausiliidae* indet.
 52. *Discus rotundatus* /Müll./
 53. *Discus ruderatus* /Fér./
 54. *Punctum pygmaeum* /Drap./
 55. *Vitrea concontracta* /West./
 /27/ *Aegopinella minor* /Stab./
 56. *Aegopinella pura* /Ald./
 57. *Oxichilus glaber* /Em./
 58. *Oxichilus inopinatus* /Ul./
 /28/ *Daudebardia rufa* /Drap./
 /38/ *Zonitidae* indet.
 59. *Trichia* cf. *hispida* /L./
 60. *Helicodonta obvoluta* /Müll./
 61. *Anguis fragilis* - törékeny gyík
 62. *Barbastella barbastellus* - pisze denevér

Az ötödik minta a negyedik mintavétel helyétől szembenlévő kis kürtöböl való. A löszös, növényi magvakat tartalmazó üledékből a következő leletek lettek meghatározva:

- /22/ *Carichium* cf. *minimum* /Müll./
 /47/ *Ena obscura* /Müll./
 /50/ *Laciniaria biplicata* /Mont./
 /26/ *Clausiliidae* indet.
 /55/ *Vitrea contracta* /West./
 63. *Rhinolophus hipposideros* - kis patkósorru denevér

Az első minta kora felső-pleisztocén, vagy holocén lehet. A második minta nagy valószínűséggel felső-pleisztocén, esetleg középső-pleisztocén. A harmadik minta a csigák héjmeztartása és mintázata alapján pleisztocén kora - az érdekesség, hogy vízi faj is szerepel köztük. A negyedik minta fajai meleg /Riss-Würm interglaciális/ pleisztocén, vagy ó-holocén időre tehetőek. Az élőlények miliője cserjés bokros, esetleg erdős környezet lehetett, a maihoz hasonló klimában. Sok késői-pleisztocén és ó-holocén faj van köztük, ugyanakkor hiányoznak a későbbi holocénben bevándorolt fajok, bár néhány ma élő egyed is keveredett a negyedik mintába. Az ötödik minta egyértelműen csak holocén fajokat tartalmaz. Esetleg a jelenhez közeli felhalmozódású lehet.

Az Alba Regia-barlang Cseppkö-folyosójának elejéről vett üledékmintában az alábbi gerincesmaradványok voltak:

/3/ *Bufo* sp. - béka

/63/ *Rhinolophus hipposideros* - kis patkósorru denevér

/32/ *Myotis bechsteini* - nagyfülű denevér

64. *Ovis* seu *Capra* - juh, kecske

A kis patkósorru denevér a holocén klimaoptimumában jelenik meg, a nagyfülű denevér a bükki és köhádi faunafázisba /sub-boreális/, bronz-vaskor körülre datálható.

Az A L B A R E G I A- barlang Omladék-labirintusából vett minta:

/32/ *Myotis bechsteini* - nagyfülű denevért

65. *Myotis* cf. *brandti* - egérfülű denevért

66. cf. *Plecotus* sp. - hosszúfülű denevért

67. *Glis glis* - nagy pelét

tartalmazott. A réteg nagy valószínűséggel korai-holocén együttest mutat.

A viznyelőlől induló barlangok, zsombolyok feltárásánál szinte kivétel nélkül gazdag háziállat-maradványokat ásunk ki. Ez állatok tetemeit a környék lakossága évszázadokon át / de sajnos még napjainkban is/ dobálta a természetes " döngkutakba ". Sok esetben vadon élő állatok maradványait is megtaláljuk. Ezek részben szerencsétlenül behullott és ott elpusztult állatok voltak, részben pedig orvadászok által megcsönkített tetemekből valók. A csontok kora a sokszázévestől a közelmúltig terjed.

A leggyakrabban előforduló egyedek:

68. Gallus domesticus - házityúk
69. Felis catus - házimacska
70. Canis familiaris - házikutya
- /19/ Vulpes vulpes - vörös róka
71. Equus caballus - ló
72. Sus s. scrofa - vaddisznó
73. Sus s. domesticus - házisertés
74. Ovis aries - házijuh
vagy Capra hircus - házikecske
75. Bos taurus - szarvasmarha
76. Cervus elaphus - gimszarvas
77. Copreolus copreolus - öz

Az állati csontokon túl sok esetben emberi nyomra utaló leletek is előkerülnek a viznyelőbontásnál. Így faszénmaradvány, pattintott szerszámok, bronzkori cserépedény-töredékek /lásd: 1976-os Évkönyvünk 68-81 oldala/ és az utóbbi néhány száz évből származó vas szerszámok, eszközök, fegyverek és lövedékek. A legszámottevőbb antropoláris leletanyag az Alba Regia-barlang viznyelőjéből került elő.

A mindössze 12 mintából mintegy 350 egyedet lehetett elkülöníteni és ezek 77 különböző fajhoz tartozónak bizonyultak. A szórványosan vett minták elemzéséből is kitűnik, hogy a Keleti-Bakonyban a pliocéntől napjainkig igen változatos volt a fauna. A vízi, vízparti és szárazföldi egyedeknek sok képviselője került már ez-eddig is elő. Az ember jelenléte pedig minden bizonnyal a középső-paleolitikumtól a jelenig folyamatosnak tekinthető.

Dr. Kordos László:

Jelentés a Tés, Csöszpuszta és Fehérvárcsurgó
területről előkerült csont és cserépleletekről

--

A Magyar Állami Földtani Intézet Ösgerinces gyűjteményébe, az MKBT titkárságán keresztül 1977. november 9-én Szolga Ferenc az alábbi leleteket juttatta:

Tés:

I.-64.sz. objektum kutatóaknájából, -3m mélységből.
2 db házi készítésű cserép töredéke. Durva, vastagfalú, jellegtelen díszítésű, kívül-belül égetettek. Erősen koptatottak. Valószínűleg bronzkoriak.

Csőszpuszta:

I.-38.sz. objektum - 8m-ről.
2 db korongozatlan, durva anyagu, kívül-belül égetett, vastagfalú cserépedény töredéke. Kora valószínűleg a bronzkorra tehető. Egy fiatal lóhoz /*Equus caballus* LINNÉ / tartozó több csonttöredék, vastag fekete mangános bevonattal. A bevonat és néhány csont koptatottsága vízjárásos felhalmozási környezetre utal. Az alábbi anatómiai egységek kerültek a gyűjteménybe: 2 cranium fr., 1 mandibula fr., 1 M3, 1 vertebra fr., 1 radius prox. fr., 1 tibia diszt. fr.
A ló Magyarországon a régészeti lelőhelyek tanúsága szerint csak a réz-bronzkorban terjed el, így a cserepekkel valószínűleg megegyező kora.

Fehérvárcsurgó:

Szántóföldön, löszben mélyített kábelárok aljáról, 0,8m mélyből. 1 db ló / *Equus caballus* LINNÉ / felső zápfoga. Közepes termetű példánytól származik, kora valószínűleg felső-pleisztocén.

Bp. 1978. január 6.

Szolga Ferenc:

Műszerfejlesztés

1. "INFO'77" barlangi információs bőrönd

Az utóbbi évek nagy barlangfeltárásai során minden alkalommal telefonkapcsolatot teremtettünk a mélypont és a felszíni ügyelet között, sőt a beszélgetések egy részét magnetofonra is rögzítettük.

A tapasztalatok alapján, s az 1976-ban kifejlesztett új rendszerű hangostelefon után kézenfekvő volt, hogy olyan információs bőröndöt készítsünk, mely az alábbi egységeket tartalmazza:

- hangostelefon; felszíni és barlangi egység + 25 m repzsinór
- magnetofonkészülék, külső mikrofonnal
- hangrelé
- jegyzőkönyv, ceruza
- összekötő vezetékek, tartalék kazetták, pótelelemek

Maga az információs bőrönd egy 470 x 270 x 100 mm méretű, masszív fadoboz, melynek belső rekeszeiben kaptak helyet a fenti egységek. Teteje felnyitható, illetve egy békazárral egyszerűen zárható. Szállítását vállheveder könnyíti meg. A becsukott doboz "íróasztalként" is használható, ilyen esetben az oldalán lévő külső vonalszorítókhoz csatlakoztatjuk az összekötő vonalat, a magnetofon üzemállapotát pedig a fedélbe épített nagyítólencsén át figyelhetjük.

A részegységek rövid leírása:

- Hangostelefon: általunk készített kis méretű, kisfogyasztású /15 mA/ típus, a felszíni egység HF kimenettel /tuchel aljzat/ van ellátva. Jelenleg 4 komplett párral rendelkezünk.
- Magnetofon készülék: a legolcsóbb hazai típus MK 25 A, két-sávós, automatikus felvételi szintszabályozóval. Céljainknak

megfelelően kissé átalakítottuk. A teleptartótól jövő "+" vezetékét megszakítottuk, és végeit a "CS2" aljzat 3. és 5. lábára kötöttük, /az 5. lábon lévő 3,3 M-os ellenállást előzőleg levettük/ ide csatlakozik a hangrelé kontaktusa. Ugyanezen csatlakozó 1. lába maradt továbbra is HF bemenet melegpontja, 2. lába pedig a hideg, mely a hangrelé számára a "-" telepsarokot is jelenti.

Hagyományos magnetofon üzemmód esetére beépítettünk egy kapcsolót, mellyel a hangrelé kontaktus áthidalható. A működési állapot kijelzésére /főleg éjszaka/ egy ksifogyasztású /4 mA/ világító diódát alkalmazunk. /Felette van a nagyítólcncse a dobozfedélen/

- Hangrelé: automatikus kapcsoló, mely a hangostelefont és a magnetofont köti össze. A hangostelefonból érkező beszédjelre azonnal meghuz, s indítja a magnetofont, majd a beszéd megszünése után kb. 4 sec-ig még meghuzva tart. Az "utánfutásra" a beszélgetés közbeni rövid szünetek miatt van szükség.

Főbb áramköri részei: HF előerősítő; diódás emitterkövető és késleltető; Schmitt-trigger; jelfogós végfokozat a működtető kontaktusokkal.

Telepfeszültsége 6 V, melyet a magnetofonból kap.

A hangrelé az egyetlen egység, mely az expedició teljes ideje alatt bekapcsolva van, viszont fogyasztása alaphelyzetben mindeössze 1,2 mA, működés esetén 3,5 mA. E minimális áramfelvételt igen érzékeny, polarizált jelfogó alkalmazásával értük el.

Az egységek összekapcsolása, használata:

- a./ Az összekötésre használt telefonvezeték két erét a felszíni hangostelefon egység vonalszorítóiban kötjük.
- b./ a hangrelé kb. 1,2 m-es összekötő vezetékének tuchel dugóját a hangostelefon oldalán lévő tuchelaljzatba dugják.
- c./ A hangrelé rövid, 25 Cm-es vezetékének tuchel dugóját a magnetofon "CS2", vagy "aa" /mikrofon és lemezjátszó/ aljzatába csatlakoztatjuk.

- d./ kazettát helyezünk a magnetofonba és a hordfogantyun lévő kapcsolót "OFF" állásba toljuk.
- e./ a magnetofonon nyomjuk le a piros színű felvét^{el}gombot, majd ezután a lejátszógombot, s ezzel minden egység készen áll a beszédforgalomra és annak automatikus rögzítésére.
- f./ a magnetofon üzeme alatt, a hangerő szabályozó mellett beépített kijelző piros ponttal világít.
- g./ visszahallgatás esetén a hordfogantyun lévő kapcsolót "ON" állásba hozzuk, így a magnetofon hagyományosan működtethető.
- h./ ha már nincs szükség magnetofonfelvételre, akkor a hangrelé csatlakozóját feltétlenül húzzuk ki!

2./ Tranzisztoros fémkereső:

Készítették: Pálinkás Ferenc és Sági Zoltán

E barlangkutatóban látszólag hasznavehetetlen műszer készítésére is sor került az alábbiak miatt:

- bontási helyen, depóban, iszapban gyakran tűnnek el szerszámok, tárgyak, melyek "vak" keresése többnyire eredménytelen.
- felszíni töbrök bontásakor /pl. I.-36.sz. objektum, 1977/ gyakran ütköznek szerszámainak aknába, lövedékbe, - melyek a második világháborúban kerültek a földbe, - ezek felkutatása életvédelmi szempont.

A készülék elve a következő: két oszcillátor van, melyek alap helyzetben azonos frekvencián rezegnek. Fém közelítésére az egyik elhangolódik, s különbségi frekvencia keletkezik, mely fejhallgatón hallhatóvá válik.

A fenti elven működő fémkereső fő egységei:

Alaposzcillátor: 130 kHz-en rezgő, hárompont kapcsolású oszcillátor. Induktivitása 240+40 menetes tekercs AL 400-as fazékvasban.

Kereső oszcillátor: alaphelyzetben szintén 130 kHz-en rezeg, de induktivitását a három méretben is készült keresőkeretek képezik. Tekercsei: \emptyset 0,8 mm-es czerimel huzalból 15-40 menet. Az oszcillátor "nullázása" paralell kondenzátorral történik.

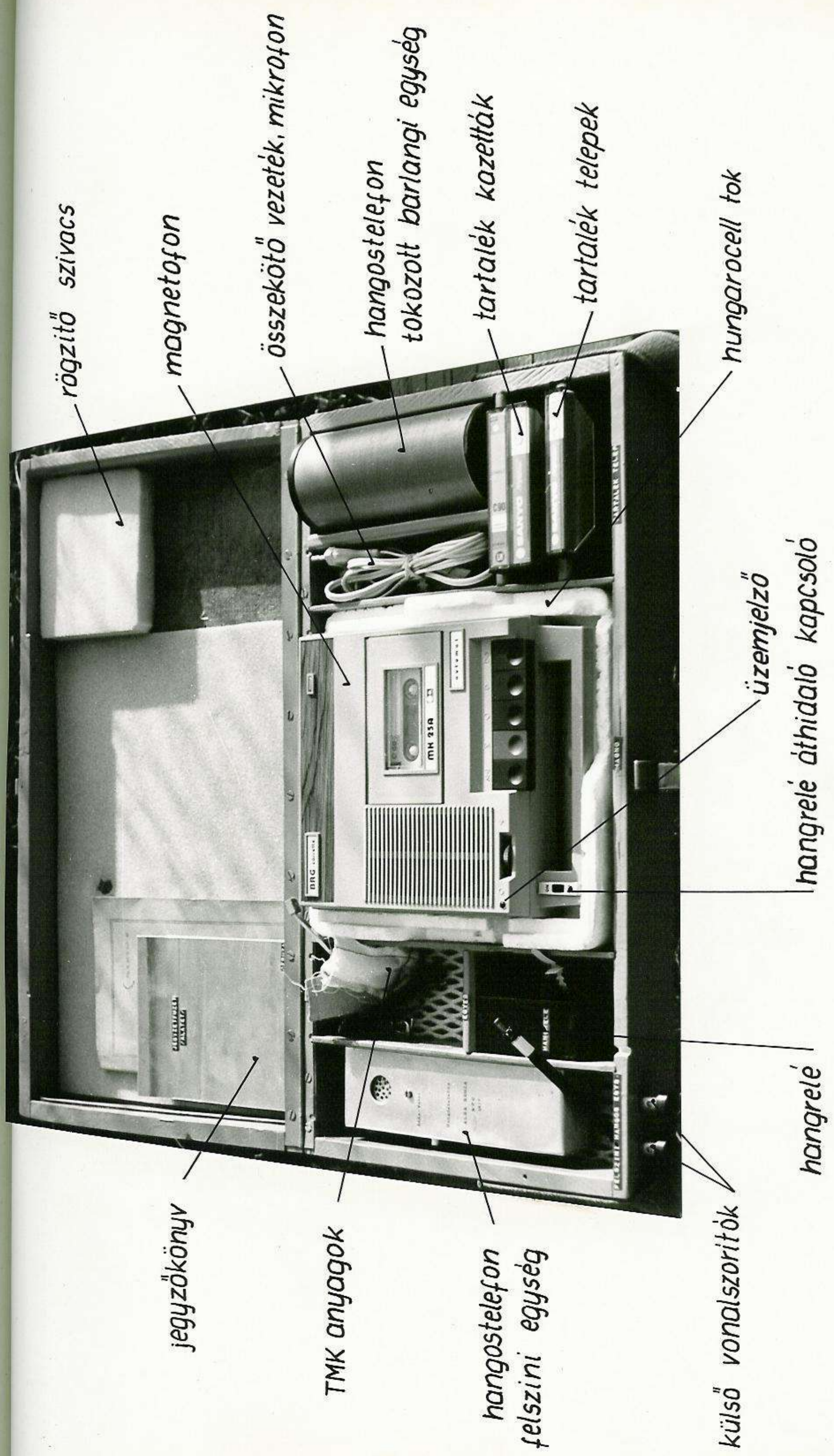
Ringmodulátor: az oszcillátorok jeleit illesztőfokozaton keresztül 4 diódás un. ringmodulátorba vezetjük, itt jön létre a különbségi frekvencia. A transzformátorok primer tekercsei 61 menetesek, szekunder oldalai 10 menetesek AL 400-as fazékvásban.

HF erősítő: a modulátoron keletkezett különbségi hangfrekvenciás jelet félharmonikus szűrőn keresztül erősítőbe visszük, s a kimeneten lévő fejhallgatóban füttyként jelentkezik.

Telen: a készüléket 4,5 V-os laposelem táplálja.

A Fémkereső használata:

- valamelyik keresőkeretet a nyél végére erősítjük,
- vegyük fel a fejhallgatót, majd kapcsoljuk be a készüléket,
- a kiálló kezelőgombot olyan állásba hajtsuk, hogy füttyülő hangot ne halljunk.
- a tartónyél segítségével mozgassuk a keresőkeretet közvetlenül a vizsgált terület felett,
- ha a hallgatóban füttyöt hallunk, az fém közelségét jelzi.



rögzitő szivacs

magnetofon

összekötő vezeték, mikrofon

hangostelefon

tokozott barlangi egység

tartalék kazetták

tartalék telepek

hungarocell tok

jegyzőkönyv

TMK anyagok

hangostelefon

felszíni egység

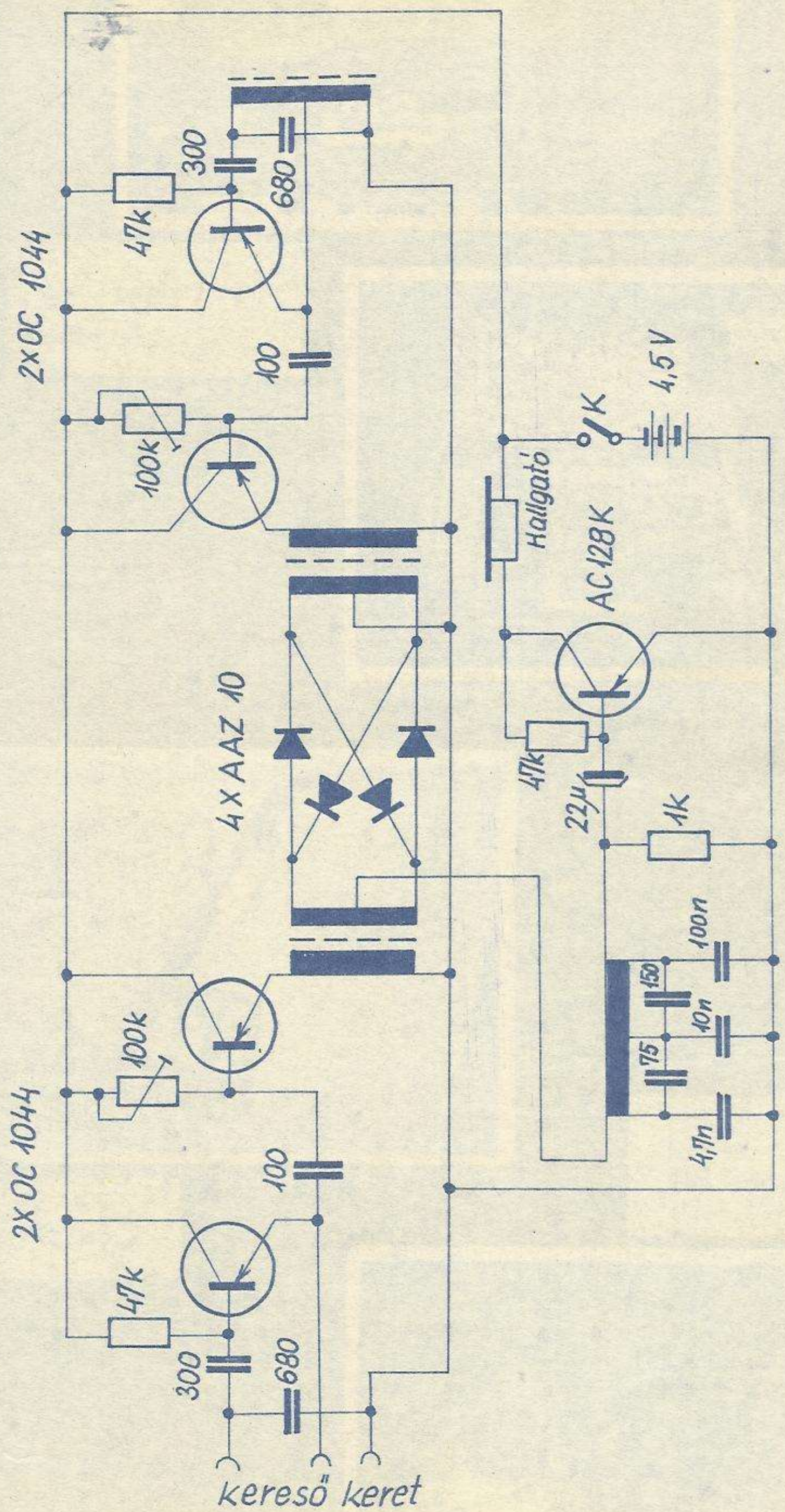
külső vonalszorítók

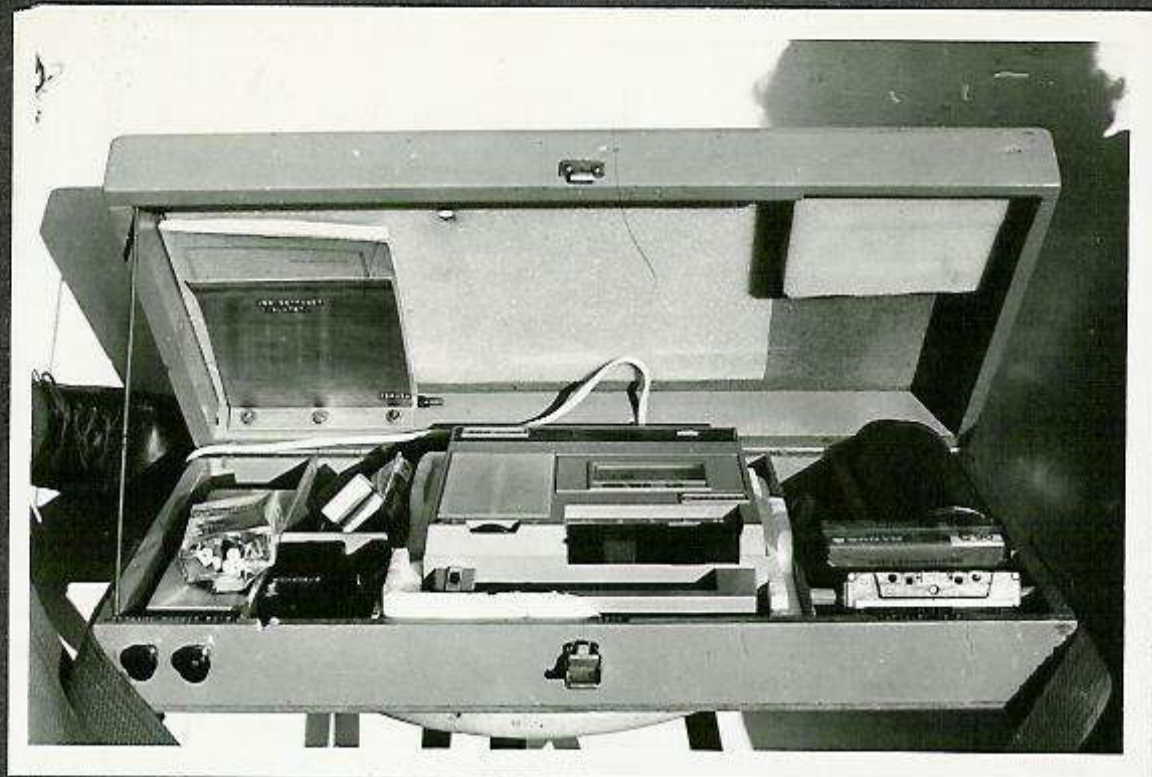
üzemjelző

hangrelé áthidaló kapcsoló

hangrelé

FÉMKERESŐ KAPCSOLÁSI RAJZA





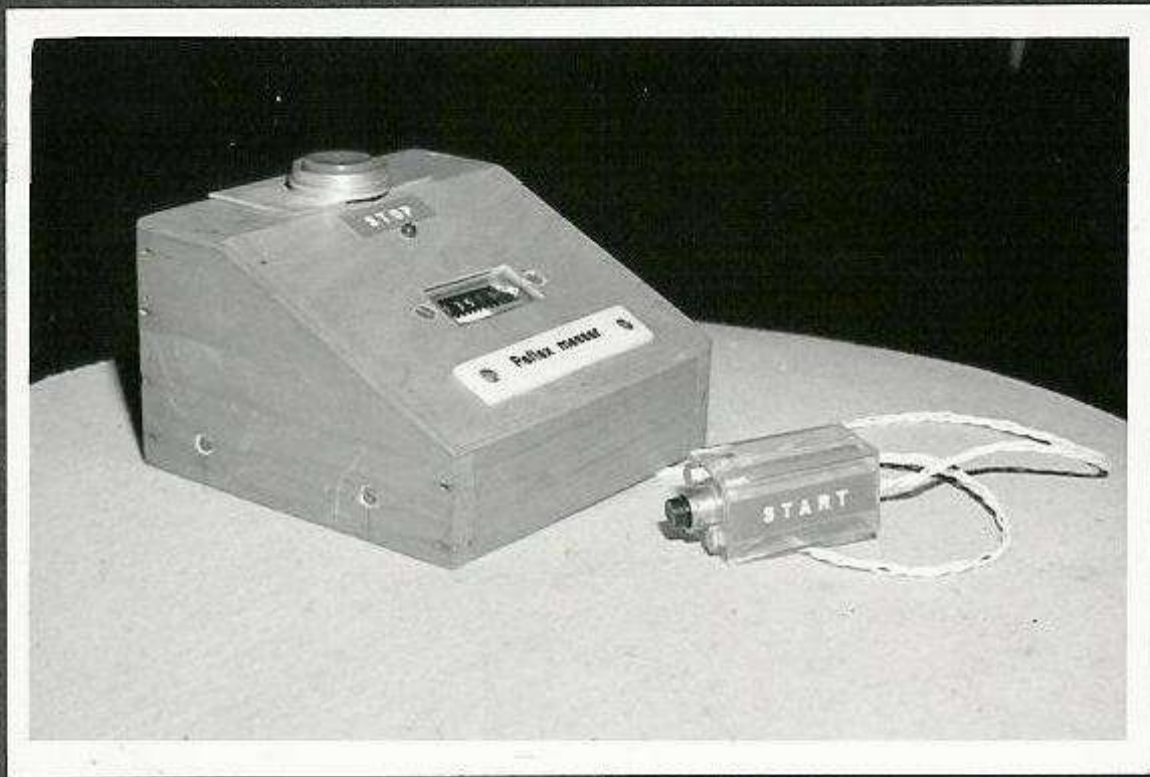
Az "INFO '77"
bőrönd ...



Fémkereső

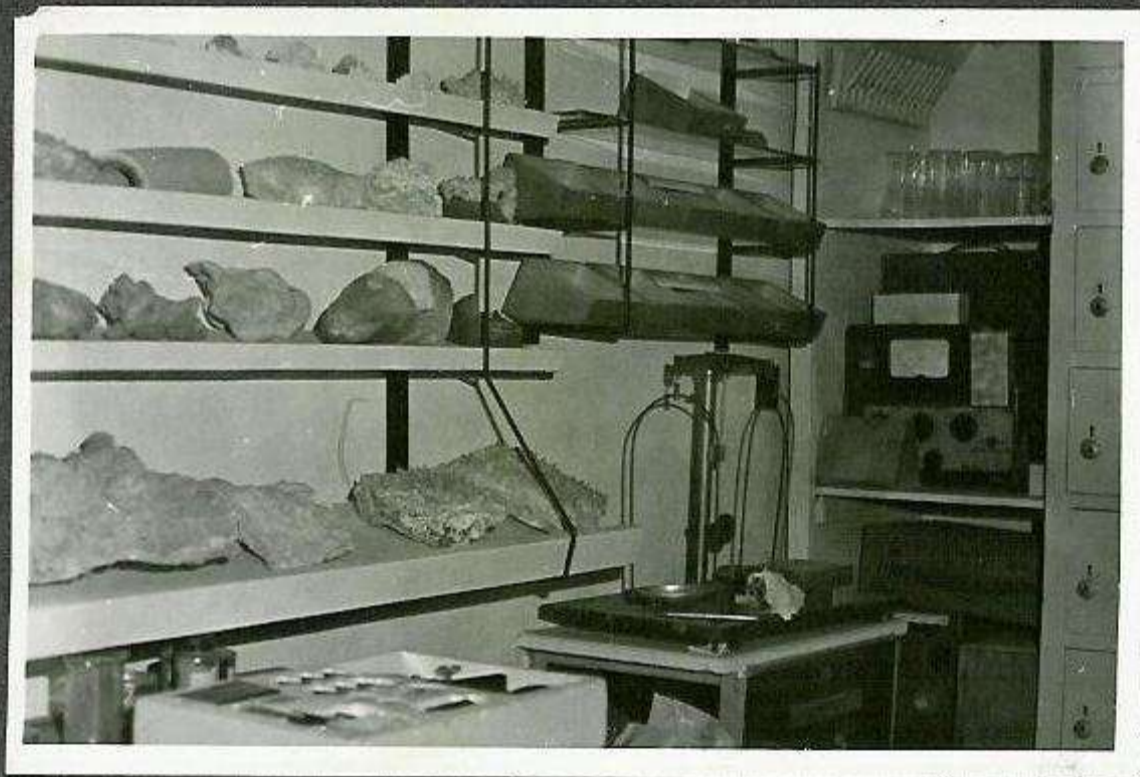
Mérés a
deltathermmel





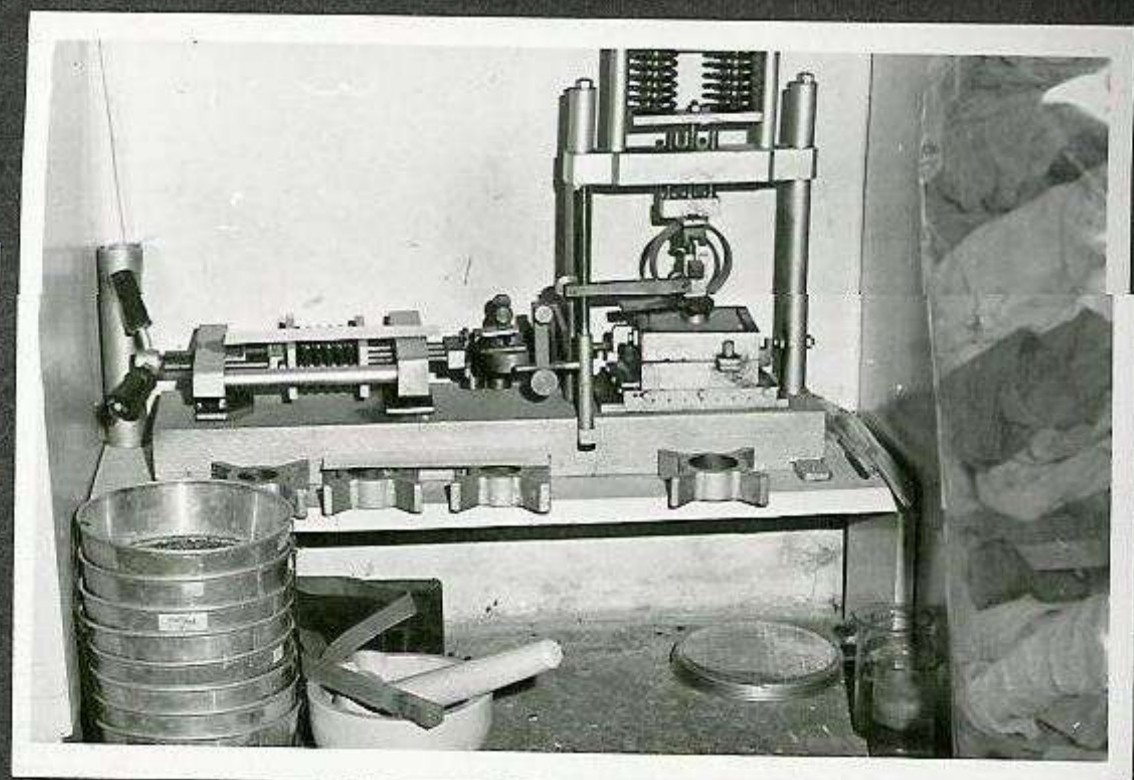
Reflexmesser

Uj akkumulátor-
töltőnk



Részlet a
laborból

Talajmechanikai
vizsgálópad



Zentai Ferenc:

Reflex mész

A barlangfeltáró munka talán legveszélyesebb mozzanata egy-egy omladékzóna áttörése, átbontása. E munka veszélyességét csak fokozza, hogy ezek a munkahelyek általában "egy személyesek" a szűk járatszelvevény miatt, így a baleset elkerülése vagy bekövetkezése egyaránt a bontást végző kutató tapasztaltságán, erőnlétén, koncentráló és reflex készségén múlik. Tekinve, hogy úgy a fiziológiai mint a pszichés kondíció a reflexidőt befolyásolja, célszerűnek láttuk, ha valamilyen módon ezt mérhetővé tesszük. Mivel a reflexidő pontos ismerete még nem garancia a balesetmentes munkavégzésre, ezért nem tartottuk célszerűnek (a műszer bonyolultságának rohamos növekedése miatt) valami abszolút mérőszám létrehozását, hanem megelégszünk egy relatív ütöképességi sorrend felállításának lehetőségével. E célt szolgálja a most ismertetésre kerülő egyszerű műszer.

A műszer felépítése:

Tekinve, hogy nem barlangban, hanem a felszínen (a kutatóházban) használjuk a műszert, ezért egy egyszerű kisméretű fadobozba szereltük. Mindössze két kezelőszervert tartalmaz, a vizsgálatot végző személy "START" és a vizsgált személy által kezelendő "STOP" nyomógombot.

Elvi működése:

A "START" nyomógombbal egy világító (LED) diódán keresztül egy áramkorlátozó ellenállás és a "STOP" nyomógomb nyugalmi érintkezőjén átvezetve egy zsebtelep áramát, megindítjuk egy nagykapacitású elektrolitikus kondenzátor töltését. Hogy az exponenciális töltődési karakterisztika meredek szakaszát kihasználhassuk, kis belső ellenállású töltőkört kellett létrehozni, s ez indokolja a LED söntölését.

A töltés leállítása az áramkörnek a "STOP" nyomógombbal való megszakításával történik. A "START"-tól (a LED felvillanása) a "STOP"-ig eltelt idővel arányos a kondenzátor feltöltöttsége, amit egy 180 mikroamperes alapérzékenységű magno indikátor alapműszerrel mérünk, megfelelő előtét ellenállás közbeiktatásával.

Kezelési utasítás:

- 1/ A vizsgálandó személy ujját a műszer tetején levő nagyméretű nyomógombra helyezi.
- 2/ A vizsgálatot végző személy kézbe veszi a kb. 80 cm-es repülőzsinór végén levő "START" nyomógombot, s a vizsgált személy előtt eltakarva megnyomja és nyomva tartja.
- 3/ A vizsgálandó személy a LED felvillanásának észlelésekor azonnal benyomja és nyomva tartja a "STOP" nyomógombot.
- 4/ A műszerkitérést leolvassák és leírják. (5-10 mérés "összegét" célszerű kiszámítani, s a legkisebb számösszeg a legjobb idő.)
- 5/ A nyomógombokat elengedik. (Ekkor a "START" nyugvó-érintkezője kisüti az elköt, s máris újabb mérés kezdhető.)

Ajánlás:

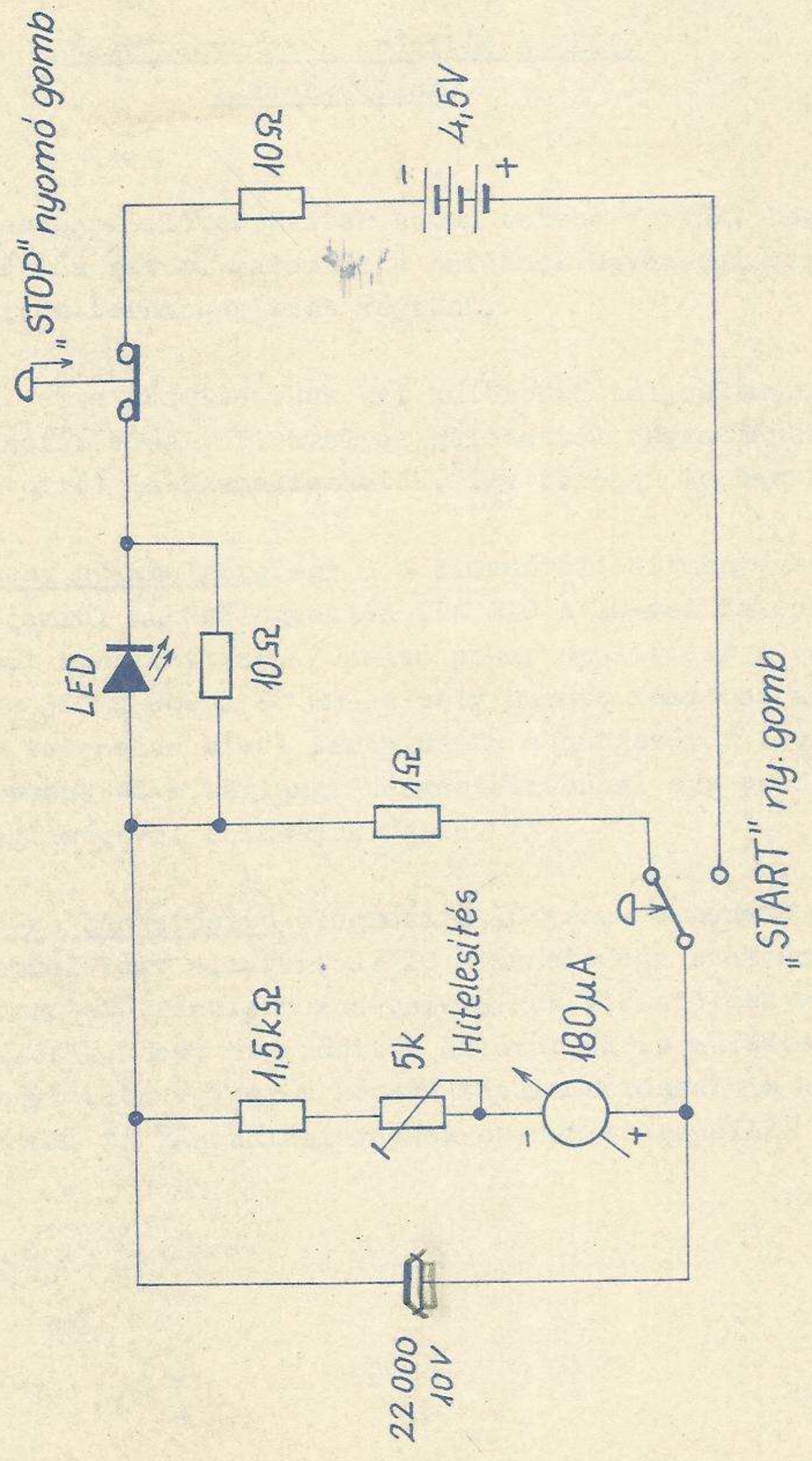
Aki csak a műszer 7-10-ig tartó piros mezejében tud "STOP"-olni, jobban teszi, ha omlásveszélyes munkahely helyett étkezési és alvási lehetőségek felkutatására fordítja maradék erejét!

Telepcsere:

A műszer fenéklemezének két csavarját eltávolítjuk, így a telep a rugós tartóban könnyen cserélhetővé válik. (4,5V-os laposelem)

REFLEX MESSER

kapcsolási rajza



Zentai Ferenc:

Hangfrekvenciás erősítők a XXII.

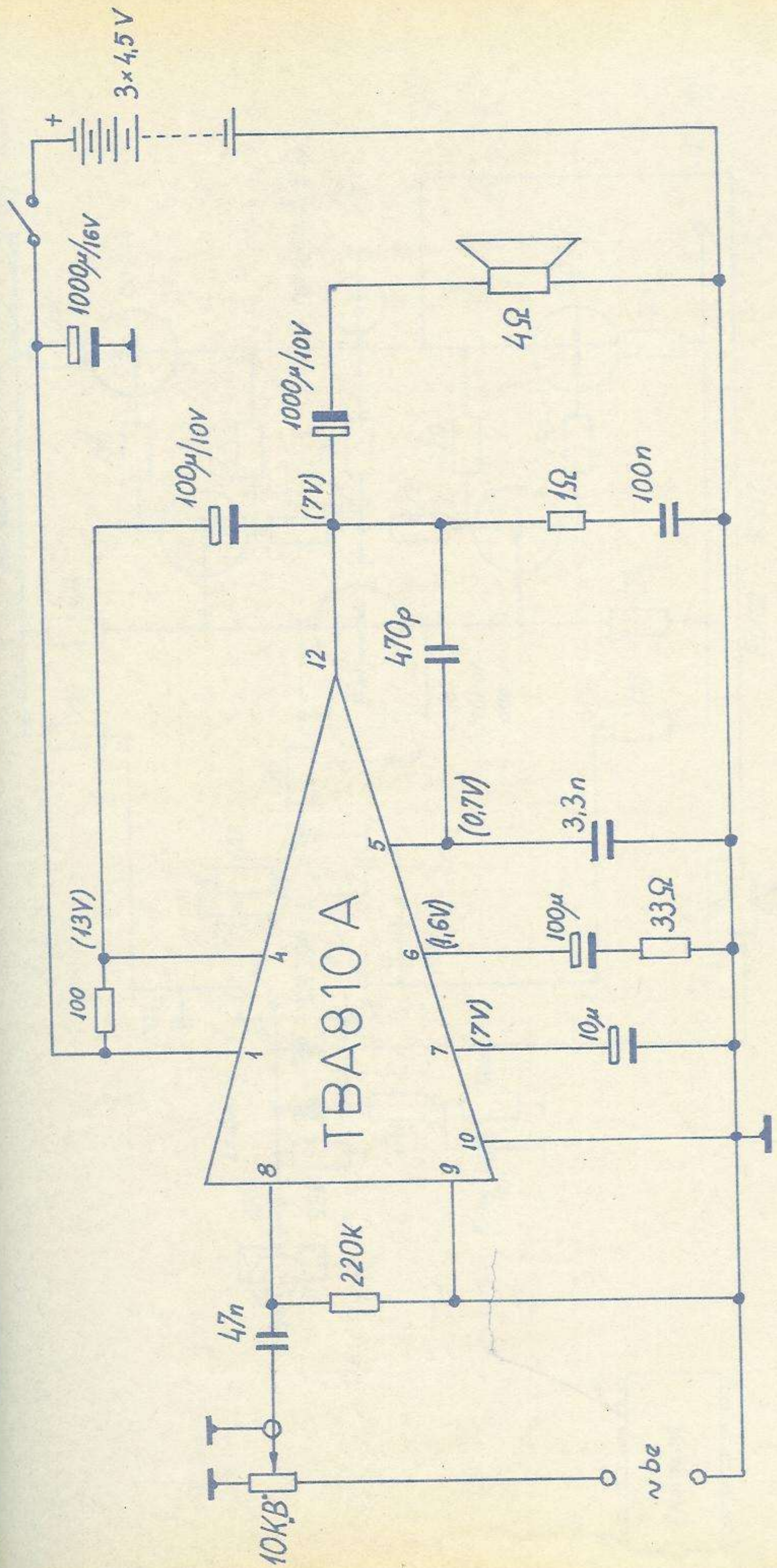
Vándorgyűlésre

A barlangnap előkészületek során tervbe vettük, hogy az információs sátor, valamint a barlangi ügyességi verseny színhelyén térhangosítást végzünk.

Erre a célra készítettünk két különböző teljesítményű hangfrekvenciás erősítőt, amelyek hálózattól függetlenül, akkumulátorról is üzemeltethetők, így terepen is használhatók.

A verseny színhelyére egy 3 W kimenőteljesítményű három db laposelemlről működő egyetlen TBA 810 A IC-vel felépített erősítőt készítettünk. /Speleo power amplifier/ A hordfogyantus 300 x 200 x 80 mm-es mély huzott fémdoboz az erősítőn és telepeken kívül tartalmazza a hangszórót is. Az erősítő bemenetét a barlangi hangostelefonnal egy repülő zsinór segítségével köthetjük össze.

A 15 W-os hangerősítő előerősítő IC-jének bemenete diódás védelemmel lett ellátva. Az IC kimenete egy szokványos komplementer tranzisztoros-galvanikus kicsatolású végfokra csatlakozik. Hogy az erősítőt hálózatról is működtethessük, egy külön egységet képező tápáramforással is kiegészítettük. /A kapcsolási rajzon ez nem szerepel!/



Speleo power amplifier

Szolga Ferenc:

Kataszter kiegészítés

Rákhegy II. bányüzem, -64 m szintű barlang

4421 ISZTIMÉR, "Kincsesbánya" részterület
Kincsesbánya területén, a Rákhegy II. bányüzemben található.

Tengerszint feletti magassága: -64 m

Bejárata szintes, biztosítatlan bányavágatból, közvetlenül a talp felett nyílik, a bejáratú szelvény alsó kétharmad része idomkövel van elfalazva.

Bezáró kőzete: felső triász dolomit.

A barlang tulajdonképpen egy jellegzetes "lencse" keresztmetszetű, szenilis eróziós csatorna, amelyet egy kb. 60° dőlésű tektonikus sík predesztinált.

Kitöltése főleg agyag, melyet a belőle érkező kb. 5-10 l/p hozamu víz nagy mennyiségben mosott ki a feltáró bányavágatba. /Ezért is falazták el./

A járat vízszinteshez képest 45°-ban emelkedik. Hossza kb. 4 m, /ennyit látni belőle, azután mintha nagy ívben balra kanyarodna?/ Szélessége átlagosan kb. 0,5-0,6 m, magassága 0,8-0,9 m.

A vágathajtás során 1977-ben fedezték fel.

Közelében a főtében található egy száraz, 1,5 m x 0,6 m nyílású kb. 1 m mélységű hasadék, melynek falait szinte mindenütt ásványos kiválások /kalcit?/ borítják.

A vágat több részén megfigyelhetők még tektonikusan preformált kisebb-nagyobb vízjáratok.

/Lásd a fotókat/

Kataszter kiegészítés

4421 ISZTIMÉR kataszteri egység, "Mellár" részterület.

Németföld 7.sz. / N 7 / objektum: fiatal felszakadás

Megtalálható: a Németföld 2.sz. objektumtól Ny-ra, 80 m-re, az erdőszéli földuttól DDK-re 70 m-re.

Kőzetanyaga: triász mészkő

Tengerszint feletti magassága: kb. 390 m

Kis alapterületű felszakadás, alján laza humuszréteg alatt néhány kisebb kő látszik. Kerek, 2,5 m átmérőjű, 1 m mély. Pereme határozott, viszonylag meredekfalú, tehát fiatal felszakadás.

Sok a bedobált fa, ezért nehéz észrevenni.

4422 kataszteri egység

"Lyukas - tábla" részterület, I.-32.sz. objektum:

1976-os kataszteri térképen "szivárgó" nyelőpontként jelölt terület a rajta nőtt két fával beszakadt, és 3 m átmérőjű, 4 m mély, meredekfalú üreg keletkezett, löszben. Alját megtisztítottuk, EK-i fala mentén kis kutató aknát mélyítettünk. Kőzetet 7 m mélységben találtunk, triász dolomitos mészkövet.

Az objektumot ebben az állapotában felmértük, fotókat készítettünk róla.

Az I.-32.sz. objektumban új barlangot is tártunk fel, részletes leírása a "Feltáró kutatás" c. cikkben található.

"Tés Délkelet" részterület, I.-64.sz. objektum:

A jelenlegi nyelőponttól DNy-ra lévő kis felszakadás idén víznyelés következtében kb. 3 m mély, 0,7 m átmérőjű aknává tágult. Fala lösz, alján kőzet van.

"Tés Észak" részterület, I.-97. sz. objektum:

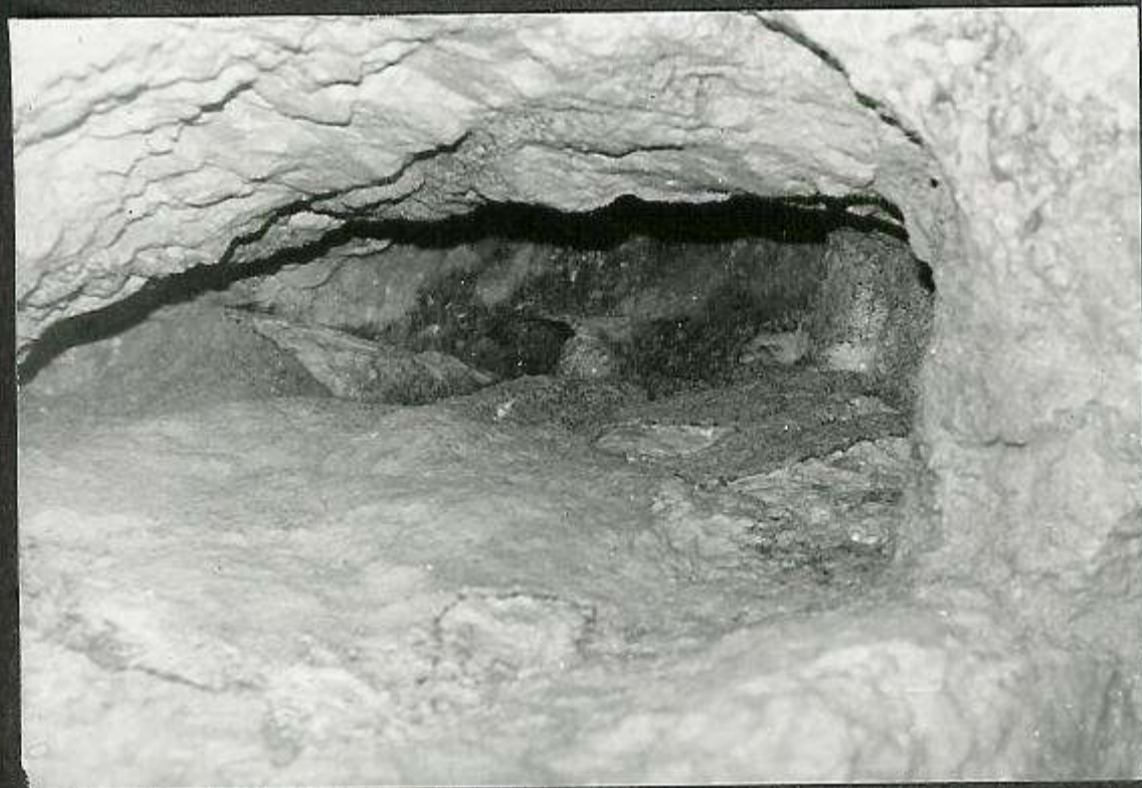
Az 1976-ban felfedezett felszakadást teljesen feltöltötték és beszántották. Időlegesen megszűnt.



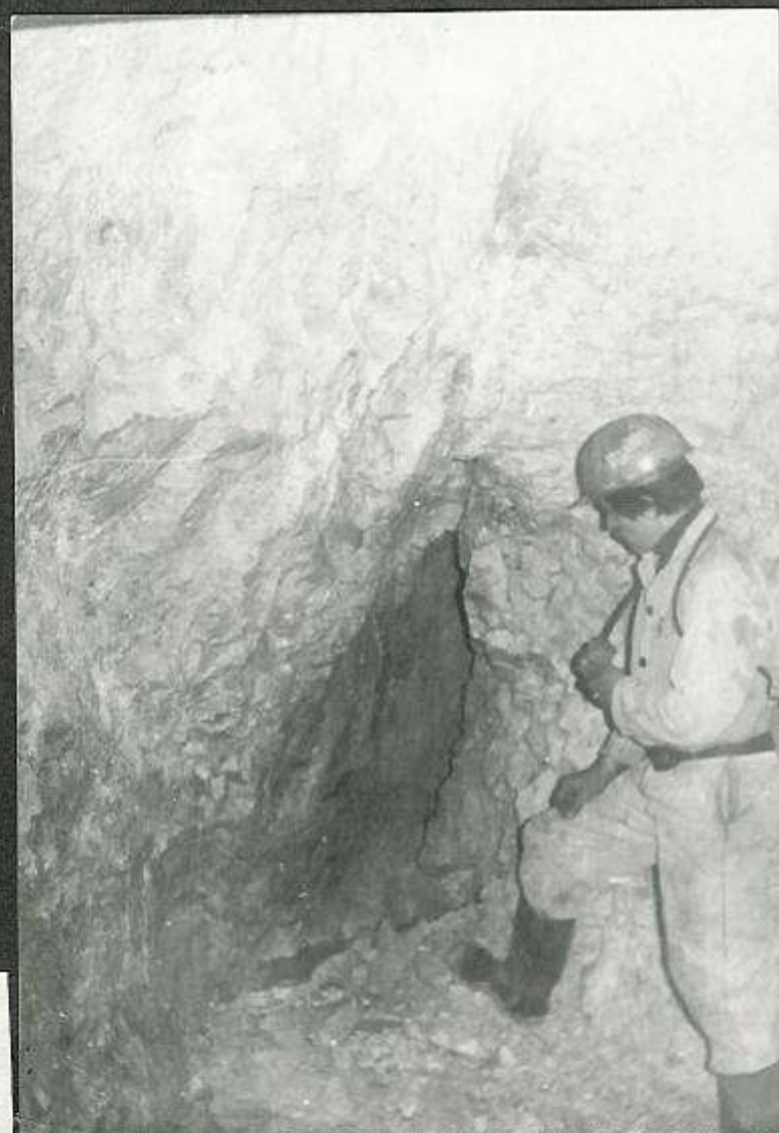
A Rákhegy II. barlangja ...



... s elfalazott bejárata



Kristályos falu
üreg a főtében



Egy vizadó hasadék



Az I-32-es számú
objektum ...



... felszakadásának
felmérése



Az I-64-es új
felszakadása

Szarka Gyula:

Várvölgy 6. sz. barlang / V6 /

A barlang Veszprém megyében Várpalota határában lévő Várvölgyben található, a völgynek Ny-i irányban a vár felé tartó szakaszán, - innen kb. 200 m-re - baloldalt az első nagyobb sziklatornyok között kb. 30-35 m relatív magasságban, a Pusz-
tapalotai Várromtól 76°-os irányban. A Várpalotai vártól 320°-ra, kb. 3 km-re.

Tengerszint feletti magassága: 325 m. /Térképről leolvasva/

Hasadék iránya: 114°.

Kataszteri terület: 4422.

A barlang nóri földolomitban egy hasadék beboltozódásával keletkezett, mennyezetét nagyméretű összeékelődött kövek alkotják. Kitöltése humusz, benne apróbb 3-4 cm átmérőjű kődarabok. A mennyezeten és oldalfalakon nyomokban hidegvizű borsókőképződmények láthatók.

A barlang teljes hossza 360 cm, mely végig felállva járható felszerelés nélkül. A bejárat nehezen megtalálható, elérése sziklás terepen lehetséges.

Megközelítése: Várpalotáról a Várvölgyben található piros jelzés mentén, a völgynek Ny-ra a Vár irányában elforduló szakaszán kb. 200 m-re baloldalt lévő első nagyobb sziklatornyok között. Ezen a szakaszon felmászva kb. 10 m magas sziklatorony alatt található meg az üreget, a völgyből nem látható csak a sziklatorony.

A barlang összhossza: 360 cm, legnagyobb magassága 210 cm.

Szarka Gyula:

Várvölgy 7. sz. barlang / V7 /

A barlang Veszprém megyében Várpalota határában lévő Várvölgyben található, a Várpalotai Vártól 214° -ra, kb. 4 km-re. A Várvölgynek Ny-i irányban a vár felé tartó szakaszán baloldalt a vár előtt kb. 100 m-re a völgytalpához közel különálló sziklatömbben a Pusztapalotai vártól 120° -os irányban.

Tengerszint feletti magassága: 310 m. /Térképről leolvasva/

Hasadék iránya: 70° .

Kataszteri terület: 4422.

A barlang nóri fődolomitban tulajdonképpen csak egy sziklaátjáró, mely kb. 12 m magas sziklatömb réteglapmenti elválásával, illetve megcsuszásával keletkezett. Jelenleg mindkét irányban nyitott. Fölötte 5 m magasságban még egy keresztül járható nyílás van. A hasadék könnyen megtalálható és átjárható felszerelés nélkül.

Megközelítése: Várpalotáról a Várvölgyben található piros jelzés mentén, a Várvölgynek Ny-ra a vár irányában elforduló szakaszán a vár előtt kb. 100 m-rel baloldalt a völgytalptól jól láthatóan egy magányos sziklatömb áll, ennek az alján található a barlang.

Szarka Gyula:

Várvölgy 8. sz. barlang / V8 /

A barlang Veszprém megyében Várpalota határában lévő Várvölgyben található, a Várpalotai Vártól 211° -ra, kb. 45 km-re. A Pusztapalotai Vártól kb. 100 m-re, 230° -os irányban egy alacsony sziklaalakzatban, 20-25 m-es relatív magasságban.

Tengerszint feletti magassága: 365 m. /Térképről leolvasva/

Hasadék iránya: 212° .

Kataszteri terület: 4422.

A barlang nóri fődolomitban lévő kis sziklaüreg, mindössze 230 cm hosszú, tektonikus jellegű, egy hasadék mentén képződött. Alját nagyméretű kövek között humusz és avar képezi. Az oldalfalakon hidegvizes borsóköveket figyelhetünk meg, valamint fejletlen cseppkőlefollyási nyomokat.

Megközelítése: Várpalotáról a piros jelzés mentén, a Pusztapalotai várig haladunk, onnan kb. 100 m-re balra egy nagyobb sziklaalakzat után következő lejtős terepen, a völgytalptól kb. 50 m-re találjuk ezt a kis üreget.

Szarka Gyula:

Várvölgy 9. sz. barlang / V9 /

A barlang Veszprém megyében Várpalota határában lévő Várvölgyben, a Várpalotai vártól 310° -ra kb. 4,5 km távolságra található. A Várvölgy Ny-i irányu szakaszán, a pusztapalotai vártól 230° -os irányban kb. 180 m távolságra 30-35 m-es relatív magasságban.

Tengerszint feletti magassága: 370 m. /Térképről leolvasva/

Járatiránya: 202° .

Kataszteri terület: 4422.

A barlang nóri fődolomitban, egy meredek sziklafalban nyílik, nagyméretű 870 cm hosszú és 430 cm magas bejárati szelvényel, befelé a mennyezet fokozatosan laposodik és a bejárati nyílástól 370, illetve 550 cm-re végződik. A jobb oldalából nyílik egy fokozatosan fölfelé szűkülő járat, mely 5 m-ig még járható.

A barlang falai simák, mindenütt oldási nyomok és formák figyelhetők meg, egyes helyeken utólagos kifagyásos jelleg figyelhető meg. A bejárati szakasz olyan jellegű, melyet kívülről ható víz oldóhatása alakított ki. A jobb oldalon lévő járat főtéjén egy 2-3 cm széles bekérgeződött egykori hasadék figyelhető meg, mely valószínű ennek kialakításában döntő szerepet játszott. A jobboldali járatban a mennyezeten sűrűn három 15 cm hosszú cseppkő, valamint 20-30 cm-es cseppkőfüggönyök figyelhetők meg.

Az aljzaton semmiféle kitöltés nincs. A bejárati szakaszon lapos, a mennyezetről vékony rétegben levált összetöredezett kövek találhatóak. A barlang mindenütt száraz.

A jobboldali járatban néhány pók figyelhető meg.

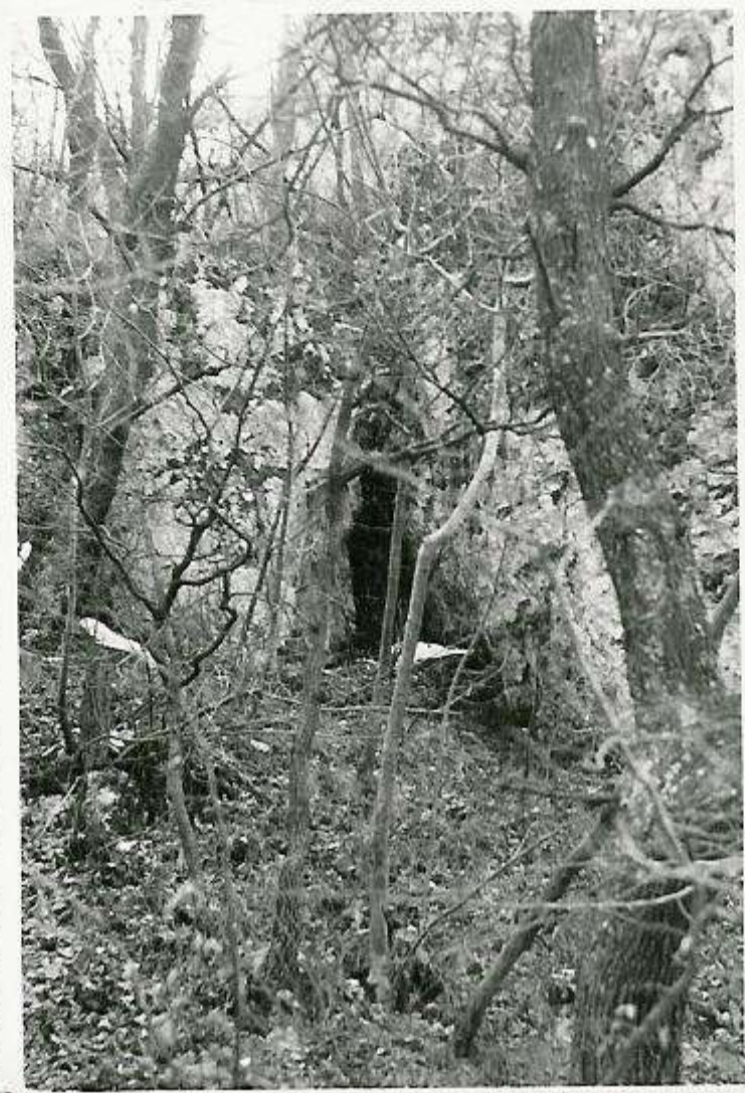
A barlang a völgyből nehezen észrevehető, csak sziklamászással közelíthető meg, télen felszerelés is szükséges. A jobboldali járatnál világítóeszköz szükséges.

A bejárati rész méreteinél fogva alkalmas táborozásra, bivalókásra.

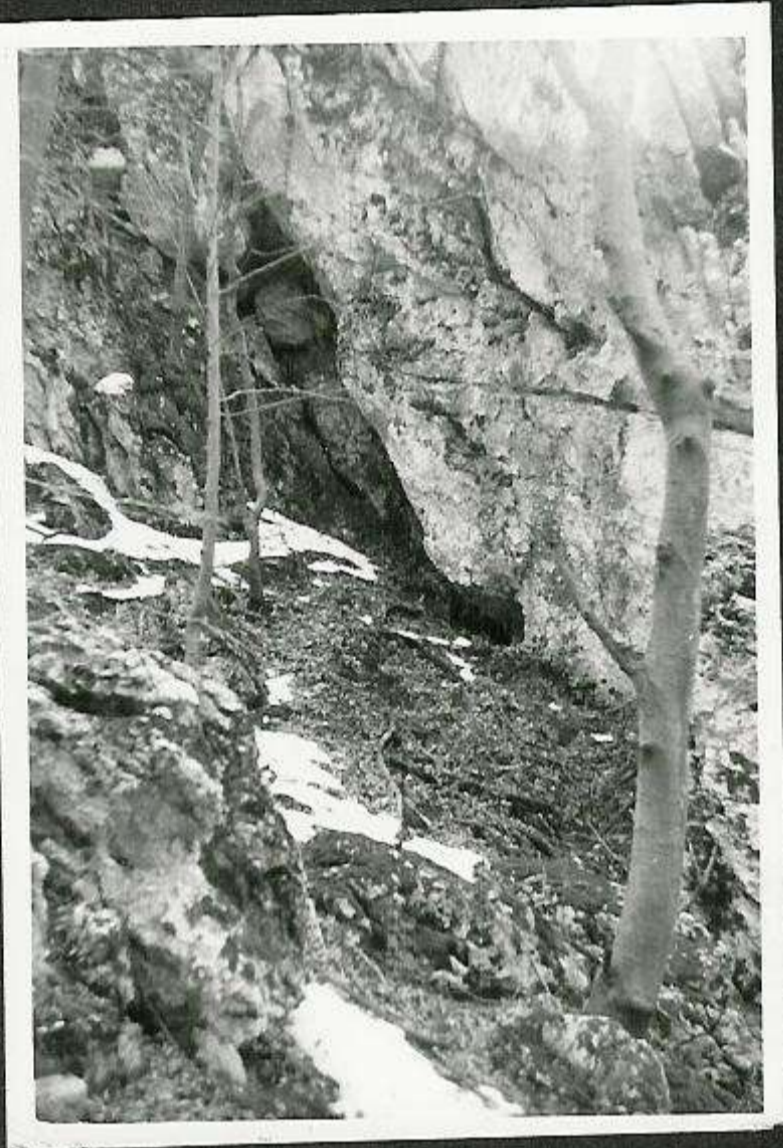
Megközelítése: Várpalotáról a piros jelzés mentén, a Várvölgyben a Pusztapalotai várig haladunk, onnan kb. 180 m-re baloldalt a második sziklafalszakaszban 30-35 m relatív magasságban nehezen felismerhetően észrevehetjük a nagyméretű bejárat szelvényét. Jobbra pár m-rel lejjebb egy hasadék figyelhető meg. A völgyből vagy a bejárat szemből, vagy a sziklatömböt balra megkerülve, a bejárat magasságáig kapaszkodunk fel és innen közelíthetjük meg.

A barlang járható hossza 9,6 m, legnagyobb magassága 430 cm.

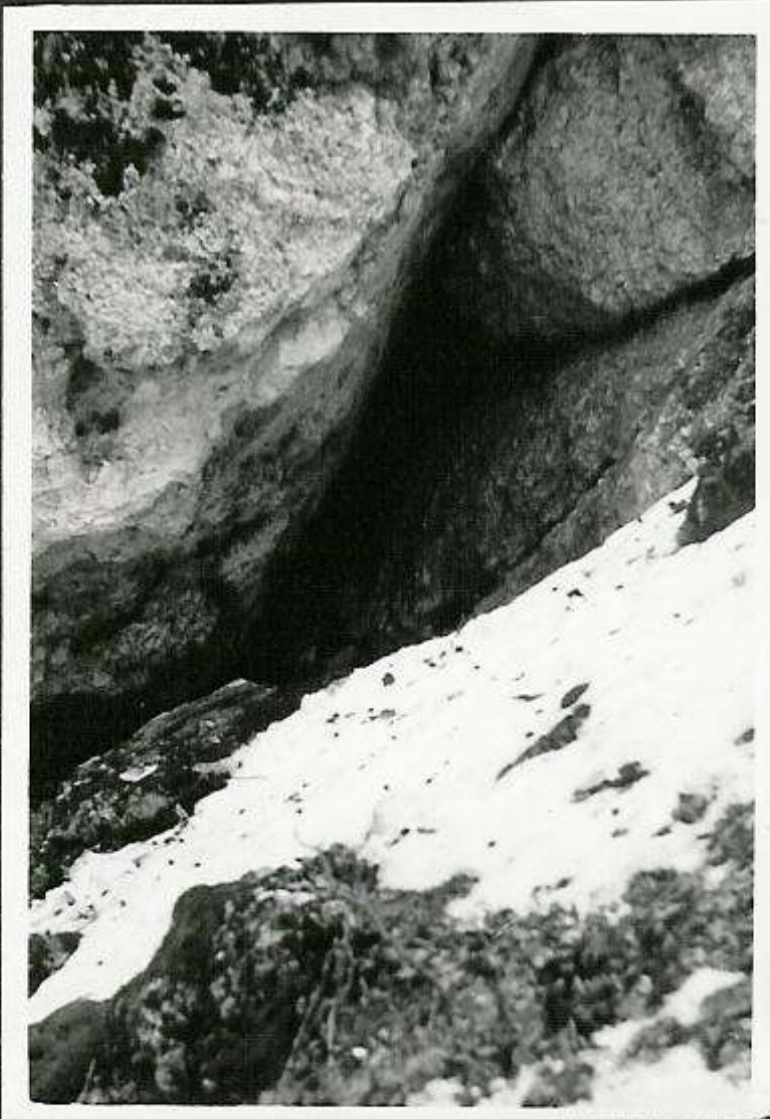
Várvölgy 6. sz.
barlang bejárata



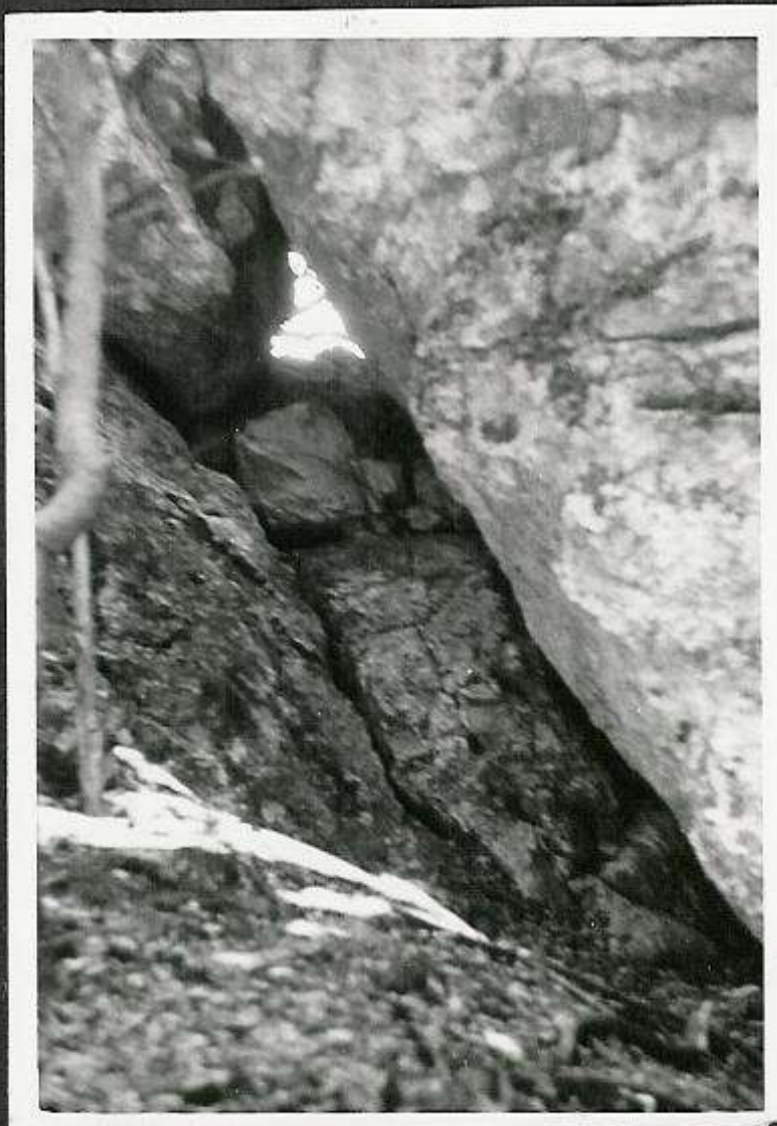
A 7. sz. barlang
felső kijárata

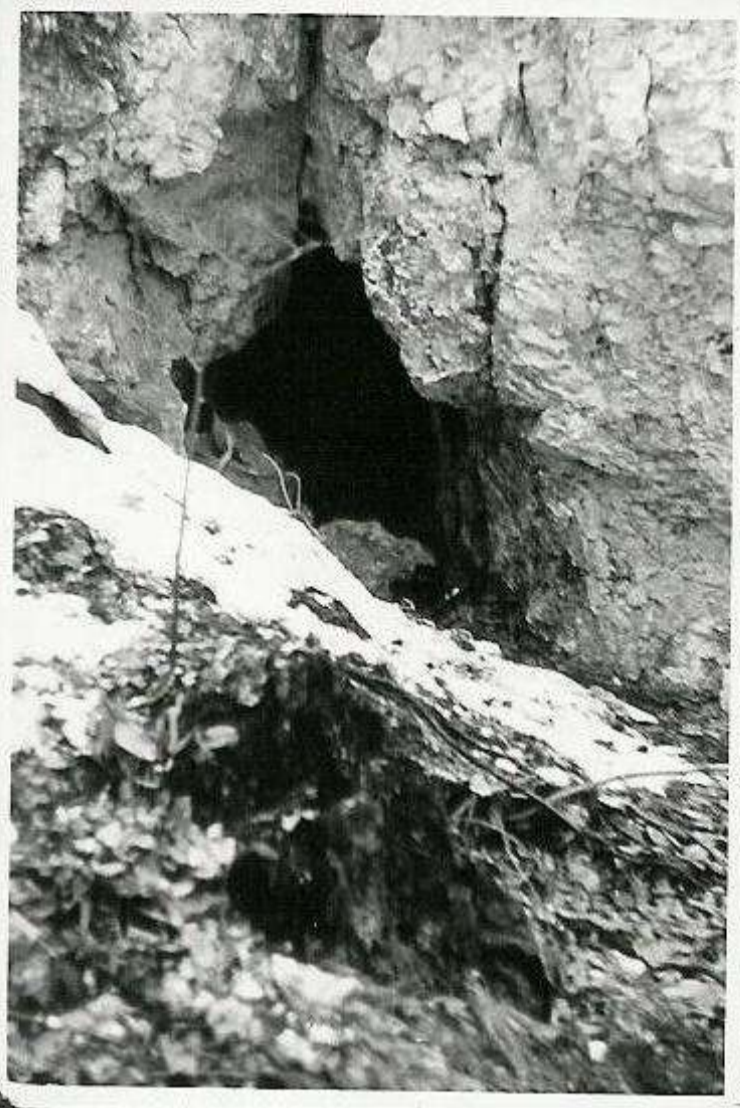


Várvölgy
7. sz. barlang

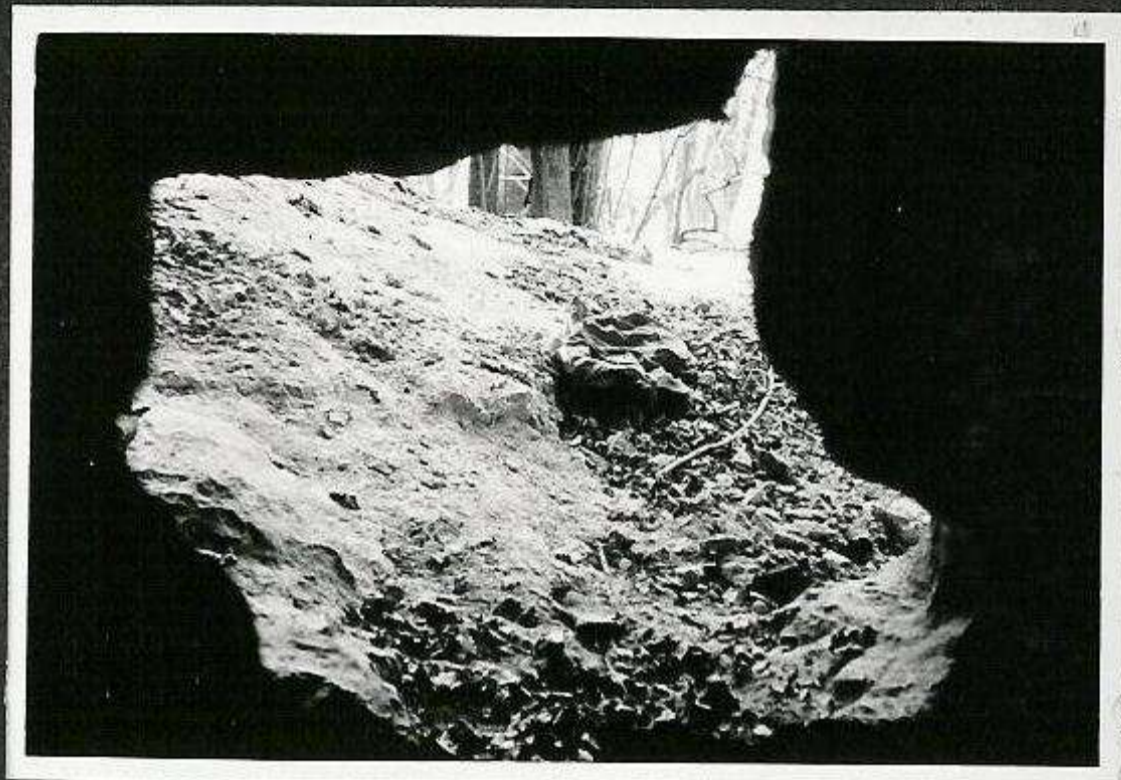


A 7. sz. bg feletti
sziklaátjáró

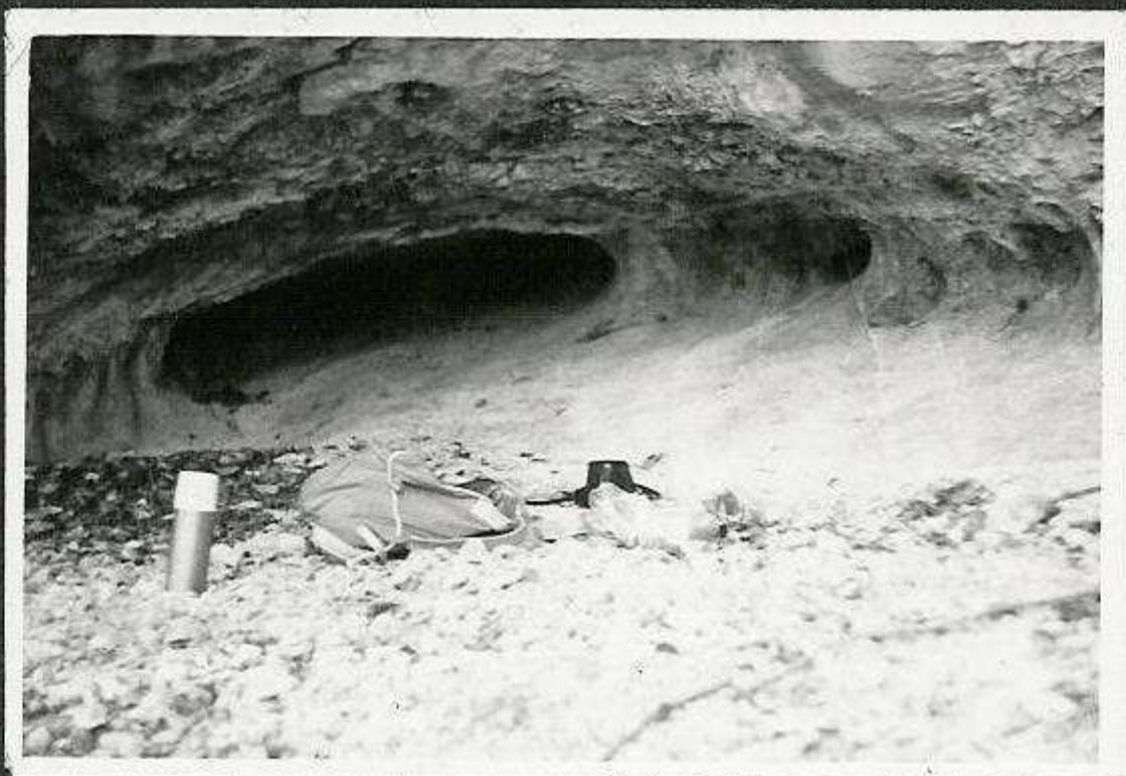




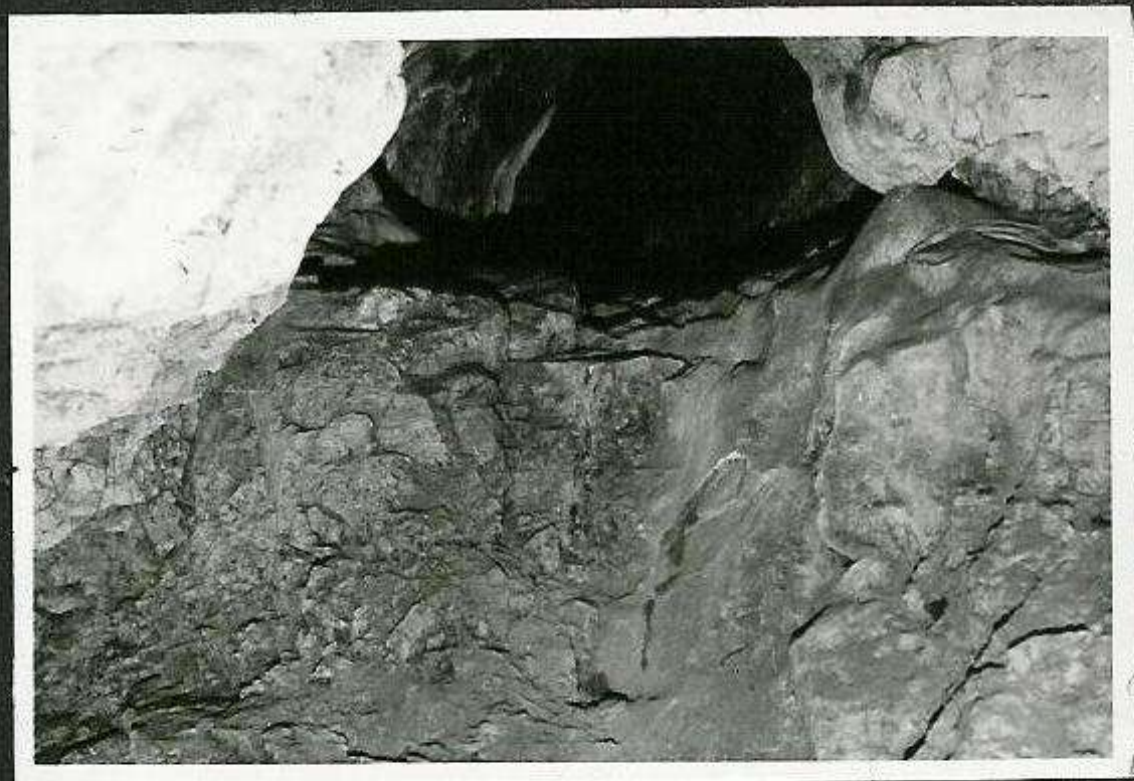
Várvölgy
8. sz. barlang



Kilátás a
9. sz. barlangból



A 9. sz barlang
vége



Szo

Az
zó,
kiv
ige
cso

1./

2./

3./

4./

5./

6./

7./

8./

9./

10./

Szolga Ferenc:

Jövő évi terveink

Az 1978-as évet az idéihez hasonlóan rendkívül szerteágazó, de a barlangkutatókat szolgáló feladatok megoldásával kívánjuk megtölteni. Ezek - a teljességre való törekvés igénye nélkül a következőkben felsorolt főbb témák közé csoportosíthatók:

1./ Alba Regia-barlang

- a/ Feltáró kutatás folytatása
- b/ Ujabb szakaszok térképezése
- c/ Biológiai feldolgozás folytatása
- d/ A barlang speleomorfológiai térképének elkészítése
- e/ „Mély-szakasz” fotodokumentációjának elkészítése
- f/ Klimatológiai vizsgálatok folytatása

2./ Háromkürtő-zsomboly

- a/ feltáró kutatás folytatása
- b/ Állagmegóvás /biztosítás, létrák TMK-ja, új létra beépítés/

3./ I.-38-as bontása, s a kutatóakna újra ácsolása

4./ A kréta karszt objektumainak további vizsgálata

5./ A feltárás megkezdése, illetve folytatása az alábbi objektumokban: I.-10; I.-13; I.-29; I.-32; I.-64, valamint az esetleges új felszakadásokban.

6./ Lehetőségeinkhez mértén részt kívánunk venni több MKBT szakbizottság munkájában.

7./ Folytatjuk tagtársaink képzését, illetve továbbképzését.

8./ A rendszeres hétfégi munkákon kívül tavaszi és nyári kutatótábort szervezünk.

9./ Az OTVH támogatásával meg kívánjuk kezdeni a Tési-fennsík barlangjainak lezárását.

10./ Együtt kívánunk működni minél több hazai barlangkutató csoporttal.

- 11./ Tervezünk egy Bulgáriai részvételt a "SZTRINAVA" barlangkutató klub munkájában.
- 12./ További együttműködést tervezünk a Zirci, valamint a Székesfehérvári István Király Múzeummal.
- 13./ Be kívánjuk vezetni az ivóvizet a kutatóházunkba.
- 14./ A Kab-hegy és Kőris-hegy környéki karsztra kísérleti feltáró expedíciókat szervezünk, a lokális karsztfelődés tanulmányozása céljából.
- 15./ A fentiekén kívül természetesen rengeteg félbemaradt és a későbbi kutatás szempontjából fontosnak tekintendő munka folytatása is szerepel az 1978 évi megvalósítandó feladatok között, melyeknek felsorolásától eltekintünk.

Szolga Ferenc

Z Á R S Z Ó

Ime az évkönyv, 1977 évi munkánk összefoglalója.

Olvasói közül biztosan most is akad majd, aki túl terjedelmesnek találja, s ez valóban "bününk", - de "szerencsénkre" van miről írunk!

Egyetlen kijelentő mondat mögött, gyakran sok kemény munka, lemondás, vagy öröm bujik meg így is.

Mi AMATŐRÖK vagyunk! - szobafestő, lakatos, műszerész, tanár, diák, ápolónő -, akiket a barlangkutatók kovácsolt közösséggé. Számunkra sokat jelenhetnek olyan dolgok is, melyek talán "tudományos mércével" nézve semmit sem mondanak.

Ugy érezzük ezeknek is helyet kell kapni valahol.

E gondolatok után köszönetet mondunk csoportunknak nyújtott támogatásukért a:

- Kincsesbányai Művelődési Háznak,
 - Vegyipari Dolgozók Szakszervezetének,
 - KDT Vizügyi Igazgatóságnak és a MHT Középdunántúli Csoportjának,
 - Fejérmegyei Bauxitbányák Vállalatnak,
 - Tés Községi Tanácsnak,
 - "Jó szerencsét" MGTSz. Csőszpusztai vezetőségének,
 - Bakonyi Természettudományi Múzeumnak,
 - Varga István és Erdélyi István kerületvezető erdészeknek,
 - Fejérmegyei Állami Építőipari Vállalatnak,
 - Magyar Néphadsereg Székesfehérvári alakulatának,
- és mindazoknak, akik tevékenységünket valamilyen formában elősegítették.

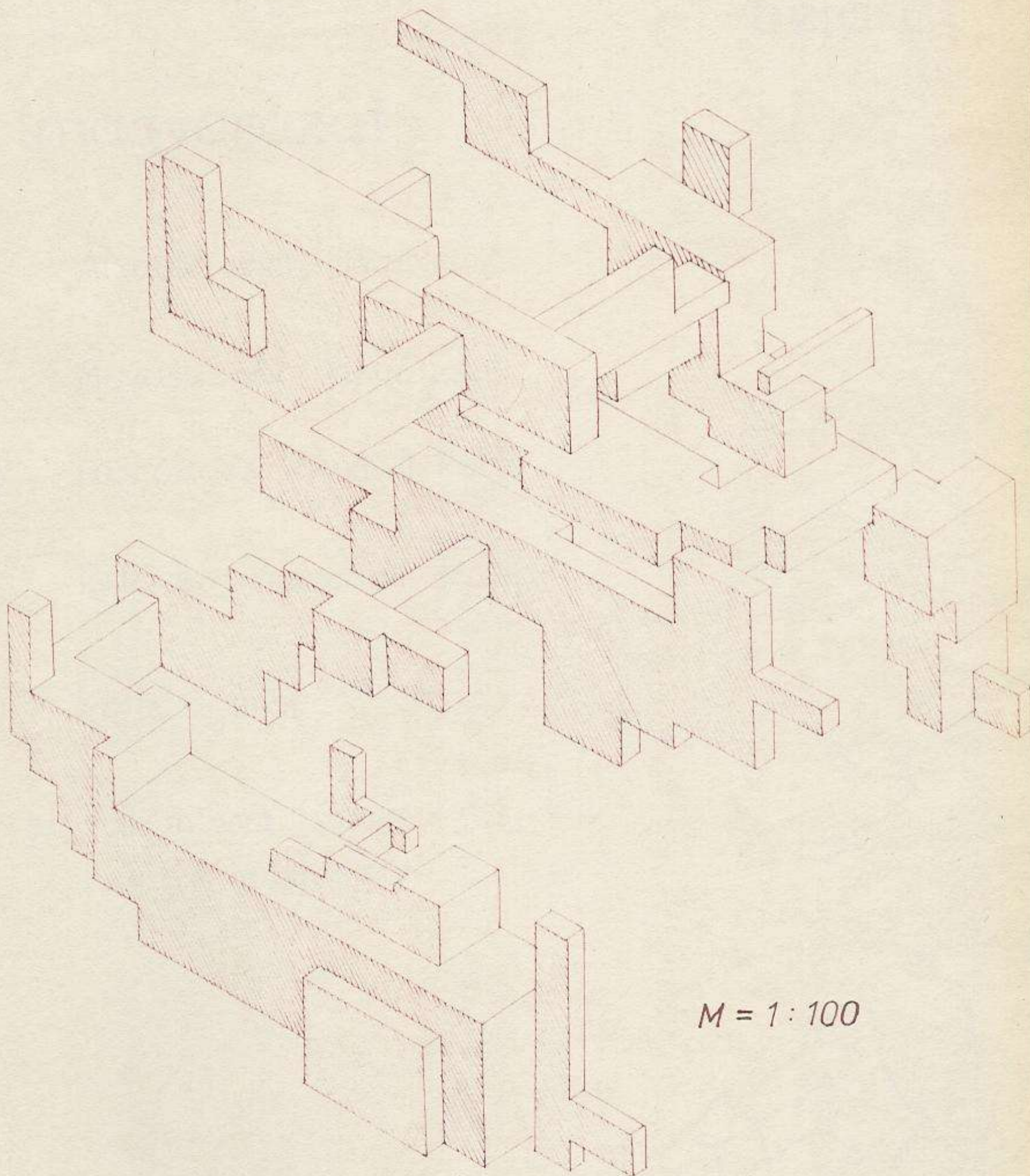
Nekik és minden barlangkutatóknak kívánunk a további munkához erőt, egészséget,

Jó szerencsét!

Térkép mellékletek

- 1./ Az I.-10-es víznyelőbarlang
/izometrikus térkép/ M=1:100
- 2./ Az I.-12-es "Háromkürtő-zsomboly" "labirintus szakaszának alaprajza M=1:50
- 3./ A Szelelőlyuk-zsomboly /I.-32/alaprajza és hossz-
metszete M=1:100
- 4./ A Szelelőlyuk /I.-32/ izometrikus térképe M=1:100
- 5./ A Hárskuti-fennsík karsztobjektumai M=1:20 000
- 6./ Az Ereszes-zsomboly hosszmeteszete M=1:100
- 7.8/ Az Ereszes-zsomboly axonometrikus térképe
/Hárskuti-fennsík; H-1-es víznyelő/ M=1:100
- 8./ A "Supersziklás-zsomboly" hosszmeteszete
/Hárskuti-fennsík; Gy-3-as nyelő/ M=1:75
- 9./ A Kishavas-zsomboly hosszmeteszete
/Hárskuti-fennsík; Gy-12-es/ M=1:100
- 10./ Vár völgy M=1:25 000
- 11./ Vár völgy 6. sz. barlang /V6/ M=1:100
- 12./ " 7. sz. barlang /V7/ M=1:100
- 13./ " 8. sz. barlang /V8/ M=1:100
- 14./ " 9. sz. barlang /V9/ M=1:100

AZ I.-10-ES VÍZNYELŐBARLANG
(Izometrikus térkép)



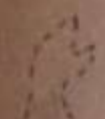
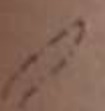

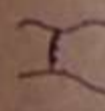

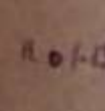
$M = 1 : 100$

Szerk: Kárpát József
ARSC 1977

Az I-12-es „HÁROM KÜRTÖS” zomboly
 „labirintus” szakaszának alaprajza

M=1:50

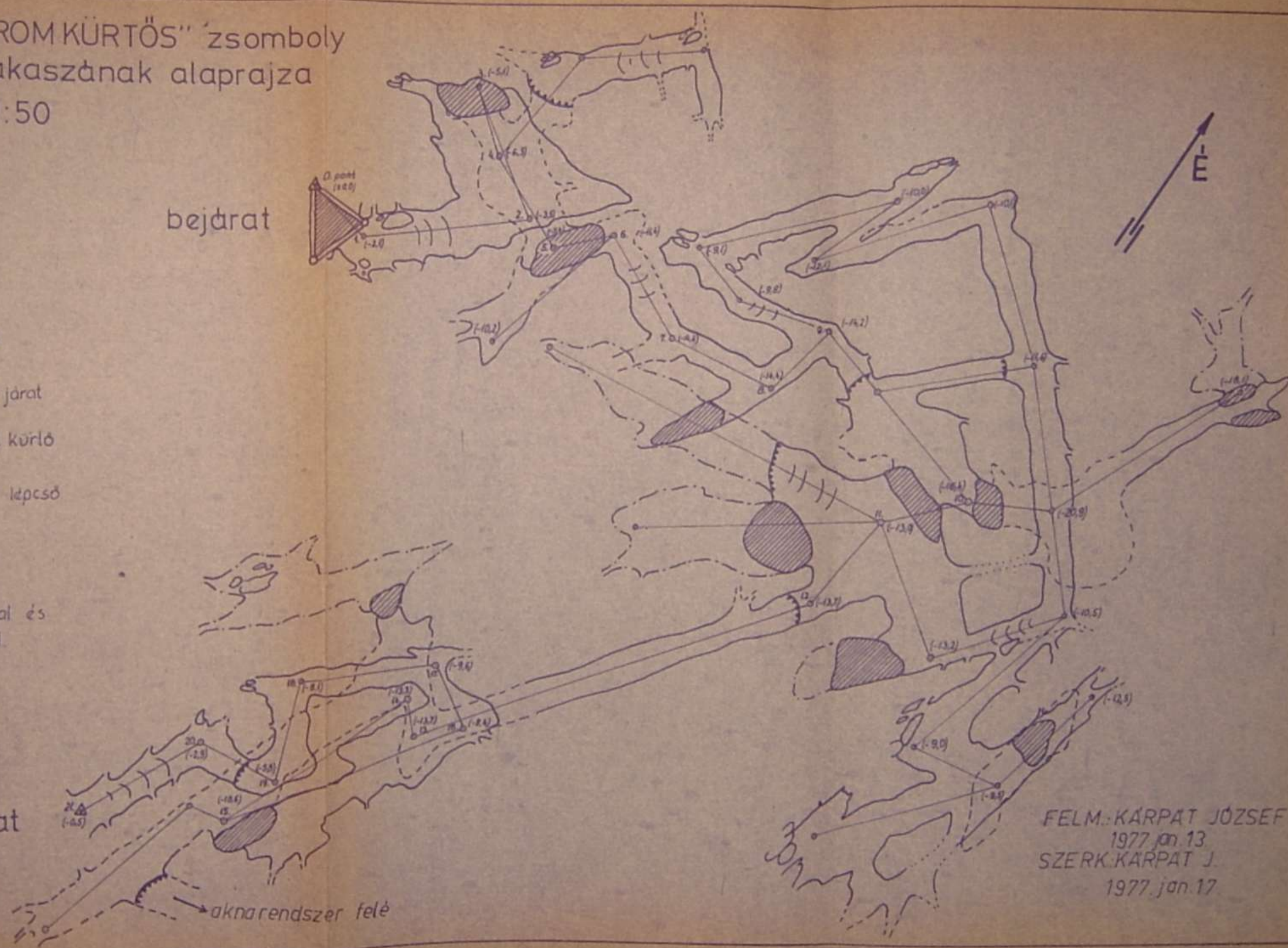
Jelmagyarázat:

-  Alsóbb szintű járat
-  Magasabban fekvő járat
-  Függőleges akna ill. kúrló
-  Letörés, meredek lépcső
-  Lejtős járat
-  Poligon pont számmal és relatív mélységgel.

kijárat

bejárat

aknarendszer felé

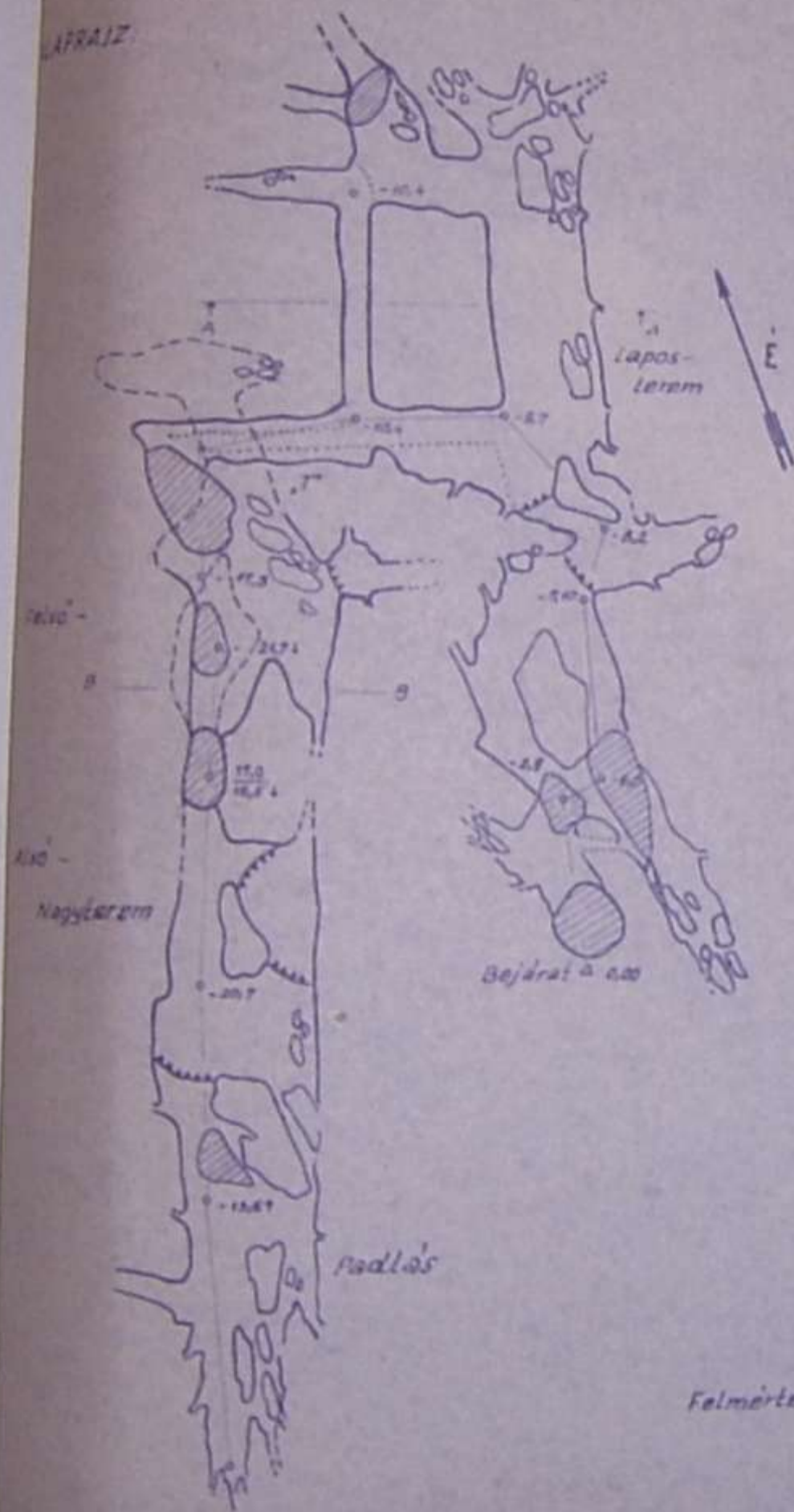


FELM.: KÁRPAT JÓZSEF
 1977. jan. 13.
 SZERK.: KÁRPAT J.
 1977. jan. 17.

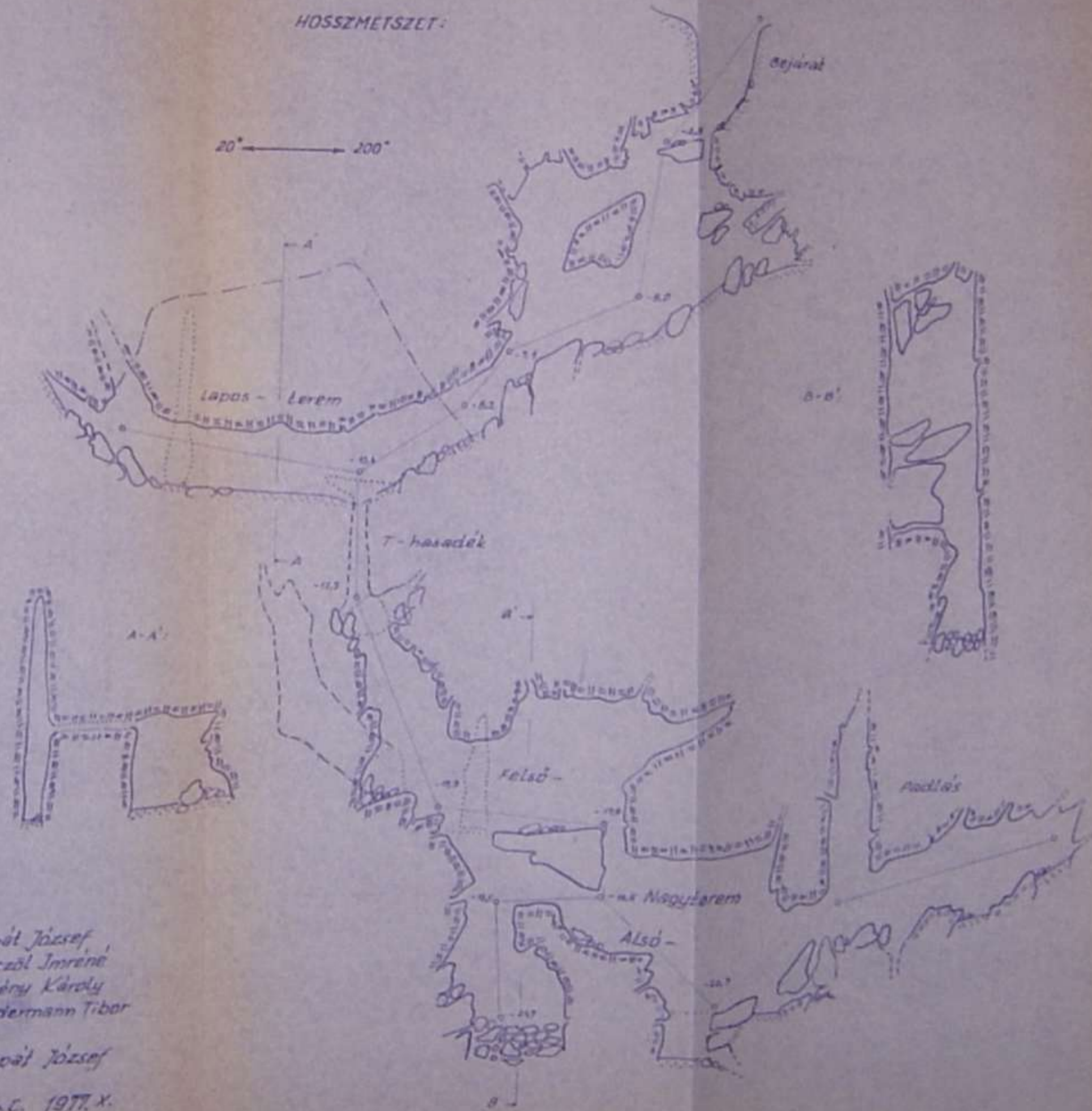
A SZELELŐLYUK - ZSOMBOLY (I-32) ALAPRAJZA ÉS HOSSZMETSZETE

M = 1:100

ALPRAJZ:



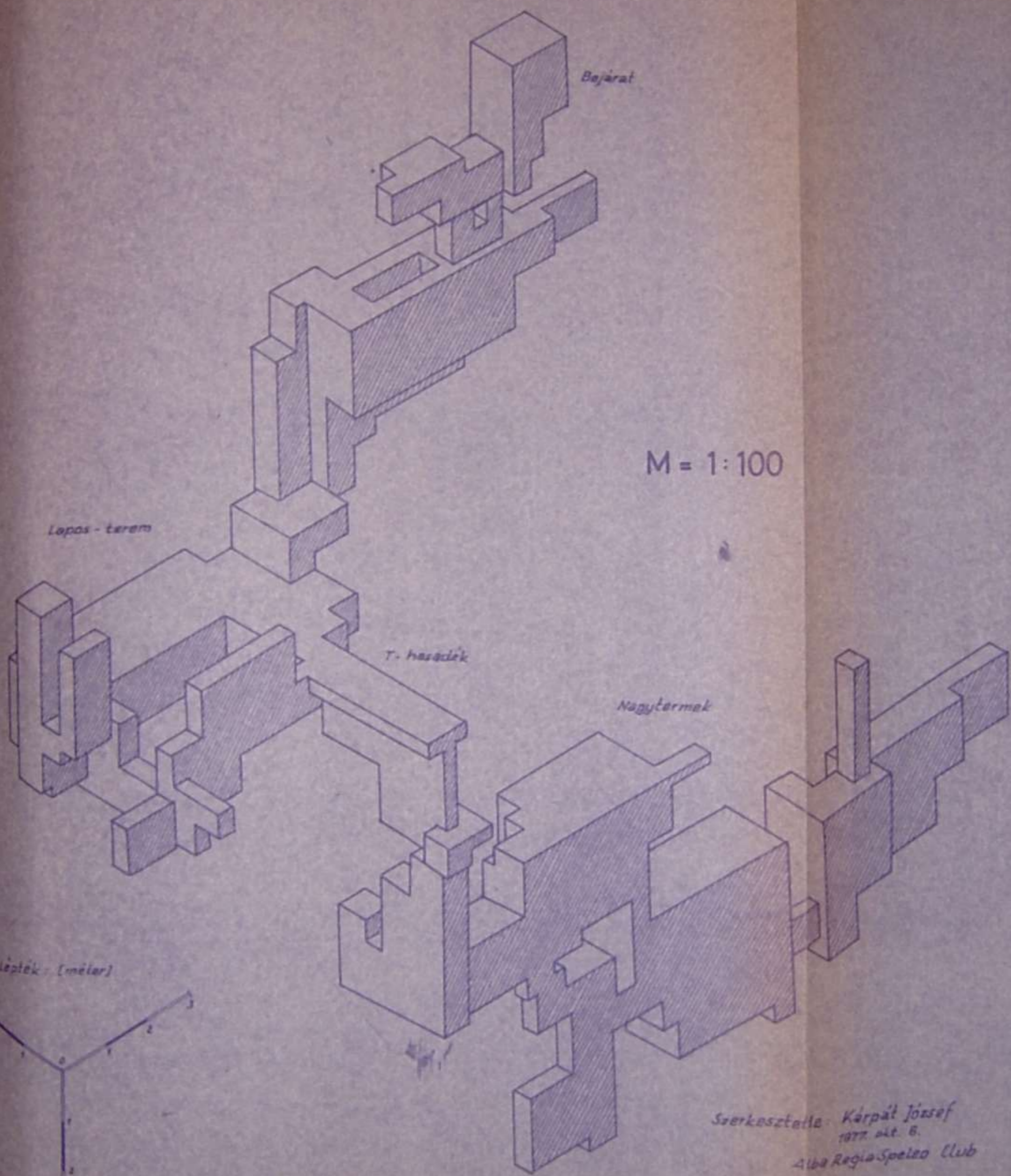
HOSSZMETSZET:



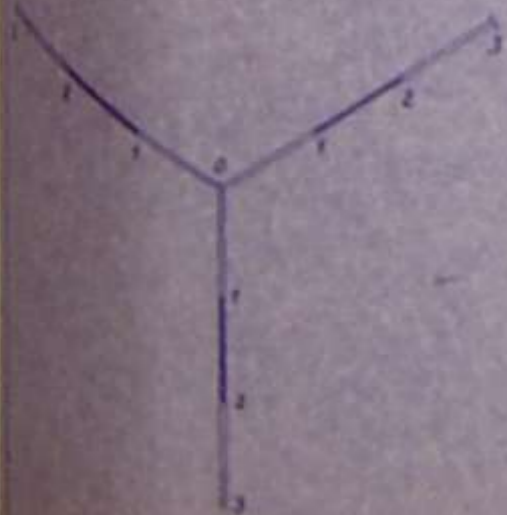
Felmérték: Kárpát József,
Gönczöl Imréné,
Kökény Károly,
Wiedermann Tibor

Szerk.: Kárpát József
AR. Sp. E. 1977. X.

A SZELELŐLYUK (I.-32.) IZOMETRIKUS TÉRKEPE

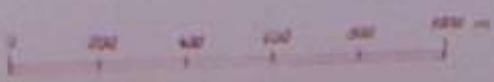
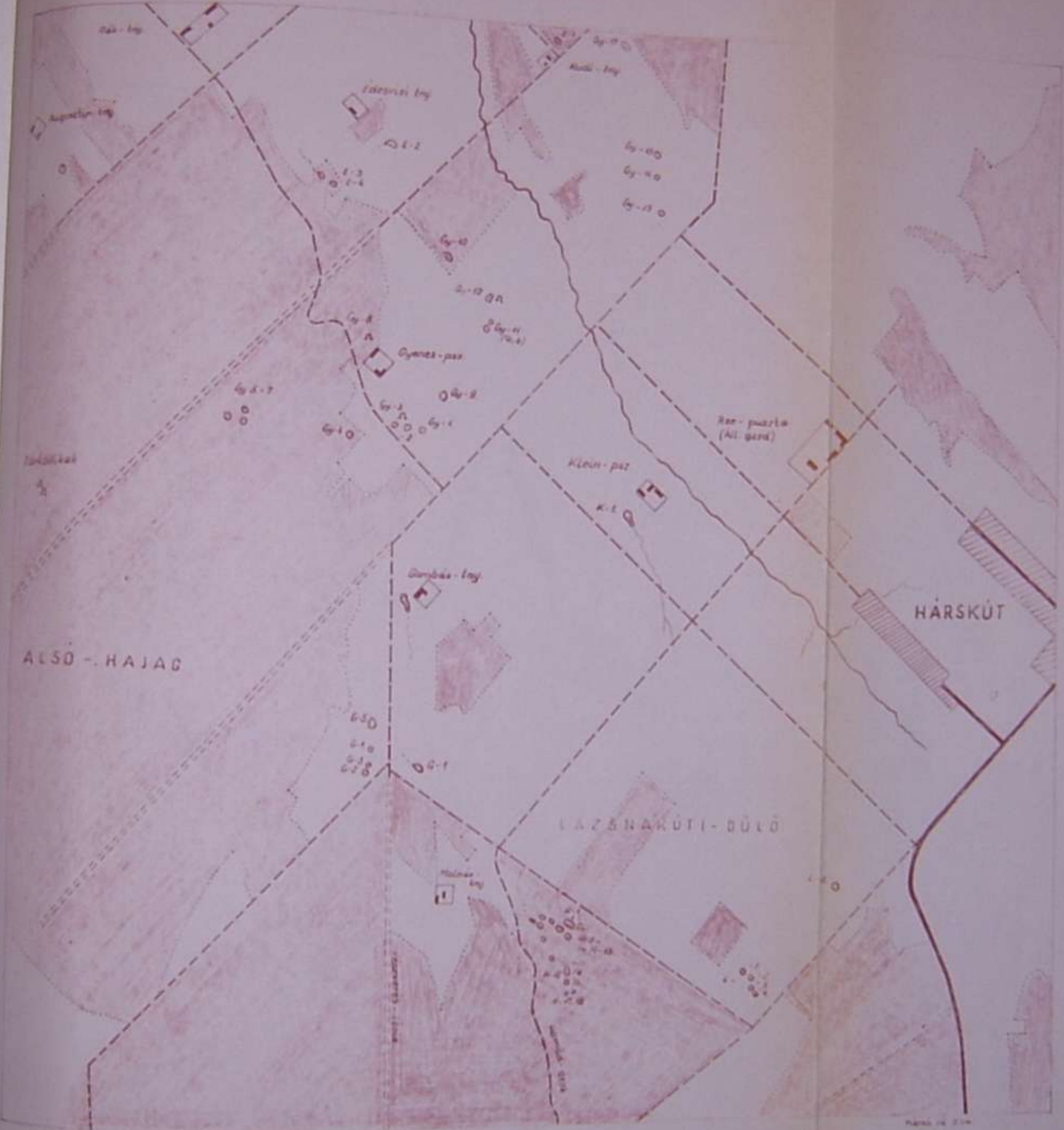


lépték: [méter]

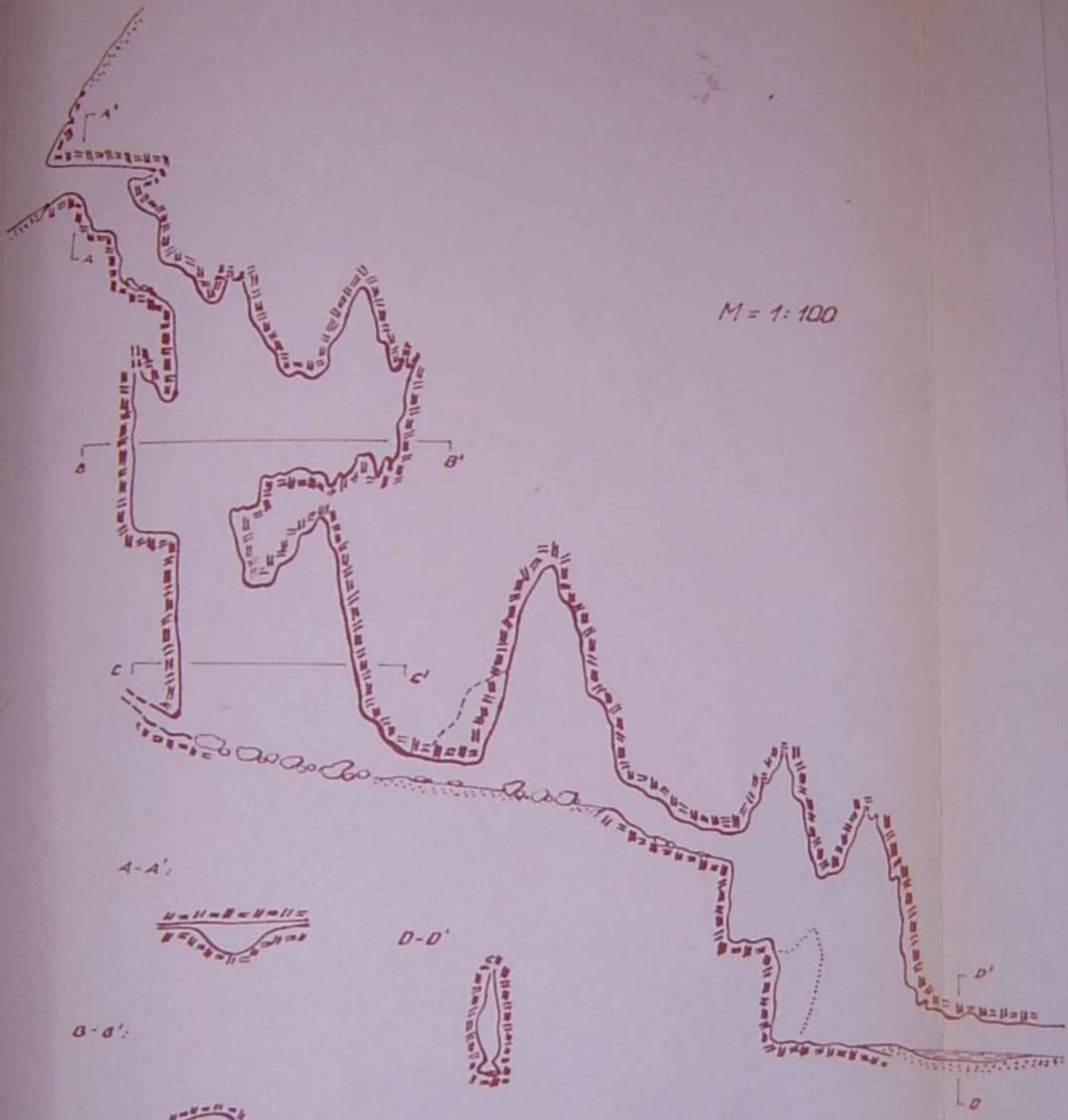


Szerkesztette: Kárpát József
1977. máj. 6.
Alba Regia-Speleo Club

A HÁRSKÜTI - FENNSIK KARSZTOBJEKTUMAI
M = 1 : 20 000

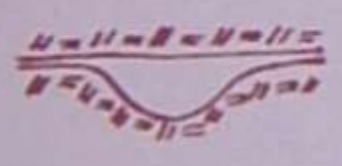


AZ ERESZES- ZSOMBOLY HOSSZMETSZETE



M = 1:100

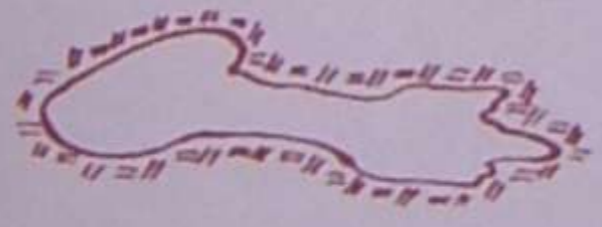
A-A'



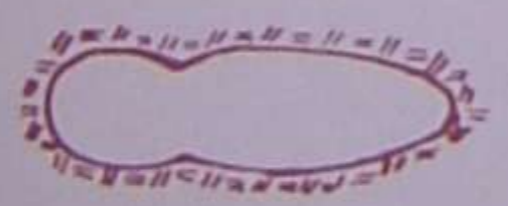
D-D'



a-a'

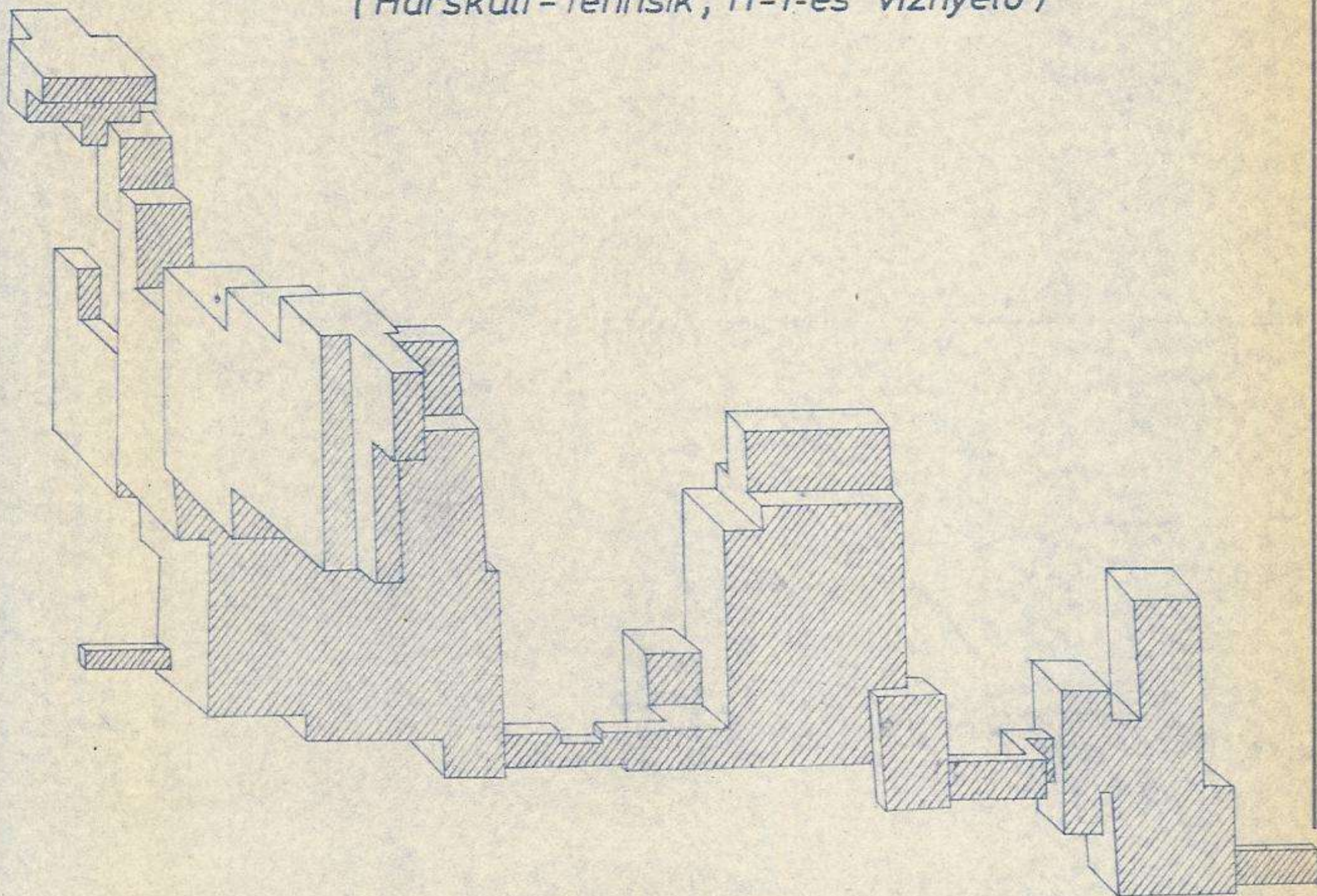


C-C'



Kárpát József
Alba Regia Speleo Club
1977

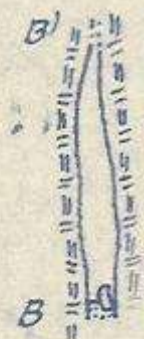
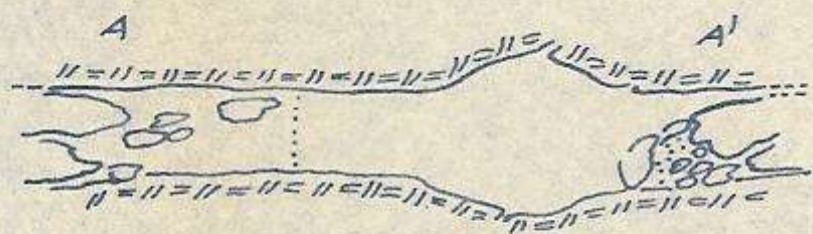
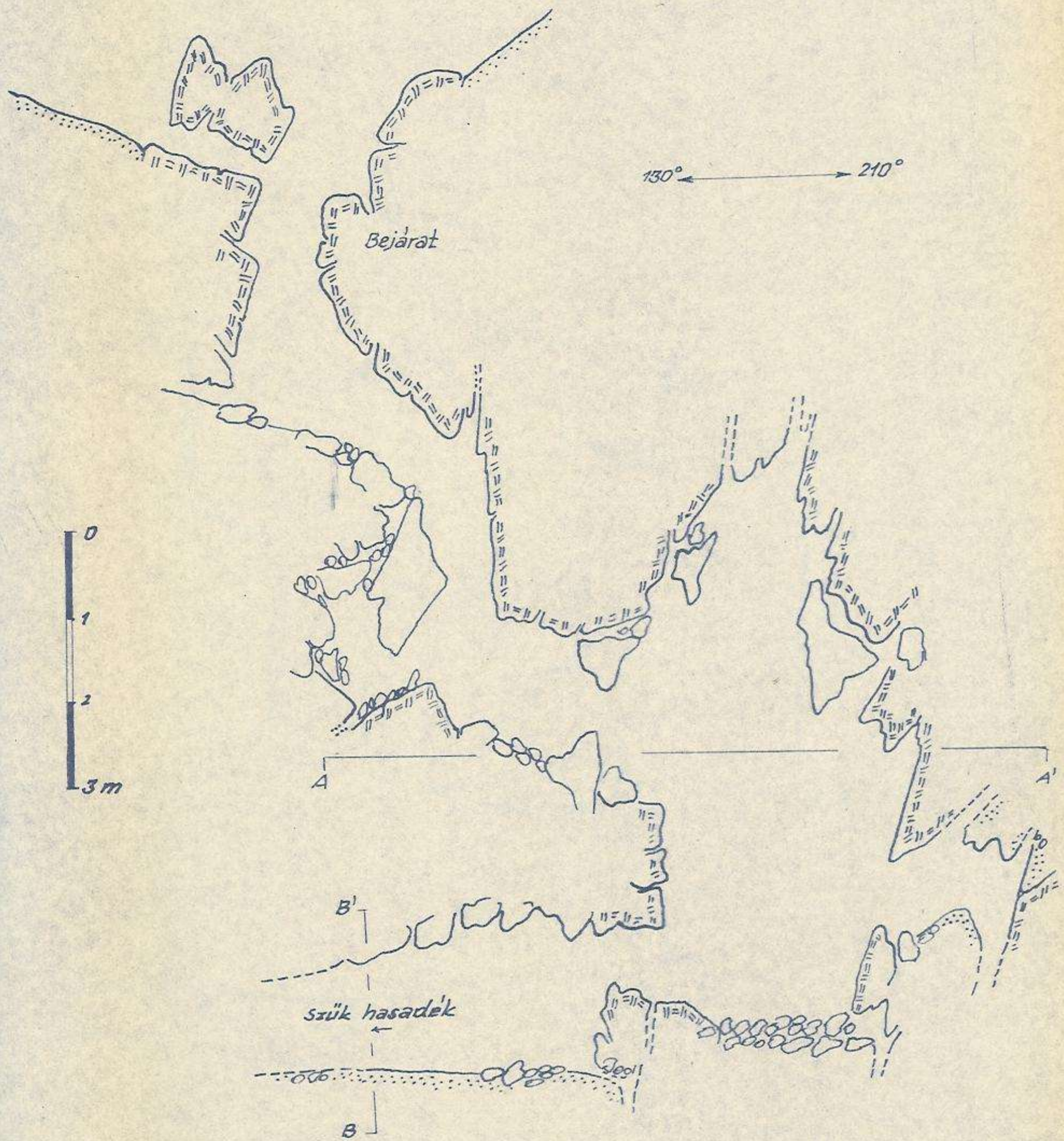
AZ ERESZES ZSOMBOLY AXONOMETRIKUS TÉRKÉPE
(Hárskúti-fennsík, H-1-es víznyelő)



Szerk : Kárpát József

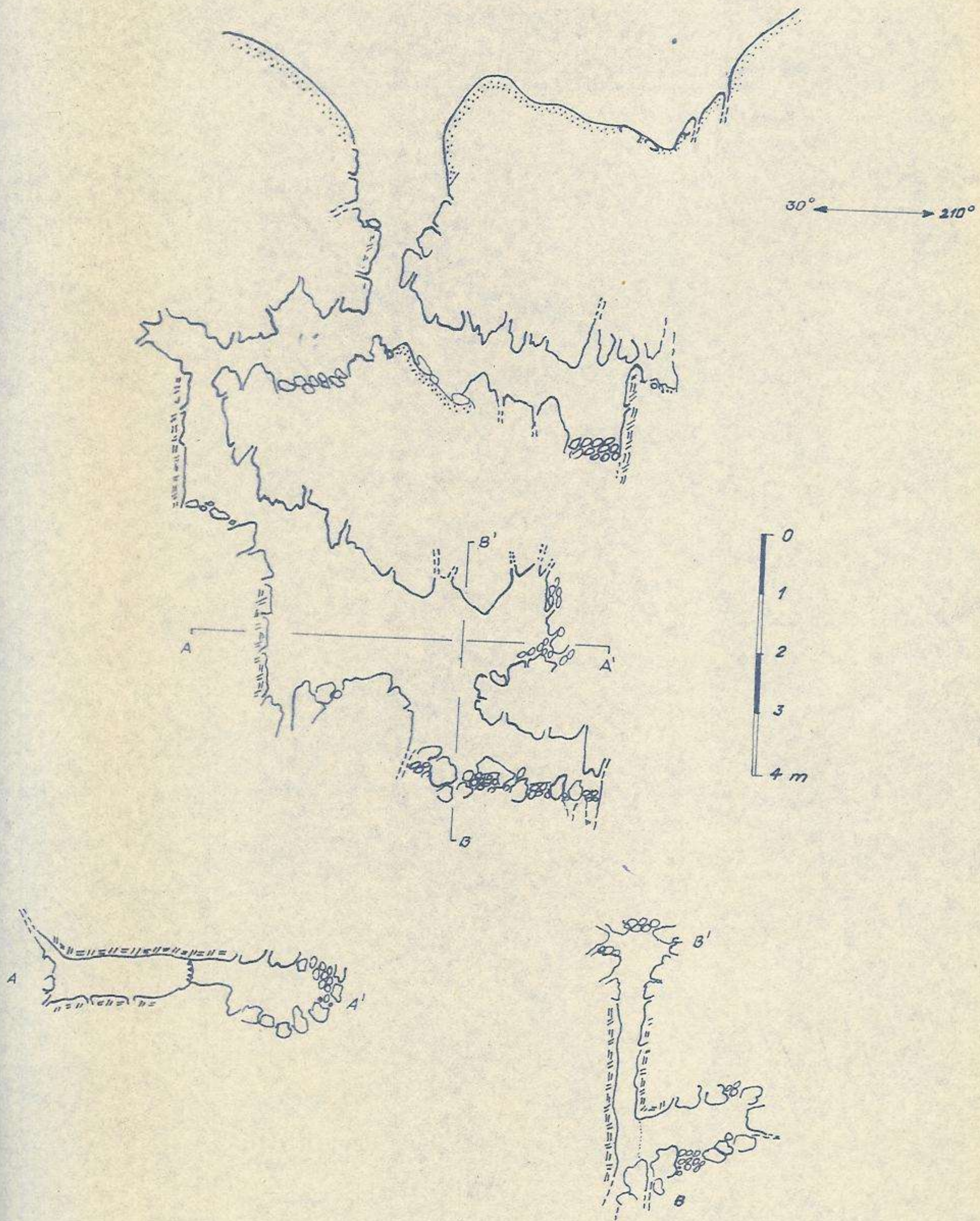
ARSC 1977

A "SZUPERSZIKLÁS ZSOMBOLY" HOSSZMETSZETE
 (Hárskúti-fennsík; Gy-3-as nyelő)



Szerk.: Kárpát József
 Alba Regia Speleo Club

A KISHAVAS - ZSOMBOLY HOSSZMETSZETE
(Hárskúti fennsík; Gy-12-es)

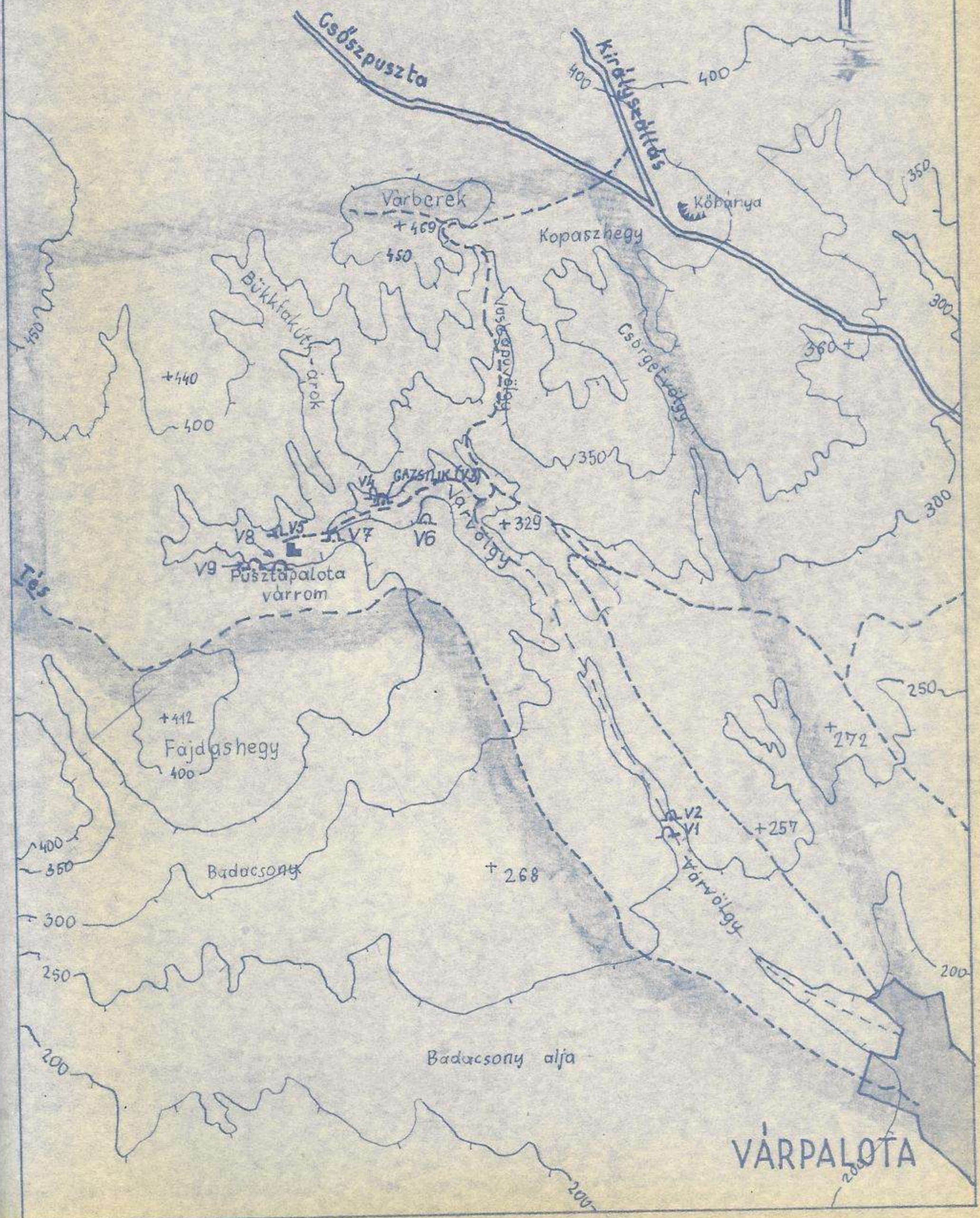


M = 1:100

Szerk.: Kárpát József
Alba Regia Speleo Club
1977. 04. 11.

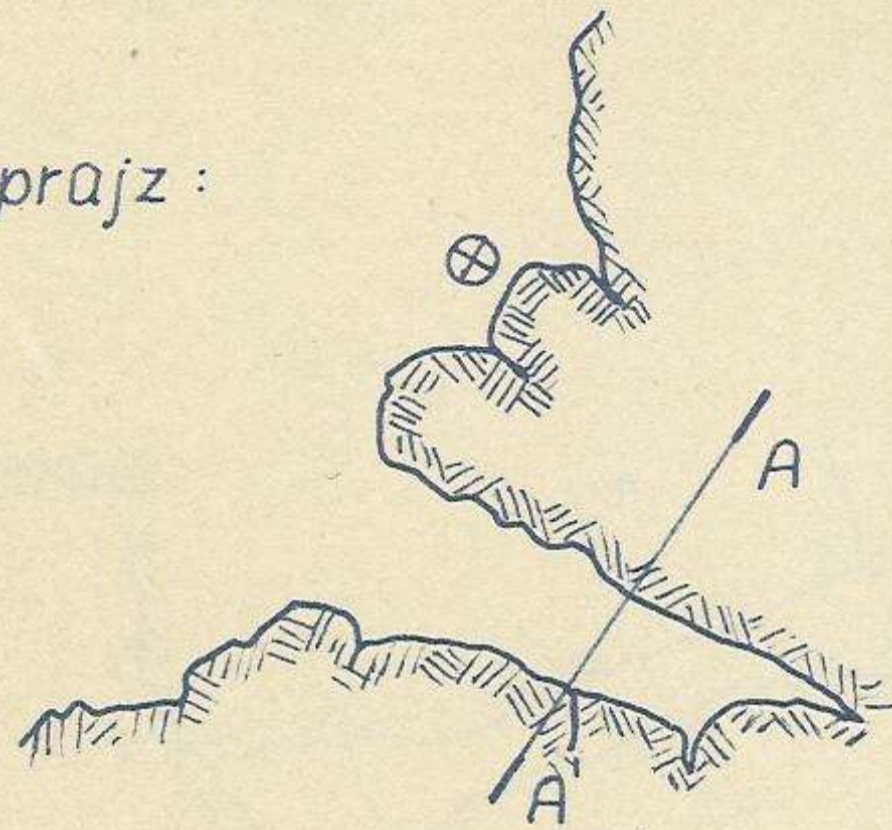
VÁRVÖLGY

1:25000



Várvölgy 6. sz. barlang /V6/

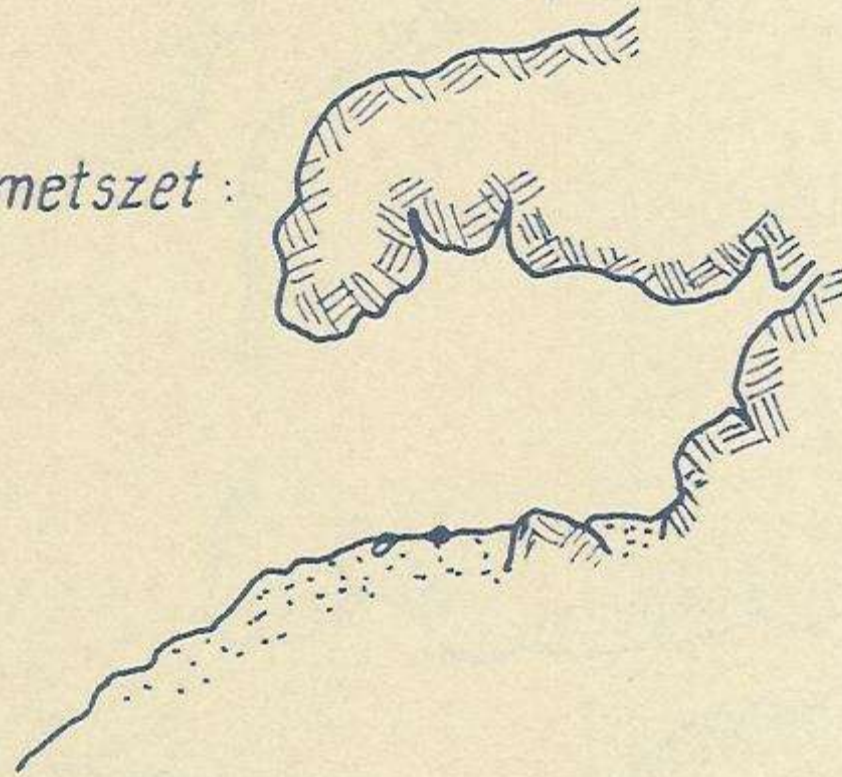
Alaprajz :



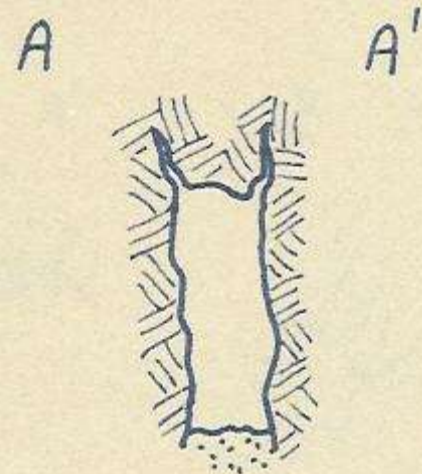
M = 1 : 100

⊗ = fa

Hosszmetszet :



Szelvény:



Felmérte: Szarka Gyula

1977. 07. 09.

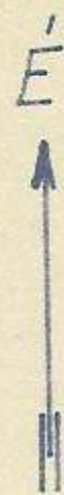
Rajzolta: Szolga Ferenc

1978. 01. 17.

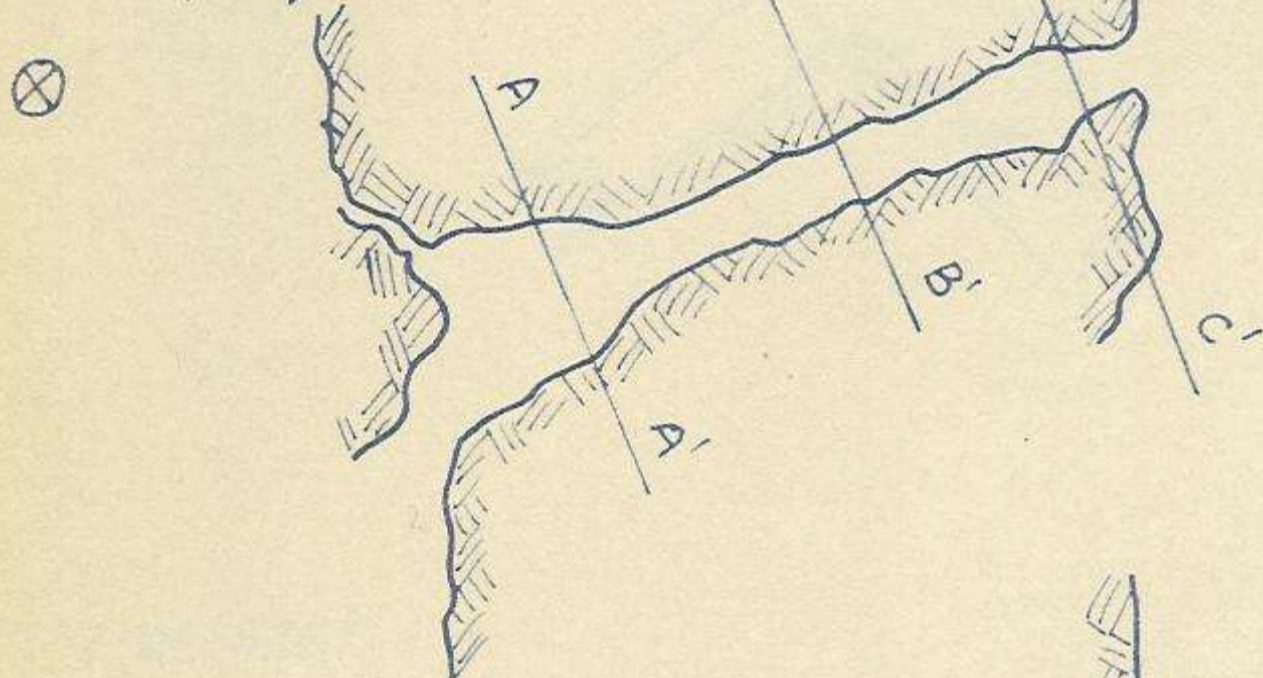
Várvölgy 7.sz. barlang

IV7/

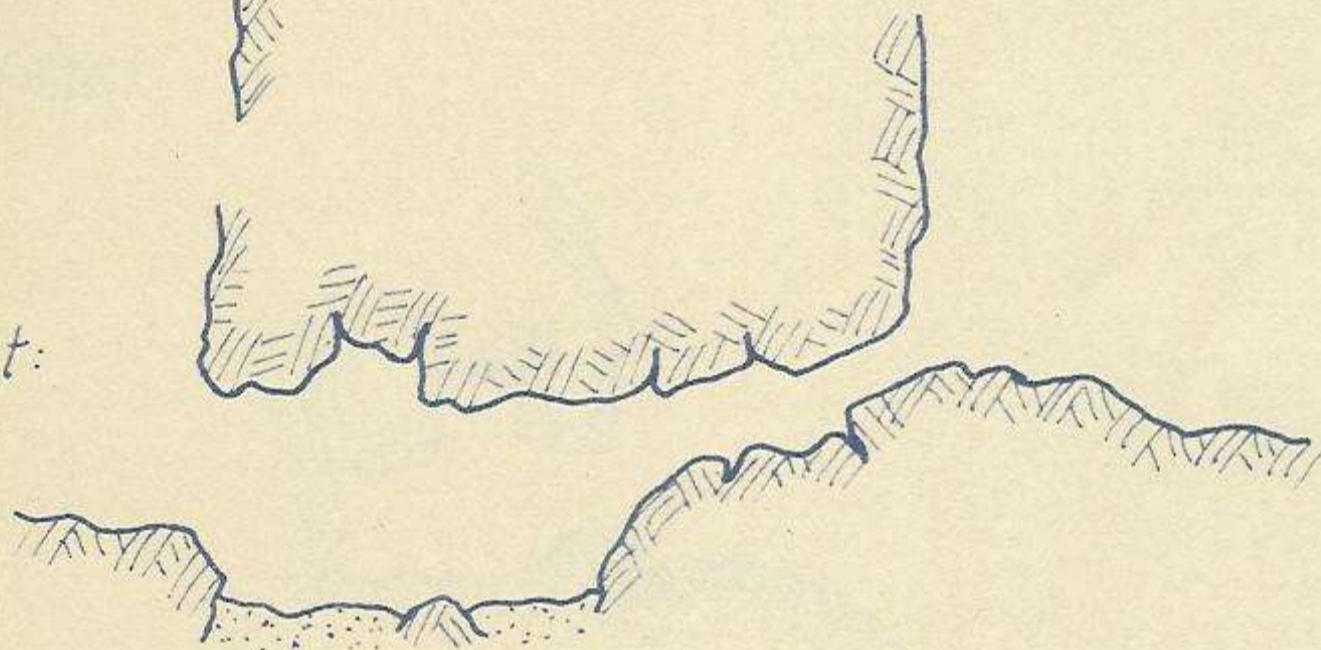
M = 1:100



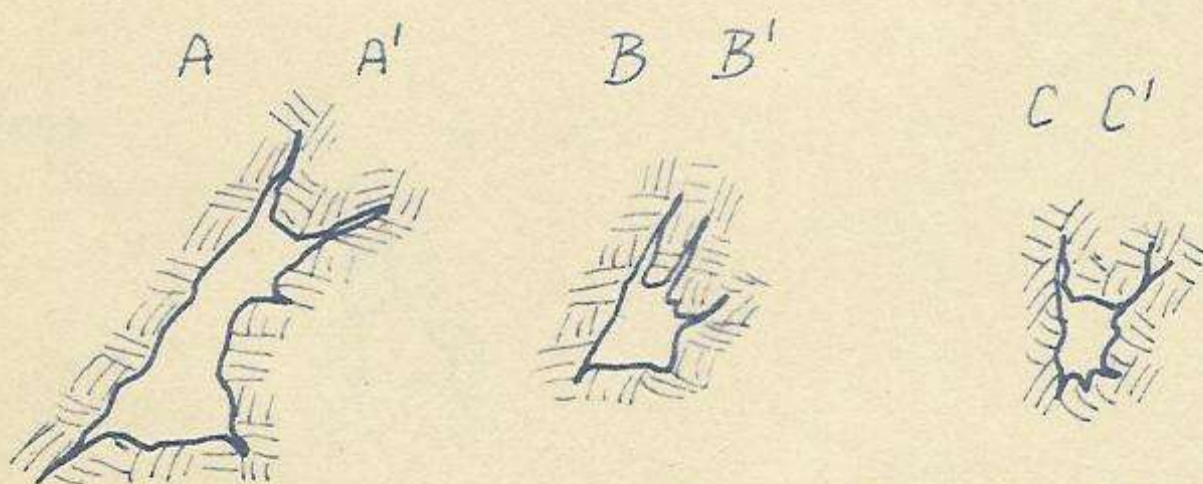
Alaprajz:



Hosszmetszet:



Szelvények:



Felmérte: Szarka Gyula

1977.07.09.

Rajzolta: Szolga Ferenc

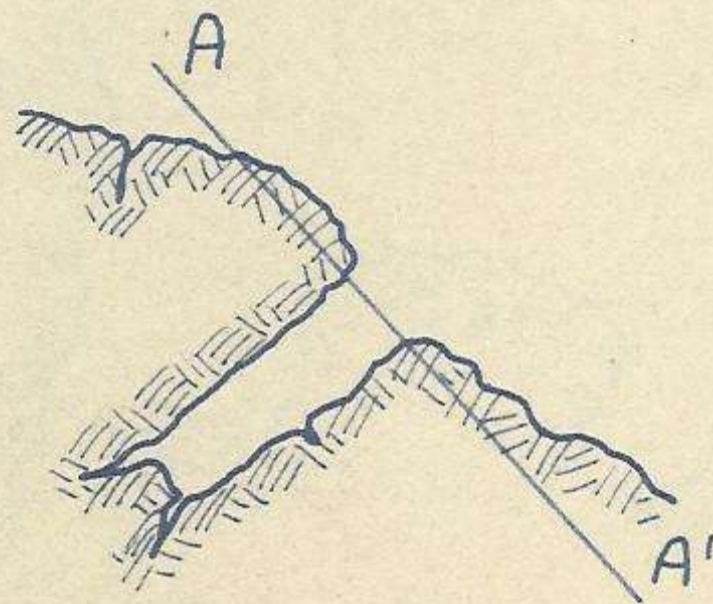
1978.01.17.

Várvölgy 8.sz. barlang /V8/

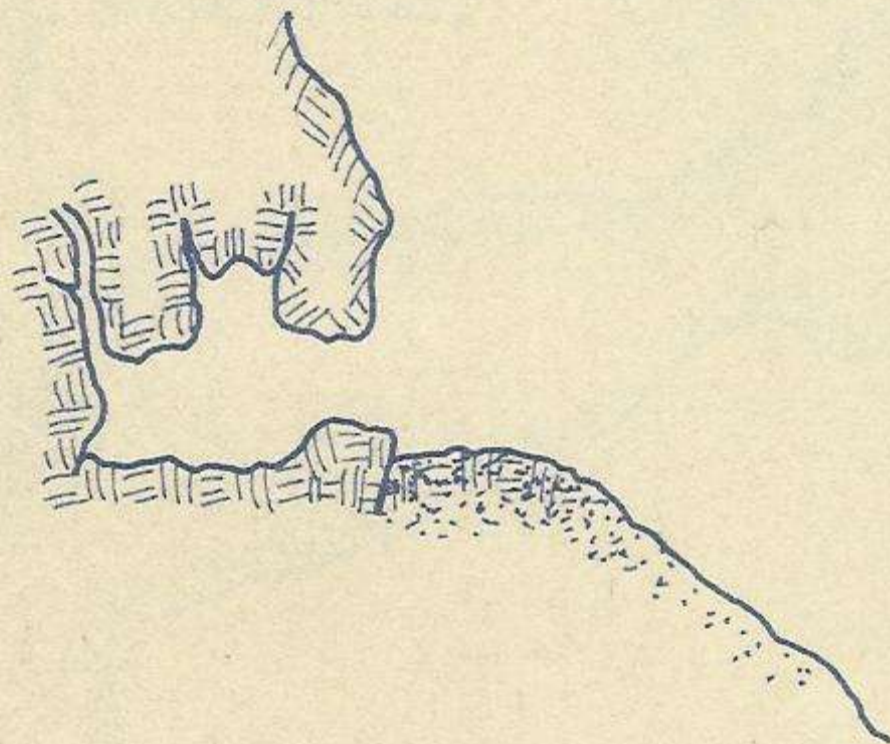
M = 1:100



Alaprajz:

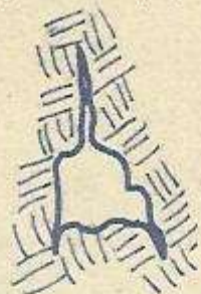


Hosszmetszet:



Szelvény:

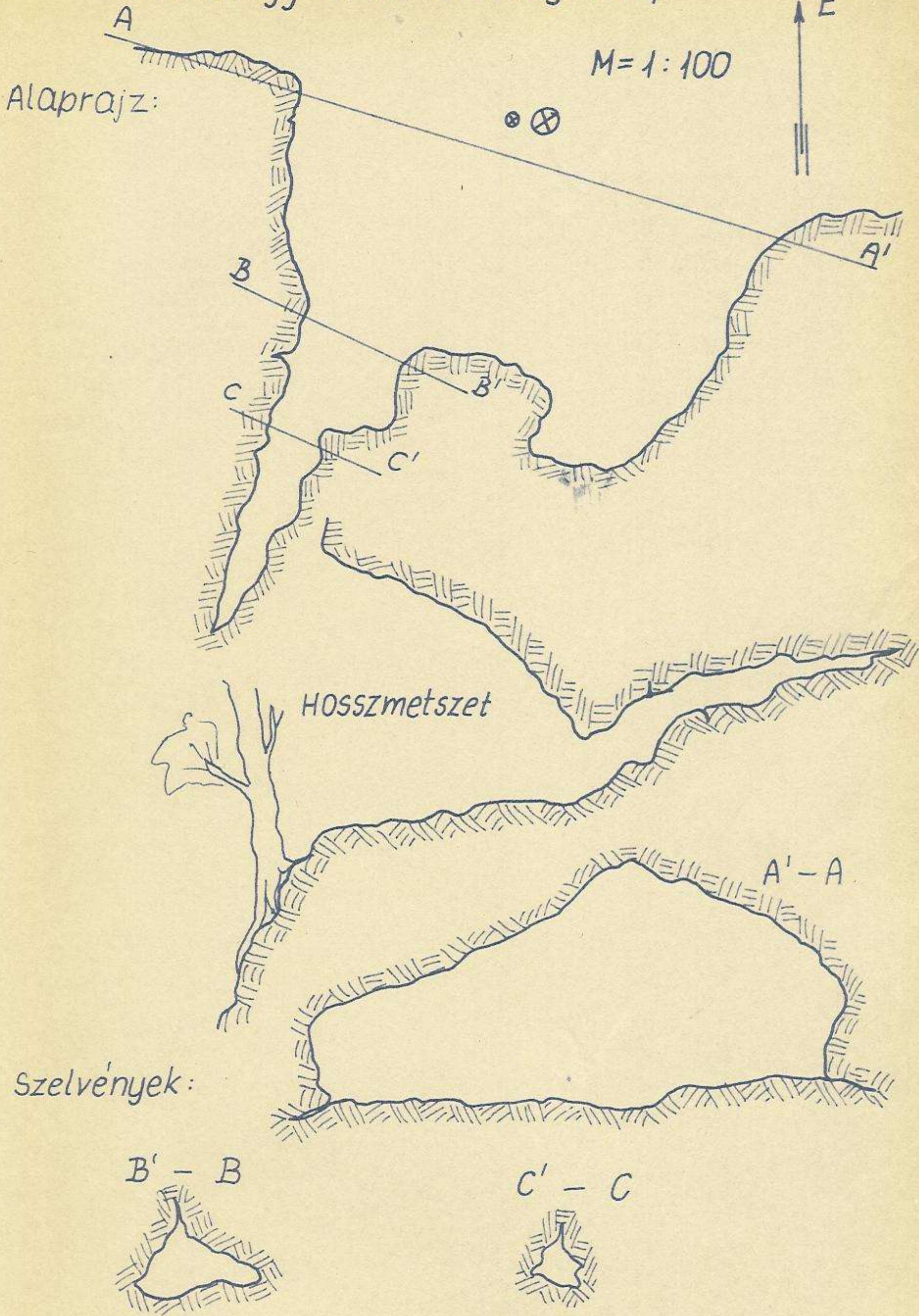
A' - A



Felmérte: Szarka Gyula 1977.07.09.

Rajzolta: Szolga Ferenc 1978.01.17.

Várvölgy 9. sz. barlang /V9/



Felmérte : Szarka Gyula 1977. 07. 09.

Rajzolta : Szolga Ferenc 1978. 01. 17.